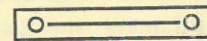

A RIMASZOMBATI
EGY. PROT. FŐGIMNÁZIUM
LVII-İK
ÉRTESÍTŐJE

AZ 1909—1910. TANÉVRŐL.

KÖZLI:
Dr. VERESS SAMU
IGAZGATÓ.

RIMASZOMBAT,
NYOMATOTT LÉVAI IZSÓ KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
1910.

MIKSZÁTH KÁLMÁN

a rimaszombati iskolában.

1857—1863.

Főgimnáziumunk méltó büszkeséggel tekintett arra az ország-szerte megindult mozgalomra, mely a múlt év folyamán a jelenkor legnagyobb írójának, Mikszáth Kálmánnak ünneplését célozta írói működésének 40-ik évfordulója alkalmából. Büszkéek voltunk arra, hogy Mikszáthot költői fejlődésének első korszakában e tanintézet nevelte s ez érzelmekkel eltelve állottunk mi is az ünneplők sorába e tanintézet falai között rendezett ifjusági Mikszáth-ünnepélyünkkel s ez érzelmek kormányozták lépteinket akkor is, midőn ez év május 16-án szérényen csatlakoztunk azokhoz, a kik egy egész nemzet intelligentiája nevében mutatták be hódolatukat a legnagyobb magyar írónak.

Fájdalom, alig két hét múlva, örömünket, a gyász érzelmei váltották fel. A nagy író dicsőségének zenithjén tűnt el a műveit közélet egéről s midőn mi az elhunyt íróban tanintézetünknek legnagyobbra nőtt egykori tanítványát siratjuk, vigasztalást nyerünk abban a tudatban, hogy az a fény, melyet Mikszáth negyven évi munkássága által a magyar irodalomnak adott s melyből egy-két sugár arra a tanintézetre is esik, mely őt a magyar nemzet számára ragyogó életpályája kezdetén nevelte, nem fog elhomályosúlni soha.

E — jelenlegi irodalmi életünkben tehetségét tekintve páratlanul álló — nagy férfiú iránt való érdeklődésünket fokozza azon reánk nézve szerencsés körülmény, hogy Mikszáth, mint ember, valamivel közelebbi viszonyban van velünk, rimaszombatiakkal, mint más hazai város polgárságával, mert, ha igaz az, hogy a gyermekkori benyomások végig kísérik az embert egész élete pályáján, — ha igaz az, hogy az élet tarka viszontagságai és küzdelmei között a gyermekkori mosolygó emlékei képezik az

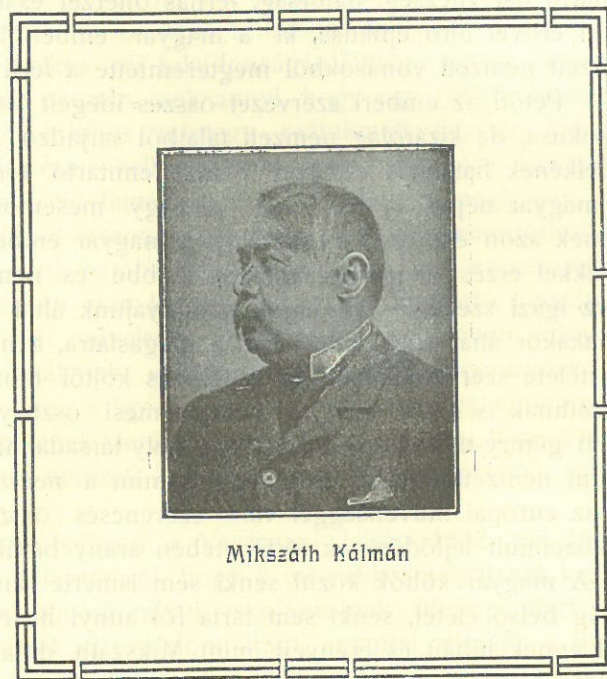
oazist: akkor joggal tehetjük föl Mikszáthról, hogy az ő serdülő korának naiv emlékei inkább csatolták őt is ahhoz a városhoz, melynek polgársága körében lelkének legfogékonyabb korszakát, gyermekéletének legkedvesebb hat évtizedét élte le s így a dicséret és dicsőség ama fenséges melodiájába, melylyel jubileuma alkalmából őt e hazában minden oldalról körülzengették, a mi örömünk szerény hangjai is méltán beilleszkedtek — s joggal tehetjük föl azt is, hogy e szerény hangok ép oly jól estek az ő szívének, mint a fővárosi ünnepélyek ama hatalmas akkordjai, melyeket az egész művelt világon meghallottak.

De nem követünk el szerénységet akkor sem, ha ki nyilvánítjuk, hogy a mi örömünk nagyobb, mint a másoké, mert Rimaszombat város s ebben a mi gimnáziumunk kiindulási pontja volt annak a dicsőséges irói pályafutásnak, melyet a magyar nemzet osztatlan elismerése megkoszorozott. Mikszáth itt kezdte kibontogatni lelkének szárnyait, a mi tanintézetünk falai között gyult föl kebelében az a szikra, mely később megnövekedett fényével és melegével áthatotta a magyar szíveket. A rimaszombati alma mater joggal mondhatja el róla, hogy: ez az én szerelmes fiam, kiben nekem kedvem telik. És ha valakinek szívében az őszinte és igaz örömök árja ömlött el, a Mikszáth megdicsőítésének ünnepén: nem lehetett az se mélyebb, se melegebb, mint azé az édes anyáé, ki gyermekét járnit tanította s rávezette arra az utra, melyen fia jövődő hivatásának csúcspontjára eljutott.

Ez érzelmek hatása alatt első helyet kér magának a mi iskolánk is azok sorában, a kik Mikszáth személyében az emberi szellem alkotó erejét és költői művészetét tisztelik meg.

A magyar kultúra biztató fejlődésének az is egyik kézzel fogható bizonyága, hogy az emberi nagyság mértékét nemcsak azokra alkalmazza, a kik, kezökben kormányzói, vagy hadvezéri jelvényekkel, a népek sorsára ideig-óráig befolyást gyakorolnak, de úgy látszik nálunk is napról-napra erősebbé válik az a meggyőződés, hogy az emberi lélek teremtő ereje által létre hozott alkotások jelentősége és értéke nemcsak föler, de felül is mulja a politikai alkotások értékét. Hódító hadjáratok, belső forradalmak mindig átalakítják a népeket és országokat, a győzelem hősei mindig a bámulat és ünneplés tárgyai, — de örök életre csak az által lesznek jogosultak, ha alkotásaik is, mint igazságok, örök

életük. Azonban e tekintetben az államférfiak és hadvezérek a szellem munkásai mögött állanak, mert a fejlődés örök folyamata még a legtökéletesebbeknek látszó alkotásokat is elsodorja s az egymásra tornyosuló századok legfőleg csak emlékezetét őrzik meg egy Fáraó, Caesar, vagy Napóleon egykor bámulatot gerjesztő tényeinek, míg Homér Dante és Shakespeare szellemi alkotásai gyönyörködtető és termékenyítő erejüket megőrzik az idők végeig.

Mikszáth Kálmán

Jól esett tapasztalunk, hogy ez igazságnak meghódolt a magyar közélet is s midőn a nemzeti közvélemény az élő Mikszáthnak nyújtotta azt a koszorút, melyet eddig Jókai kivételével, csak a meghalt nagyságoknak nyújtott, a legszebb bizonyosságát adta annak, hogy Mikszáth irói művészetének örök becsét felismerte.

De volt még egy másik okunk is arra, hogy a halóporában is élő Mikszáth előtt meghajtsuk a tisztelet és elismerés lobogóját. Az irodalomtörténet kritikája folytán megcsontosodott közvélemény, anélkül, hogy akár Tompa, akár Vörösmarty, akár Madách elsőrangú költői értékét lejjebb szállítaná, a nemzeti költészet csúcspontjára Aranyt, Petőfit és Jókait állította — s ennek oka, nemcsak abban van, hogy a szellemi élet e kiváló nagy alakjai a költői művészet minden titkainak birtokában voltak, hanem mindenképp abban, hogy költészetük a minden ízében specifikus nemzeti szellem megnyilatkozása. Arany a nemzetet ezer évig fenntartó ősi vitézség, bátorság, férfias önérték és lovagiaság homéri erővel bíró epikusa, ki a magyar ember lelkében törül metszett nemzeti vonásokból megteremtette a férfi és nő ideáljait, — Petőfi az emberi szervezet összes idegeit átjáró érzelmek lyrikusa, de kizárólag nemzeti talajból sarjadzó szellemi óriás, ki lelkének hatalmas erejével nemzetfenntartó tényezővé emelte a magyar népet, — és Jókai, a nagy mesemondó, ki költészetének azon eszközeivel férközött a magyar ember szívéhez, melyekkel érzés és gondolatvilágát szebbé és nemesebbé tette. . . ez igazi szellemi nagyságok mindnyájunk által érthető költői munkakör által emelkedtek arra a magaslatra, a melyen a jelen kor ítélete szerint állanak. Ily specifikus költői munkaköre van Mikszáthnak is. Ő a magyar középnemesi osztálynak az úgynevezett gentry-társadalomnak költője, mely társadalmi osztály úgy is, mint nemzetfenntartó elem, úgy is mint a nemzeti vonásoknak az európai műveltséggel való szerencsés összeegyeztetője, a közelmúlt fejlődésének történetében arany betűkkel írta föl nevét. A magyar költők közül senki sem ismerte annyira a gentry világ belső életét, senki sem tárta föl annyi hűséggel és igazsággal ennek hibáit és erényeit, mint Mikszáth, de a hibákat és félszégeket sem vonta be annyi művészi zománcsal, mint az ő csaknem páratlan szeretetreméltósággal ömlő költői humora.

Az esztétikusok azt tartják, hogy az egészséges humor a legkiválóbb irói tulajdonság, melynek lényege abban van, hogy az író bizonyos magaslatra emelkedik s ott mintegy maga alatt látva az embereket, a társadalmat, az egész világot, — tévedéseivel, vétkeivel, hibáival, bűneivel és erényeivel együtt — abban a tudatban, hogy ő maga is részese annak a bűnös és erényes társadalomnak, a melyben él, tiszta lelkének derűjével javítja,

vigasztalja és tanítja az embereket, könnyebbé teszi az élet terheit és elviselhetőbbé a fájdalmakat. Erre csak nagy eszű és nagy szívű emberek képesek, mert csak azok lehetnek feljogosítva arra, hogy birói ítéletet mondjanak az emberekről, a viszonyokról, a társadalomról, a kiknek nagy esze a dolgok mélyére lát, ismerik azokat a titkos kohókat, a melyekben az emberi jellemek kovácsoltatnak s nagy szívökkel képesek átölelni az egész mindenséget.

E tekintetben — nézetem szerint, melyet olvasó közönségünk hangulatából szűrtem le — Mikszáth a magyar költők között első helyen áll s a világirodalomban is felemelkedett egy Mark Twain és Dickens színvonalára. De a ki Mikszáthot, e kiválóan értékes irói tulajdonságáról meg akarja ismerni, annak nem elég pusztán csak annyi, hogy egy rövid elmefuttatás keretében a kritikus mintegy reátukmált nézetét fogadja el, — annak ismernie kell mindazon kisebb-nagyobb alkotásokat, melyeket a költő fantáziája a valódi életben megfigyelt és ellesett alakokról és viszonyokról megrajzolt. E szempontból tehát Mikszáthot azok sorába kell állítanunk, kiknek művészetében a magyar köznép után legnagyobb, nemzetfenntartó hivatást teljesítő s az európai műveltség terjesztése tekintetében irányadó társadalmi osztálynak: a középnemességnek, a gentrynek lelke nyilatkozik meg s így fantáziájának gazdagsága, elméjének teremtő ereje, lelkének derűje predestinálják őt arra, hogy a magyar közvélemény nemzeti kulturánk fejlődésében vezérlő egyéniségnek tekintse.

Törs Kálmán a Vasárnapi Ujság 1882. évi 16. számában azt írja Mikszáthról, hogy a még akkor pályájának kezdetén levő fiatal író rimaszombati iskolázásának idejére viszi vissza első gerjedelmét az irodalom iránt, egyuttal dicséri a rimaszombati iskolát s ennek tanárait, kiknek előadásai bámulatos termékenyítő erővel hatottak a tanítványok lelkületére, — jól lehet Mikszáth iskolai pályája kezdetén nem tartozott ama tanulók közé, kiknek fejlődéséhez a professzorok nagy reményeket fűztek volna.

Tagadhatatlan az, hogy Rimaszombat, a magyar felvidék e csinos városa, az új Magyarország fejlődésének történetében jelentékeny szerepet vitt. Csak úgy ontotta magából a mai műveltségünk uttörőit, kik mielőtt kiröpültek volna a fészekből, valami csodálatos lelki erőt szívtak magukba a rimaszombati

polgári gondolkodás légköréből s ez az erő bámulatos kitartással párosulva a szárnyrakelőket maradandó becsű sikerekre vezette. A kis város polgársága a hazai közéletnek kiváló tudósokat, nagy hírű költőket és művészeket adott, kik közül nem egy emelkedett föl hivatásának csúcspontjára.

A város falai között látta meg a napvilágot a XVIII. sz. országszerte híres orvosa: *Hatvany István*, ki a debreceni főiskola hallgatóinak tanította ördögös tudományát. Itt élt és működött az első magyar műötvs, kinek alkotásai messze földön keltettek feltűnést: a mesterségét művészi színvonalra emelő *Szentpétery*. Itt született s meghalni is ide tért vissza *Ferenczy István*, a magyar szobrászat úttörő mestere, kinek emlékezetét nem rég újította föl az utókor hálás kegyelete, midőn érdemeinek elismerése által igazságot szolgáltatott a korában meg nem értett művésznek. Itt ringott bölcsője lirai költészetünk egyik legnagyobb alakjának, *Tompa Mihálynak* is — és úgy akarta a sors, hogy a magyar népdal leghivatottabb, ma is élő interpretálója, *Blaha Lujza* is, rimaszombati rózsabokorban jöjjön a világra. *Bernáth István* dr. akadémikus, a kitünő nemzetgazdász s a magyarországi szövetkezeti ügy úttörője, szintén rimaszombati születésű.

De nemcsak a város polgársága nyújtott ily figyelemre-méltó termést a nemzeti fejlődés számára, hanem az iskola is hozzájárult ahhoz, hogy a város neve művelődéstörténetünkben sűrűn emlegettesék. A tanuló-ifjuság körében fennálló önképzőkör igazi versenytér volt, hol még az írói hivatással nem bíró tanulók is szívesen mérték össze erőiket egymással. Itt nyerték az első impulzust arra, hogy a halhatatlanság útjára lépjenek: *Kiss József*, *Bodon József*, *Törs Kálmán*, *Pósa Lajos*, *Gáspár Imre*, *Lőrinczy György*, *Nógrády László*, *S. Szabó József* írók, *Dr. Richter Aladár* egyetemi tanár, jeles botanikus, *Holló Barnabás* a kiváló szobrász, — sőt *Izsó Miklós* lelke is a Ferenczy rimaszombati műterméből indult magasabb szárnyalásra.

És ha pusztán véletlennek tekintjük azt, hogy a gyermek Mikszáth Kálmán is e nemes törekvésekkel telített iskola és polgári társadalom légkörébe került: azon körülményt, hogy a zsenge korú gyermek első megfigyeléseit ép abban a városban tehette meg, melynek polgársága a specifikus magyar nemzeti vonásokat legjobban megőrizte lelkében (s ez impressiók az idők

folyamán nagy íróvá lett Mikszáthban is megmaradtak): bizonyára a sors amaz ujmutatásának kell tekintenünk, mellyel az ő útját előre kijelölte. Mert alig van hazánknak oly tős-gyökeres magyar városa, melynek ősi polgársága elődeinek világnézetét annyi hűséggel megőrizte s átültette volna a mai kor keretébe, mint a rimaszombati »gyüker«. Nyelvén, szokásain, kenyér-kereső munkáján, egy szóval minden foglalkozásán még ma is meglátszik a százados patina, mely becsesebbé teszi a tárgyakat

De a gyermekkori megfigyelések csak később öltöttek alakot a Mikszáth lelkében. Első irodalmi kísérletei még az akkori klasszikai tartalmu nevelés hatása alól kerülnek ki. Az ókori népek történetének egyes megkapóbb mozzanatai, a nemzeti történelem lovagkora s a protestans vallásos buzgóság méltóbb tárgyaknak tartattak a lélek költői megnyilatkozására, mint a minden napi életnek ama jelenségei, a társadalomnak ama tipikus alakjai, melyeket a későbbi Mikszáth Kálmán annyi igazsággal rajzolt meg az ő népszerű könyveiben.

Mikszáth hat évig járt a rimaszombati akkor még csak hat osztályu iskolába, 1857-től 1863-ig. Tanárai közül ma már egy sem él. Fábry János 1907-ben, Baksay István pedig 1910-ben hunyt el, mint 90 éves aggastyán. Mindkettőhöz a szeretet és tisztelet köteléken kívül a legkedvesebb diákkori emlékek fűzik. Mikszáth ezelőtt 17 évvel járt utoljára Rimaszombatban, midőn az ág. h. ev. egyház által rendezett estélyen mint felolvasó részt vett. Ez alkalommal meglátogatta Baksayt és Fábryt, hogy a gyermekkorban tanusított szeretetteljes gondoskodásért kifejezze a férfi szív háláját és köszönetét. Fábryval többé nem találkozott, de Baksay néhány évvel később viszonzta a látogatást Budapesten, mely alkalommal Mikszáthné — farkasfalvi Mauks Ilona — meleg szeretettel kérte föl Baksayt, mint urának egykori kedves tanárát, hogy a régi mód szerint egy kis szorgalomra buzdítsa volt tanítványát, ki kényelem-szeretetből azon időtájban ritkán vette kezébe a tollat. Azon időre esett ez, mikor Mikszáth, mint Tisza Kálmán rendületlen híve, nagyon beleélte magát az ilyefalvi később a fogarasi választó-kerület képviselői székébe. Hogy volt-e komoly foganatja a kedélyes tanári dorgatóriumnak: csak maga Mikszáth tudta volna megmondani, a krónikás azonban följegyezhet annyit, hogy ez időtől kezdve sűrű egymásutánban jelentek meg tőle: A beszélő köntös, Tavaszi rügyek, Pipacsok

a buzában, Galamb a kalitkában, A kis primás stb. című elbeszélései, melyek e genreben a világirodalom legszebb termékei közé tartoznak. Baksay pedig a »Jó palócok« diszkiadását a követhető ajánlással kapta meg Mikszáthtól: »Szeretett tanáromnak, a kinek köszönhetem, hogy író lettem.«

Mikszáth rimaszombati tanulóársai közül közéletünknek ma is kiváló alakjai: Kubinyi Aladár kuriai bíró, kir. törvényszéki elnök, Csabay Pál gömöri ref. esperes, Institórisz Endre ügyvéd, Nagy Gyula országos levéltáros és történetíró, — kortársai közül pedig, a kik vele egy időben felsőbb, vagy alsóbb osztályokban jártak: Lengyel György, Medveczky Sándor, Boczkó Dániel. Ha valaki: bizonyára ők ismerték legjobban a nyurga természetű s kevésbé előnyös külső formájú Mikszáthot. Különösen Institórisz volt kedves cimboraságban, kinek élénk temperamentuma s humoros ötletekkel gazdag észjárása leginkább megfelelt a Mikszáth kedélyének.

Institórisz, Mikszáth és Horváth Elek, — ki később az ózdi gyár pénztárosa lett, — együtt képezték az ugynevezett pipás kompániát. Taxi ugyanis (mert tanulóársai ősi diák szokás szerint a nevében előforduló betűkből összetakolt anagramma-féle gúnynéven csak egyszerűen Taxinak szólították) az iskolai tilalom dacára nagy dohányos volt s miután jómódú atyja bőségesen ellátta zsebpénzzel, havi bevételeinek jó részét szivarra és dohányra költötte el. De azért még ennél is többre becsülte az olvasást. Sokat sétált, még többet pipázott, de legtöbbet olvasott.

Mikszáth mint tanuló nem tartozott a legkiválóbbak közé, némely tantárgyat nagyon elhanyagolt, de viszont némely tantárgyban összes tanulóársai fölé emelkedett. Már Törs Kálmán is följegyzi róla, hogy a történelem kedvenc studiumai közé tartozott s az öreg Baksay is híven emlékezett arra, hogy tanítványai közül a történelemből Mikszáth tudott legtöbbet, — ellenben a plus-minus és a der-die-das sehogy se tudott a fejében megmaradni. Különben e tárgyak iránt az ifjuság hangulata maig sem változott meg.

Az alsóbb osztályokban a magyar nyelvtudományból s fogalmazásból sem voltak reményekre jogosító ismeretei. Első osztályu bizonyítványába még azt írta be akkori professora, hogy az olvasásban akadozó, előadása nehézkes, fogalmazásban gyenge! Ki következtethette volna e bizonyítványból azt, hogy ez a gyenge

tanuló egy félszázad múlva ép annak révén nyeri el az elismerés palmaágát, amiből egykor oly gyenge volt! Azonban a felsőbb osztályban már egy kalap dohányért minden hozzáfordulónak megcsinálta a magyar dolgozatát, úgy, hogy az öreg Szeremley kinek tudomása volt a csalafintaságról bosszankodva jegyezte meg tanártársai előtt, hogy minden írásbeli feladat után 15—20 Mikszáth-féle dolgozattal kell bajlódnia.

Ez időtájban Mikszáth kedvenc írója a külföldön élő Jósika Miklós volt. A népszerű regényíró műveit a Friedmann könyv-árus boltjából szerezte meg. A könyveket mohó sietséggel átolvasta egyszer-kétszer, aztán elajándékozta, vagy odaadta — egy pipáért. Institórisz ilyen módon egy kis tajték pipáért 30-40 könyvet kapott. Ekkor olvasta el a Hat Udeszky leány, Klára és Klári, II. Rákóczy Ferenc, A két barát, A két mostoha című Jósika-féle történeti regényeket és elbeszéléseket, melyek nemcsak szórakoztatták, de meg is tanították valamire. Hogy mi ragadta meg figyelmét olvasmányai közben: bajos volna megállapítani, de az valószínűnek látszik, hogy a magyar irodalmi és történeti studiumok és tanári előadások mellett, a mohó regényolvasási vágy elsorángú tényezőként szerepel a Mikszáth írói talentumának kifejlődésében. Lehet, hogy épen ekkor keltek életre lelkében az ő regényírói kvalitásának ama csirái, melyekből költészetének jellemző és szerkesztő ereje nőtt ki, mert Mikszáth fejlődésének e korszakában még csak csirákról és atomokról beszélhetünk.

A rimaszombati iskolának becses és kedves klenodiuma az a cseresnye színű bársonyba kötött emlékkönyv, melybe az intézet tanítványai, — kik közül egyik másik később országos hírnévre emelkedett, — első irodalmi kísérleteiket sajátkezűleg írták be. Mikszáth dolgozatai az 1852—3. évi Album címet viselő érdemkönyvben vannak sajátkezűleg beírva. Első sikerültebb kísérlete, — melyet tanulóársai érdemkönyvre méltattak: »*Róma gyöngye*« című történeti elbeszélés volt, melynek tárgyát az ókori történelemből merítette. Hőse Germanikus, a provinciális légión bálványozott vitéze, kit később Tiberius Néro császár féltékenységből az afrikai harctéren tett el láb alól.

Mikszáthnak ez első kísérletéből még alig lehetne sejteni az elbeszélésnek és humornak későbbi nagy mesterét. Germacus csupán egy tanuló fantáziában élő történelmi alak, vitéz és bátor

katona, kiről semmivel sem tud többet mondani, mint a mennyit róla az iskolában tanult. Az elbeszélés szerkezete olyan forma hatást gyakorol az emberre, mint egy hiányosan összeállított csontváz, melynek hézagai azonnal szembeötlenek. Ha azonban Róma gyöngyét abban a tudatban olvassuk el, hogy azt a legkiválóbb magyar elbeszélő költő írta első kísérletül: a 46 év előtti dolgozatban is találunk néhány vonást, melyek mint jellemző tulajdonságok a tanuló Mikszáth zsenge kísérleteiből az író Mikszáth költői talentumába is átvonultak. Ilyenek: egy-két drámai helyzet ügyes felállítása, a párbeszédék élénksége s néhány metaphora sikerült alkalmazása. De a mai Mikszáth-stílus és előadás kiváló tulajdonságaival, melyeknek gyökerét rendszeren a fejlődés kezdetén szoktuk keresni, az iskolai kísérletben még nem találkozzunk, sőt azt tapasztaljuk, hogy úgy a mondatszerkezetben, mint a szövegben, hadi lábön áll a magyarossággal. A mi nem is csoda, ha meggondoljuk, hogy a múlt század hatvanas éveinek — a Bugáth kornak — iskolai magyarságáról van szó.

Azonban a fejlődő költői tehetségnek kedvezőbb nyomaira bukkanunk Mikszáth e korból származó verseiben, jóllehet e téren is teljesen az iskolai szabályok szerint dolgozik.

Annak a nagy küzdelemnek eredményeit, melyeket a népies nemzeti irány a régi klasszikus és romantikus irány híveivel szemben kivívott, az 50-es és 60-as évek iskolái még nem vették figyelembe s mereven ragaszkodtak azokhoz a poétikai szabályokhoz, melyeket az esztétika régi nagy mesterei, Lessing és Blair Hugó, még Aristoteles nyomán foglaltak össze. Csak azt tekintették költőinek, a mi formában, tartalomban és kifejezésben elvont, eszményi. Az iskolában a költői lélek másnemű megnyilatkozást nem tartották jogosultnak a népies nemzeti irány diadalának második évtizedében sem. Balladában, dalban, elbeszélésben egyaránt még mindig tökéletes formát és metrumot kívántak és tanítottak. És a pedagógiailag fegyelmezett gyermeki lélek fantáziájának úgy a tárgy megválasztásában, mint annak költői előadásában, ez iskolai és önképzőkori szabályok közé kellett szorulnia. E korlátok között dolgozott kezdetben Petőfi is, kit — mivel lelkének óriási ereje a merev szabályok cölöpjeit kidöngötte — tanárai szekundába ponáltak.

Mikszáth, mint a következő megmutatta, nem lett versköltő, de fejlődésének kezdetén szivesebben írt költeményeket,

mint prózát. Az említett Album egy balladáját, egy vallásos költeményét s egy szatiráját örzi e korból, melyek nem csupán ügyes technikáról tanuskodnak, de gondolatainak erejéről s szokatlan mélységéről is.

Egyházi énekében pl. ily gondolatokkal fordul Istenhez:

»Oh, Te vagy a fáklya,
Te a vezércsillag,
Mely a halandónak
Biztos utat mutat
Élet vihara közt.

Csak virágot terem
Ez az életpálya,
Hogyha szent kezeid
Nyujtod támaszára
Szegény halandónak.

A világ, ha arcod
Elfordulna tőle:
Mint hitvány buborék
Rögtön porba dölne
Haragod tüzetől!« stb.

Andorás című balladájában egy középkori vitézi párbajt ír le, melyben a hős Andorás könnyű szerrel elbánik a magyart gúnyoló olasz vitézzel s ezért a hőstetteért István királytól harminc falut kapott. Valószínűleg Arany Toldijának hatása alatt keletkezett.

Legérdekesebb azonban: »*Egy Magyaroktól elválhatatlan sziv méltányos kitörései 1860-ban*« hosszú cím alatt írt szatirája, mely az akkori idők politikai hangulatának kifolyása volt. A levert szabadságharc s a tíz évig tartó passzív ellentállás kezdetben a bosszuállás gyönyörével eltelt abszolút kormányt a zsarnokságban való kéjelgésre vezette, később az olasz harctéren megvert Ausztria, saját érdekében jobbnak látta Magyarországon türhetőbb állapotot teremteni s nemcsak enyhített valamit merev tirannizmusán, de a saját céljainak megfelelő alkotmány tervezetével mézes madzagot is adott a nemzetnek. E Bécsben készült alkotmány-tervezet szerint Magyarország némi önállósággal ugyan, de mégis bekebelezetett volna a Reichsrathba. De a

bécsi urak nem értek célt: a tervezetet a nemzet visszautasította s jobb jövőt várva szenvedett tovább.

E politikai helyzet sajtóságos hangulatot szült a közéletben, melynek alapját képezte a bánat, keserűség, de volt benne remény és lelkesedés is, mert fájt is még az, hogy a nemzet szenvedései nem szüntek meg, lelkesedést szült az a biztató remény, hogy a nemzet politikai jogai diadalának küszöbén áll. Ez a hangulat a 60-as évek elején bejutott az iskolák falai közé is, hol a hazafias szellemű tanárok buzgó támogatása mellett a tanítványok lelkét megtermékenyítette. Az iskolák ez időben nemcsak az abszolút műveltségnek, és tudománynak, hanem a hazafias érzelmeknek is veteményes kertjei voltak s politikai életünk 67-ben kezdődő új korszakának erős nemzeti irányzata jó részben annak a férfiúvá nőtt tanuló ifjúságnak tulajdonítható, melynek hazafias érzelmeit, — akkor, mikor a nyilvános életben minden tiltva volt — titokban az iskolák plántálgatták és ápolták. Ott lehetett keseregni, lehetett lelkesedni és szabad volt gúnyolódni, mert tanárok, tanítványok egyaránt örködtek afelett, hogy a rendőrség figyelmét magukra ne vonják.

Ily körülmények között született meg Mikszáth első szatirája verses alakban, a szelid humor és gúny ama vonásaival, melyek későbbi költészetének legbecsesebb tulajdonságává duzzadtak. Versében szemrehányásokat tesz a nemzetiségeknek, kik hálátlanságot tanusítanak a magyar nemzettel szemben a műveltségnek mind amaz áldásaiért, melyeket nekünk köszönhetnek s fizetség gyanánt megelégtünk a csekély adót, mit bölcs eszünk bölcsen reájuk rótt. Ily adók: a Mikszáth humoros felfogása szerint: a sör, a puncs s a virsli, melyek mint a nyugati civilizáció áldásai diadalmas versenytársai a magyar bornak, töltött káposztának és paprikás szalonnának. Az éles hangú szatira a gyermekkor temperamentumára vall, de jóllehet a 67-iki kiegyezéssel a magyar alkotmány helyreállított: azok az ábrándok, melyekkel a magyar ember jövőjét építgeté, az újabb alkotmányos érában meglehetősen szétfoszlottak s így még ma is igaza van a gyermek-költőnek, ki ezelőtt 46 esztendővel így énekelt:

Igazhivő arcot alig látni nálunk,

Műveltség harcosi örvény szélén állunk.

Oda a puncs, virsli és minden a mi jó. . . !

Hej, keserves nekünk a konstitúció!

Még csupán egy kedves diákkori klenodiumról kell megemlékezni. Egy kis négy soros költemény ez, melyet Mikszáth az ő kedves cimborájának, Institórisz Endrének nevenapjára írt 13 éves korában. A névnapi üdvözlés így hangzik:

A mosolygó élet — kísérje léptedet

Távol legyen tőled a — gyász emlékezet.

Minden mi jó vagyon — hogy szivedben légyen,

Kerüljön, de nagyon — a keserv és szégyen!

E kis költeményt kell tartanunk az ő humoros kedélye első felcsillanásának, mert megírásának célja az volt, hogy a komolyság leple alatt cimboráját megtréfálja. Ugyanis, ha a költemény kéziratát a sorok középmezeteinél összehajtjuk, a névnapi szerencsekívánatoknak épp ellenkezőjét nyerjük:

A mosolygó élet

Távol legyen tőled,

Minden mi jó vagyon,

Kerüljön, de nagyon.

Kísérje léptedet

A gyász emlékezet,

Hogy szivedben légyen

A keserv és szégyen!

A gratuláció nem a roszakarát, hanem az egymásnak mindent megengedő s egymásnak mindent megbocsátó barátság tréfás szüleménye.

Arról a hat évről, melyét Mikszáth Rimaszombatban eltöltött ez időszert alig találunk több adatot, melyek az ő tünelmennyes emelkedésének bizonyító erővel bíró tényezői volnának. Köztünk élő tanuló társai sok érdekes mozzanatra emlékezhetnek vissza a diákélet felejthetetlen korszakából. A tréfáknak, csínyeknek, az érdekes és komikus helyzeteknek egész özöne szokta elárasztani a lelkünket, ha néha-néha elménk a mai kor küzdelmeiből visszazáll a diákkori élmények virágos kertjébe s arra hivatott biographusok bizonyára meg fogják keresni s meg fogják találni e réven is, mindazon adatokat, melyekből a Mikszáth

írói alakját plasztikusan összeállítják a kritikai irodalom-történet számára. Az én célom ez alkalommal nem lehetett több, mint hogy rámutassak azokra a Mikszáth-émlékekre, melyek őt Rimaszombathoz fűzték abban a fejlődésnek induló gyermeki korban, a melytől ő maga is az irodalom iránt való első gerjedelmét keltezi.

Dr. Veress Samu.

BODOR ISTVÁN.

A magyarországi ref tanár világ szolgálatra nézve legidősebb tanára Bodor István 1909. szeptember 1-én töltötte be pedagógiai és közéleti működésének 40-ik évét. E ritka alkalmat tanintézetünk felhasználta arra, hogy legrégibb munkásának érdemeit a tanintézet falai között rendezett ünnepségen méltányolja,

Bodor István ugyanis rászolgált arra, hogy életének alkonyán a hála és elismerés koszorújával ajándékozzák meg mindazok, akik az ő tanári működésének jótékony hatását négy évtized alatt érezték s ép oly mértékben érdemelte meg azt is, hogy az egyházi és világi társadalom teljes melegséggel vegyen részt egyik legkiválóbb tagjának ünneplésében.

Mi, a kik kartársunkat megtiszteltük, teljes tudatában vagyunk annak, hogy a hiuságtól mentes, komoly gondolkozásu emberek ma már nem nagyon lelkesednek a jubileumi ünnepek iránt, azonban erkölcsi érzetünk mégis arra ösztönzött, hogy az élet becsületes munkását addig, míg közöttünk van, részesítsük abban az elismerésben, mely a valódi érdemet méltán megilleti. És mi Bodor István érdemeit nem csak abban keressük, hogy ő a hivatásával járó kötelességeket egy emberöltőn át hűségesen teljesítette, hanem lelkének ama nemes tulajdonságában is, hogy hivatalos működését a társadalmi élet nemes törekvéseivel összhangba hozta s ez által a kulturának úgy az iskolában, mint a rimaszombati társadalomban egyik jelentékeny faktora volt s mint ilyen a törvény által megkívánt időn túl tíz éven át szolgálta s szolgálja ma is a nemzeti műveltségnek az iskolában és társadalomban összeolvadó közügyeit.

Ez érzelmeknek volt kifolyása az 1909. nov. 10-én rendezett igazgatósági dísz ülés, mely őszinte melegségével családias jellegű jubileumi ünnepélylyé növekedett, miután résztvettek abban a prot. egyházi főhatóságok képviselői, az összes helybeli tan-testületek, továbbá a losonci áll., sárospataki és miskolci ref. főgimnáziumok küldöttei, a jubiláns tanár volt és jelenlegi tanítványai s szónokaik által kifejezésre juttatták a rokonszenvek és szeretetnek amaz érzelmeit, melyekkel körülölelik egy munkás életnek alkonyát.

Ez alkalommal az igazgató-tanácsnak helyettes elnöke, Medveczky Sándor, a kishonti ág. h. ev. esperességi felügyelője meleg szavakkal üdvözölte a nagyérdemű tanárt, majd dr. Veress Samu főgimn., igazgató a következő szavakkal tolmácsolta a tanintézet üdvözlését:

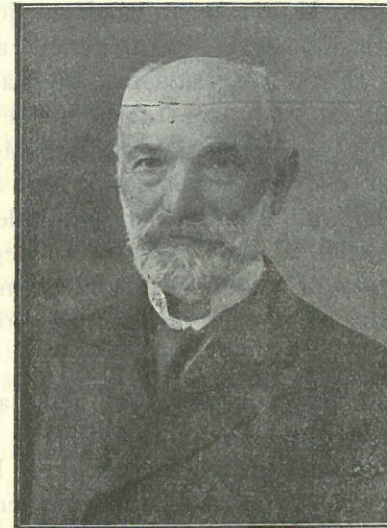
Szeretve tisztelt Kartársunk!

Kedves Nesztorunk!

Főgimnáziumunk Igazgató-Tanácsa és tanári testülete ez alkalommal nem azért gyülekezett össze, hogy a hivatalával járó kurrens ügyeket együttes tanácskozással elintézzék. Félre tesszük egy pillanatra a munka eszközeit, felfüggesztjük pedagógiai foglalkozásunkat, hogy megnyissuk szívünket előtted akkor, mikor hosszú pályafutásodnak arra a pontjára jutottál, melyről visszatekintve, végig fut szemed azon a hatalmas munkatéren, melyen ezelőtt negyven évvel ifjui álmokkal s egy szép jövő ábrándjával telt lelked elindult. Mi, a kik pályatársaid s megfutott hosszú utad kisebb nagyobb szakaszaiban utitársaid is vagyunk, mi tudjuk legjobban azt, hogy a léleknek minő ereje, a humánus gondolkodásnak minő nemessége és fensége szükséges ahhoz, hogy közülünk valaki azon az uton, a melyen mi járunk, annyi erkölcsi sikerrel szolgálja a magyar nemzeti művelődés szent ügyét, mint te szolgáltad negyven éven át.

A kötelesség teljesítése tulajdonképen nem érdem s e tekintetben felvilágosult szabadelvű gondolkodású emberek nem szokták meghajtani az elismerés lobogóját oly egyének előtt, kik érdemet akarnak kovácsolni abból, hogy köteles szolgálati idejüknek munkáját hiven és lelkiismeretes pontossággal teljesítették. De a jelen esetben, midőn a közpályán működő egyén

nemes lelkének ösztönzésére, életének még azt a szakaszát is a közügyek előmozdítására szenteli, melyet úgy a közvélemény, mint a fennálló törvények a jól megérdemelt nyugalom idejének minősítenek: többé nem a köteles munka teljesítéséről van szó, hanem a léleknek ama nagy erkölcsi értékéről, mely munkára ösztönzi az embert akkor is, mikor arra hivatalosan nem kötelezhető s melynek más jutalma nincs, mint az elismerés s a személy iránt általánosan megnyilvánuló tisztelet.

Eodor István.

E pillanatban föléled lelkünkben mindannak emléke, a mit hivatalos pályafutásod folyama alatt ez iskola jegyzőkönyvei örök emlékezetre érdemesítettek. 1871-ben jelentél meg először

e küzdelmes tanintézet küszöbén s e perctől kezdve egymásnak örök hűséget esküdve, jóban rosszban egymást soha el nem hagyátok. E tanintézet sorsa volt a te sorsod is; vele túrtél, vele szenvedtél és vele reménykedtél a jobb jövőben. Csodálatos, de mindnyájunkat őszinte örömmel eltöltő analogia van e tanintézet s a te életpályád fokozatos fejlődése és emelkedése között! Te láttad ez iskola vergődését a lét és nem lét zavaros hullámai között és láttad a hullámok közül kiemelkedni a jövő reményteljes partjaira; aztán mint hűséges hitestárs ápoltd, gondoztd, igyekeztél felöltöztetni abba a tisztességes ruházatba, melyben a világ előtt is megjelenhet. Négy évtized jegyzőkönyvei tanuskodnak arról, hogy minő tényezője voltál te ennek a ma már szilárdan álló tanintézet kifejlődésének. A te törhetlen hited, csüggedést nem ismerő reményed ösztökélte tetterődet arra, hogy sok, egykor csaknem megoldhatatlannak látszó kérdés ma már meg van oldva. Midőn te ez iskolának jövőjéről álmodoztál: küzdöttél a kishitűséggel és megérted azt, hogy egykor merésznek tetsző álmaid megvalósultak. Mert a szerény hajlékból palota lett, felépültek ezek a szent falak, melyeken belől a tudományok örök lámpásai égnek s a vallásosságnak és felebaráti szeretetnek oltárai állanak. Mi ismerjük ezt a munkát, melyet, ha nem is mint legfőbb építő-mester, de mindenesetre úgy, mint az alapvető munkálatok első napszámosa végeztél el s ime, e pillanatban bizonyoságot teszünk arról, hogy munkásságod érdemét nem felejtettük el s ezért meghajtjuk előtted elismerésünk lobogóját.

De a lefolyt negyven év alatt nemcsak arra törekedtél, hogy iskolánk erős fundamentumon állva a világ szemei előtt a megillető külső formában jelenhessék meg; hanem tanári működésed által ugyszólván napról-napra emelted és gyarapítottad e tanintézet szellemi tartalmát is. Tanítottál és neveltél. Tanítottál tudományt és neveltél embereket generációkon keresztül az élet számára. Hazafias és vallásos lelkedet kiöntötted tanítványaidra. Ezer meg ezer kebelben, fiakban, apákban és nagyapákban dobban meg a szív ez alkalommal abban a tudatban, hogy a tanítómester, kitől annyi szépet, jót és igazat tanultak, a mai napon örömmünnepet ül, s a ki nem jöhetett el személyesen, hogy tiszteletét és kegyeletét lerója előtted: elküldi lelkében

imádságát, hogy áldja meg a Gondviselés még jövőnk munkáját is annak, kit oly gazdag multtal áldott meg!

És van még egy harmadik okunk is arra, hogy ez alkalommal tisztességet tegyünk tenéked. A te negyven évi munkásságod nem csak arra terjedt ki, hogy mint a nemzeti kultúra fáradhatlan napszámosa, a magyar nemzeti állam alapjait rakosgattad le ott, a hol ez alapok gyökereznek, a gyermeki és ifjui szívekben, nemcsak egyik legfőbb tényezője voltál e tanintézet kifejlődésének, de e köteleességek teljesítésén felül az érdem koszoruját azért is elnyerted, mert hosszú pályafutásod folyama alatt az iskola és társadalom közötti kapcsolatnak egyik faktora voltál, tehát a művelt emberi társadalomnak egyik értékes tagja, ki a tudásnak lelkedben összehalmozott kincseit az iskola falai között nemes köteleességből, a társadalomban pedig lelked nemes ösztönéből osztogattad.

Ez érdemeidért tisztelünk meg téged első sorban mi, kartársaid, azért tisztel meg a társadalom akkor, midőn szívével a mi szívünkhöz csatlakozik.

Hála Istennek te még nem jutottál pályafutásod végére, lelkednek még mindig vannak kiosztható kincsei s nekünk jól esik tapasztalnunk, hogy e kincseket 40 év multán ma is annyi hévvel, lánggal osztogatod, mint ifju korodban. Adja a Gondviselés, hogy nemes munkádat még sokáig folytathasd hazánk és egyházunk jóvoltának öregbitésére, iskolánk díszére, pályatársaidnak s tanítványaid ezreinek őszinte örömére!»

A volt tanítványok nevében *Percz* Samu árvaszéki tanácsos, — *Csabay* Pál ref esperes pedig a gömöri ref. egyházmegye nevében mondottak meleg hangu üdvözlőket. Majd *Csontos* József igazgató a sárospataki-, *Szabó* Barna a miskolci-, *Laczek* Gyula a losonci főgimn.-, *Kathona* Géza a helybeli áll. polgári leányiskola, *Törköly* József az áll. el. fiúiskola érzelmeit tolmácsolták, — végül *Kovács* Kálmán VIII. o. tanuló a jelenlegi tanítványok gyermeki hálájának adván kifejezést a szeretet meleg hangjának kíséretében átnyújtott egy 400 koronás ösztöndíjról szóló alapító-levelet, azon kérelemmel, hogy annak rendeltetését a szeretett tanár állapítsa meg s engedje meg, hogy az örök időkig »Bodor István alapítvány« címet viseljen.

A jubilans válasza után a meleg sugarakat árasztó ünnepély a Hungária-szállóban rendezett közebéddel nyert befejezést, me-

lyen az ünnepelt tanárt a nagy közönség részéről is számosan üdvözölték.

Bodor Istvánról jubileumi ünnepélye alkalmából egyik tanítványa (a G. K. 1909. nov. 7-iki számában, következőleg emlékezik meg:

»Ha ünnepeltünk visszatekint hosszú munkás életpályáján végig egész a sárospataki iskola széniori állásáig, a melyre előjáróinak bizalma emelte, ez a visszatekintés büszke önérzettel töltheti el lelkét, mert a mire rátette a kezét, azt mind lelkes buzgalommal, nemes törekvéssel, akadályt nem ismerő kitartással végezte el és mindenütt siker koronázta munkásságát, ha a külső jutalom nem is mindig őt érte a sikerekért. Pedig sokoldalú ember Bodor István. Tanár, lapszerkesztő, igazgató, buzgó dalárdatag, vadásztárs, pénzügyi vezérférfiu és egyházi bizottsági előadó és még számtalan sok más telt ki az ő negyvenéves pályafutásából, és a mi talán még ezeknél is többet ér az érdemek könyvében, a hol örökbetűkkel írnak: volt benne mindig igazságszeretet és résztvevő szív, a mely a mások baján sokszor segített.

Azoknak a patriarkális lelkeknek egyik tiszteletreméltó példája ő, a kik mindinkább fogynak a ravasz, kétszinű világ teréről, a kik akkor is a legjobb akarattal viseltetnek mások iránt, mikor talán kemény hangon mondják meg nekik az igazságot. A modern typus glacékeztyüs kézzel simogat, kedves hangon hizeleg, de alattomosan szúrja le áldozatát. Ilyesmi mindig távol volt az ő egyenes puritán lelkületétől.

Akkoriban még nem készültek szaktanároknak a magyar középiskolák vezetői, de ha volt bennük nemes ambíció és az ifjuság javáért élő szeretet, ez kipótolta és néha többre képesítette az egyént, mint mást a szaktudás és belsőség nélkül, mert már a nagy Thukydides azt írja, hogy nem a falak és hajók tesz az államot, hanem elsősorban a férfik, a kikben lélek lakik.

Ez a lelkes, törekvő, szívvvel bélelt ember volt Bodor István egész tanári pályáján.

Mint igazgató, igazi ambícióval fáradott azon, hogy az iskola tanulóinak száma minél nagyobb legyen s öröme nagy volt, ha az előző év számát sikerült túlhaladnia és tényleg ő alatta érte el ez a szám a maximumot, a mire akkoriban, a bizonytalan anyagi helyzetekben az építkezés előtt tényleg szükség is volt.

Valódi törhetetlen vágya, mintegy életének célja volt a főgimnázium új épületének megalkotása. Ezért éveken át beszélt, agitált, utazott, kérlelt, buzdított, megalázta magát és nem volt olyan fáradtság, a mit vállaira ne vett volna. Hosszu évek kitartó törekvése árán sikerült megnyernie az összeható tényezők közreműködését és a főgimnázium megkapta az építési államsegélyt, kidolgozták a terveket és a bizottsági és teljes gyűlések iszonyu tömegében megvitatták az építést s lerakták az épület alapjait; de mikorra elkészült az általa megindított mű, akkorára a szabályok értelmében ő már nem lehetett igazgató; de ott működött fáradhatatlanul a közkatonák sorában.«

A hálás tanítvány e kegyeletes szavaihoz, mi csak azt a lelkes óhajást fűzzük, hogy tanügyünknek e lelkes munkását vajha még sokáig tisztelhetnők körünkben!

Igazgatói jelentés a lefolyt 1909—10-ik évről.

Iskolai életünk ama fontos pillanatához eljutva, melyben tanárok és tanítványok egy évi munkásságának eredményét kell a nyilvánosság előtt feltárnunk, első szavunk legyen a kegyeletnek, a hálás visszaemlékezésnek szentelve, mellyel még egyszer visszaidézzük lelkünkben tanintézetünk nagy nevű tanárának, *Baksay Istvánnak* áldott emlékezetét, kit e tanintézet 66 évig mondhatott teljesen magáénak . . . 1910. március 7-én vesztettük el, életének 90-ik évében az egyház, iskola és közügy e hervadhatatlan érdemű munkását, de csak porhüvelyét helyeztük el örök nyugalomra a rimaszombati családi sírboltban, mert lelke ott él tanítványai szívében, kiket 53 évig tanított tudományra és életbölcseségre, ott él igazgató tanácsunk a rimaszombati ref. egyház, s a város jegyzőkönyveiben, — ott él a jótékonyág és áldozatkészség örök életű aranykönyveiben az évről évre felfrissülő emlékezet koszorújával övezve! A nagy nevű férfiú 53 évre terjedő pedagógiai munkásságát, átszöve azon nagybecsű tevékenységgel, melyet egy félszázadnál hosszabbra nyúló időn át egyházi és városi közéletünk terén kifejtett, iskolánk előljárósága a volt tanítványok és a nagy közönség impozáns részvétele mellett Baksay István tanári működésének ötvenedik évfordulóján méltányolta. De elévülhetetlen érdemei méltányolva lettek az által is, hogy az Orsz. Középiszkolai és az Orsz. Ref. Tanáregyesület tiszteletbeli tagjává választotta, a rimaszombati ref. egyház pedig örökös főgondnoki címmel

tisztelte meg, míg a város, melynek érdekében félszázadig tartó tapasztalatait és életbölcsejét a közügyek előmozdítására szentelte: diszpolgári oklevéllel tüntette ki. 1910. március 8-án helyeztük örök nyugalomra, — legyen emléke örökre áldott!

Azonban voltak a lefolyt év alatt közéletünknek oly örvendetes mozzanatai is, melyek szoros kapcsolatban állanak iskolánk belső életével s ezért jól esik megemlékezni arról, hogy Igazgató-Tanácsunk elnökét, ki a közélet terén Gömör vármegye közigazgatásának ügyeit évtizedeken át vezette, a királyi kegy ereje főispáni állásra emelte s jöllehet e kitüntetés első sorban Bornemisza László főispán úr öméltóságának személyére, közelebbről pedig magára Gömörvármegyére vonatkozik, annak fényéből egy sugarat mégis magunkénak is kell vallanunk, hisz az a férfit, ki a vármegye közéletének minden terén nagy értékű s a jövőre is kiható munkásságot fejtett ki Igazgató-Tanácsunknak évtizedek óta elnöke, tanügyünknek nagybecsű vezető munkása s iskolánk büszke lehet arra, hogy kormányzásának élén oly férfit áll, ki a múltban szerzett érdemeinél fogva, a kormányhatalom letéteményese és bízalmasa.

Ép ily érzelmekkel fogadtuk azt is, hogy Lukács Géza személyében Gömörvármegye első tisztviselői székébe oly férfit ültetett a közbizalom, kinek a múltban szerzett érdemeihez méltán sorozhatjuk azt a lelkiismeretes és önzetlen munkásságot, melyet egyfelől mint a rimaszombati áll. iskolák gondnokságának elnöke, másfelől mint Ig.-Tanácsunk tagja a tanügy szolgálatában kifejtett.

Midőn e magas kitüntetések, melyek közül az első a királyi trón fényéből, másik egy vármegye közönségének osztatlan szeretetéből sugárzik ki, a lefolyt iskolai

év legörvendetesebb mozzanatai közé sorozzuk, e helyen is kifejezésre kell juttatnom tanintézetünknek e tények feletti örömét s azon jól eső reménységet, hogy a kitüntetett férfiak a nemzeti közművelődés ügyének, közelebbről pedig iskolánknak jövőre is ép oly nemes és buzgó munkásai lesznek, mint a múltban voltak. Ezt annyival is inkább remélhetjük, mert iskolánk mint felekezeti tanintézet, rá van utalva arra, hogy a fenntartó testületek bizalmának letéteményesei, lelkök melegével gondozzák azokat a forrásokat, melyekből prot. ifjúságunk a nemzeti kultúra üditő cseppjeit meríti.

Ezen örvendetes mozzanatok sorát gazdagította a magyarországi ref. tanári kar szolgálatra nézve legidősebb tagjának, főgimnáziumunk Nesztorának, *Bodor Istvánnak* 40 éves tanári jubileuma. E külső kereteiben szerény s inkább családias jellegű, de belső értékében annál fényesebb ünnepély 1909. nov. 10-én folyt le főgimnáziumunk tornatermében a volt s jelenlegi tanítványok impozáns számának jelenlétében. Az ünnepélyről s annak egyes részleteiről értesítőnkben külön számolunk be, — itt ezuttal a mindnyájunk szívével összeforrt lélekemelő ünnepelés pendantjaként azt az ünnepelt személyével szorosán összefüggő örvendetes tényt kell fölemlítenem, hogy Bodor István a tanítványai által ez alkalommal tett 400 koronás alapítványt 1000 koronára egészítette ki s e legujabb ösztöndíj alapítvány kamatai a jelen évzáró-ünnepélyen már ki is osztatnak. Bodor Istvánnak e nemes ténye nem szorul méltatásra, de méltó függeléke annak az erkölcsi eredményekben gazdag életpályának, melyet a jubileumi ünnepély közönsége november 19-én szeretetével és elismerésével megkoszorozott.

Ugyancsak örvendetes ténynek kell jeleznem azt, hogy dr. *Löcherer Tamás* kórházi igazgató főorvos ala-

pítványát 600 koronára emelte, Soós Ferenc ur és neje Gyulay Hermin úrnő pedig, kik néhai kedves fiok Soós Jenő emlékezetét a megelőző években is nemes adományaikkal ápolták, a lefolyt évben 1000 koronás ösztöndíj-alapítvánnyal öröközték meg.

Áttérve iskolánk belső életének főbb mozzanataira, jól esik megállapítani azt, hogy a *tanulmányokban való előmenetel* tekintetében némi emelkedést a lefolyt év alatt is tapasztaltunk. Ez emelkedés azonban nem felel meg teljesen ama vágyaknak, melyekkel lelkünk tele van. Mi azt szeretnők, ha ennek a tanintézetnek minden tanítványa hivatása magaslatán állana, ha egyetlen egy se volna olyan, a kivel szemben az elégtelen minősítés lesújtó ítéletét kell alkalmazni, — ha tanítványaink a szélrózsa minden irányába azt a hirt vinnék szét, hogy a rimaszombati iskolának bukott tanulója nincs, — vagy ez ideális törekvésből legalább annyi valósulna meg, hogy a bukások százaléka a mi iskolánkban volna a legkevesebb. . . de ezek a vágyak ma még csak utópiák, vagy legalább is merész ábrándok. Az előmenetel pontosan összeállított adatairól Értesítőnk más helyén fogunk beszámolni s azokból kitűnik, hogy ha még nagyon messze vagyunk is a mi ideális vágyainktól, egy-két lépést mégis tettünk előre s ez megnyugtató lehet mindazokra nézve, kik érdeklődéssel kísérik azokat a funkciókat, melyeket tanintézetünk betölt.

Tanári karunk a tanítás nemes feladatának megfelelően, minden eszközt és minden alkalmat felhasznált arra, hogy a gondjaira bízott ifjuság ez évben is felemelkedjék arra a színvonalra, melyen a nemzeti műveltség jövő oszlopainak lenniök kell. Ezért nem csupán a törvény által megszabott keretekben teljesítette kötelességét, de azon kívül is bőséggel osztogatta lelkének kin-

éseit az által, hogy közreműködött a tanuló-ifjuság *iskolai és hazafias ünnepélyein*, sűrűn rendezett *tudományos felolvasásokat, népszerű előadásokat, tanulói kirándulásokat*, mind csak azért, hogy a tanítványok ismereteit gyarapítsa s kötelességteljesítés nyugodt öntudatával mondhasse el azt, hogy a neki adatott talentumokkal ezuttal is hiven sáfárkodott. Nem a tanári kar munkásságán mulik tehát az, hogy az elért eredmény minden igényt nem elégíthet ki. Általánosságban a tanévet sikerrel végezte 265 tanuló, a beirt s vizsgálatot tett létszámnak (367) 72%-a, — bukott 102, vagyis 28%. Ez utóbbiak közül tanárkari, illetve püspöki engedéllyel javíthat 77, — nem javíthat s így osztályismétlésre utasított 25, vagyis az összes vizsgálatot tett tanulók 6·8% százaléka.

A múlt évi eredményhez képest a jelesek 2·5%-al, (tavaly 6·5%, most 9%), a jók 1·5%-al (tavaly 16%, most 17·5%) emelkedtek, ellenben fogytak az elégségesek 3·2 százalékkal (tavaly 48·7 %, most 45·5 százalék), míg a bukottak arányszáma a tavalyival majdnem egyenlő. E számok nem hazudnak s világos és tiszta képét tüntetik föl annak, hogy ifjuságunkban a csekély emelkedés dacára sincs még meg a haladásnak és törekvésnek az a komolysága, mely minden körülmények között a jó eredményt biztosítja.

De ezzel szemben konstatálható az, hogy tanulóink egészségi állapota a lefolyt évben eléggé kedvező volt. Járvány és súlyosabb természetű betegségi eset kevés fordult elő. Annál gyakoribbak voltak a muló bajok, melyek anélkül, hogy az ifjuság egészségét veszélyezteték volna, hatalmasan megnövelték az óramulasztások számát. E tekintetben a lefolyt év jóval kedvezőtlenebb a megelőzőnél.

Nem lehet feladatunk az, hogy akkor, mikor egy év bevégzett munkájáról beszámolunk, csak az elégtelenség és gáncs szavait használjuk ifjuságunk magaviselete és előmenetele felett. Mert habár egyik is másik is sok kívánni valót hagy fenn: el kell ismernünk, hogy a tanuló ifjuság a maga részéről is produkált annyit, amennyi a jó hírnévnek fenntartásához szükséges. Így az *ifjusági körök* és *egyesületek* ez évben is fennállottak s több ízben mutatták be képességeiket a nagy közönség jelenlétében is.

Mindezeket együttvéve mérlegelte és bírálta el a tanári kar akkor, mikor a tanuló ifjuság egy évi munkássága felett szemlét tartott s ennek eredményeként intézetünk minden tanulója számára kiállította azt az útlevelet, amellyel az ifjuság egy részét feljogosítja a továbbhaladásra, — egy részét pedig eltiltja attól az úttól, melynek megfutasára erőtlennek tapasztalta.

A kiket ez az útlevél megszomorít: nyugodjanak meg az igazságszolgáltatás tisztaságában; tegyék kezök szívékre s ismerjék be, hogy rászolgáltak az apai szigorra. Tanulják meg, hogy a bizonyítvány csak okozat, amelynek oka önmagukban, saját hanyagságukban rejlik, — tanulják meg, hogy a rossz bizonyítvány: büntetés, melynek súlyát el kell viselniök.

Ellenben azok, a kik jó bizonyítványt s ezzel a tovább haladást megengedő útlevelet nyertek: meritse- nek abból reményt és biztosítást arra, hogy az életben helyöket meg fogják állani. A küzdelem s a tanulói pályával járó nehézségek ne csügesszék el, — hisz' a segítő kezét, a felemelő erőt e tanintézet falai között is megtalálják, — megtalálják a tanári kar erkölcsi támogatását s megtalálják a nemes szívek segélyét, amelynek révén iskolánk ezuttal is 44 jó előmenetelű tanulót ré-

szesített kisebb nagyobb segítségben rögösnek látszó pályafutásán.

Munkásságunk ez eredményeivel jutottunk el az iskolai élet ama fontos pillanatáig, melyben ifjuságunk magába szálló lélekkel visszatekintve a multa egy időre bucsut mond e megszentelt falaknak. A június 19-én megtartott évzáró ünnepélyen Gyürky Pál ág. h. ev. vallástanár hálaadó imádsága után az intézet igazgatója tett jelentést a tanév fontosabb mozzanatairól, a tanulmányi előmenetelről s miután kiosztotta az ösztöndíjakat és jutalmakat, az 1909—10-ik tanévet az ifjusághoz és szülőkhöz intézett következő beszéddel zárta be:

»Biztosan tudom azt, hogy habár zsenge életkorotok szűkebb látóköre nem is áll még azon a magasabb értelmi fokon, melyen az ember önálló világfelfogással szemléli a körülötte lefolyt eseményeket — még sem került el figyelmeteket, a legujabb időknek néhány oly mozzanata, melyek még a zsenge elmékben is a jövődjé fejlődés csodálatos körvonalait rajzolják be. Évezredekig élt az ember abban a tudatban, hogy a világ vége ott van a hol az ég boltozata a látóhatár peremét érinti, — évezredekig csak álomszerű sejtelmei voltak a sarkvidékek dermesztő világáról s az új világ rengetegeiről, — Helle és Aeneás utódainak évezredekig halvány fogalma sem volt arról, hogy az Akropolis palotáinak romjai között a villamos szikra fog világosságot árasztani s a Via Appián automobilok versenye fogja szórakoztatni az örök város közönségét, s ha az égre tekint valóra váltva látja Daedalus és Ikarus gyönyörű meséjét! A világ rendesen megfordult az ő törvényszerű pályáján, az emberek lemorzsolták életüket évszázadokig alig változó szellemi és fizikai processusok között, anélkül, hogy a tökéletesedés létráján csak egy jelentősebb fokkal is feljebb

jutottak volna... De egyszer, — nem is olyan rég, — alig egy pár évtized alatt, — a világnak képe megváltozott. Az emberi elméket titokzatos gnómok rohanták meg, melyek ébresztgették, sarkalták a lélek gondolkozó erejét, eszméket keltettek életre s a fellázadt eszmék harcra kelvén a mult idők megvénhedt ideáival, ennek eredményeként egy új világot teremtettek, melynek más az ábrázata, más a színe, más a társadalma, más az életfelfogása.

Ez a mi világunk.

Ennek a világnak csak egyetlen egy, minden emberi törekvést magába foglaló célja van: a tökéletesedés, — s erre csak egyetlen út vezet: a munka utja. De van reá millió szerve s millió eszköze.

Az emberek ebben a mi világunkban dolgoznak, mert csak a munka ad létjogosultságot.

Az isteni fényben uszó Faraók, az emberiséget igában tartó Caesárok, a középkor jobbágy zsiron élőködő feudális félistenei eltűntek a munkára serkent emberek milliói között. Ma már az a Faraó, ki nemes lelkének hatalmával milliók szívében él, — az a Caesar, ki csillogó arany és ezüst helyett ragyogó eszméket dob az emberiség piacára.

Vajjon megértik-e ebből, hogy ez a mi világunk a munka világa, amelyben dolgoznia kell mindenkinek, a ki boldogulni akar...? Mert iparos, kereskedő, gazda, köz- és magánhivatalnok csak akkor szerezheti meg az élet fenntartására szükséges eszközöket, ha dolgozik.

De dolgoznia kell az őt megillető téren az élet utjait még nem ismerő ifjunak, a zsenge koru tanulónak is, hogy szülői s az arra hivatott szakértő nevelők vezetése alatt előkészüljen az élet nagy útjára.

Vajjon megérti-e a ti kalandos képzelődésben ringó

lelketek, hogy minő kötelességeket kötök szívetekre abban a pillanatban, melyben bucsut vesztek e megszentelt falaktól...? Vajjon megértitek-e, hogy a munka és kötelesség érzete nem szünetelhet még az iskolai szünetek alatt sem teljesen...? Hiszen a vakáció csak respirium. Olyan mint a látó és halló szervekre nézve a néhány óráig tartó üdítő alvás, melyre azért van szükségünk, hogy a pihenés ideje alatt új erőt, új energiát nyerjünk s felfrissülve lássunk ismét munkához. De belső szerveink az alvás alatt sem pihennek, — a szív, a tüdő, a vesék, a vérkeringés soha se szüntetik meg törvényszerű működésüket. A szellemi munkával foglalkozó léleknek is szüksége van pihenő időre, — de a semmittevésben a léleknek sem szabad elmerülnie. A vakáció alatt csak az időhöz kötött s pontosan beosztott szellemi munka kötelezettsége alól lehetek feloldva. A ti lelketek is megkívánja a táplálékot s a ki a jelentkező ingert ki nem elégíti, ép oly kegyetlen és rossz indulatu önmaga iránt, mint az, a ki önmagát éhenhalásra kényszeríti. Azoknak a belső szerveknek, melyekkel a szorgalom ideje alatt a tudás magvait gyűjtögettétek, működniök kell a hosszú vakáció folyama alatt is, mert csak is akkor remélhetitek azt, hogy az új iskolai év kezdetén szívetekben, lelketekben meg lesz a készség arra, hogy a munkásság fonalát ismét felvegyétek s ez által jövődő boldogulástok alapjait ismét tovább építsétek.

Jól tudom én azt, hogy e figyelmeztetésnek igen-igen sok esetben nincs foganatja. Sok, korához képest is éretlen elméjű, gyenge felfogásu gyermek a tankönyvet csak kinzó eszköznek tekinti. Ezekről egyáltalán nem várhatjuk azt, hogy valami szellemi foglalkozást akkor is keressenek, a mikor arra nincsenek kötelezve. De az ily tanulóknak szülői és sorsának intézői kötelesek meg-

érteni és levonni a feltárt igazságok konzekvenciáit. S a konzekvencia nem lehet más, mint az, hogy az oly tanulót, a kinek a lelke a magasabb tudományok befogadására erőtlen: ne kényszerítsék minden áron arra, hogy hajlamai ellenére oly studiumokkal foglalkozzék, a melyeket nem ért meg s ép ezért gyűlöl is! A társadalmi élet mai fejlődésében minden egyénnek meg kell találni az őt megillető helyet s erre utmutatóul szolgál már a gyermekkorban jelentkező hajlam és tehetség. A ki a föld megművelése és termése iránt érdeklődik, legyen gazda, — a kinek fülében a zenei hangok harmóniája cseng, lelkében a színek összhangja él, legyen művész, — a ki felismeri a tér és időmennyiségek viszonyát, aki észreveszi a létező dolgok okozati összefüggését, a kinek kutató lelke van s a természet titkos törvényeit fűrészgeti, legyen tudós s apránként, hangyaszorgalommal összegyűjtögetett tudományával egykor a haladó emberiségnek utmutatója. De a kinek lelkéből hiányzik az az erő, mellyel a középiskola szellemi tartalmát felfogni és sajátjává tennie kell: még idejekorán tereltessek át arra a pályára, melyen helyét meg fogja állani. Ezt a konzekvenciát kell levonni azokból a bizonyítványokból, melyeket a jelen iskolai év befejezése után a szülők és gyámok kezükhöz kapnak. És ha szívökre veszik az általam jelzett erkölcsi kötelességeket, s ha gyermekeik jövőjét azoknak jól megfigyelt hajlamai szerint irányítják: míg maguknak a legnagyobb lelki megnyugvást biztosítják, boldoggá teszik fiaikat az által, hogy oly életpályára segítették, melyet szívök teljes meglegedésével betöltenek és boldoggá teszik a magyar hazát is, mely ép az által érheti el azon célját, hogy a létért való küzdelemben ebben a lázas munkában forrongó világban, minden fia azt a helyet tölti be, a melyre őt a hivatás praedestinálta.

Mindazok azonban, a kik az én szavaimat megértették, a kiknek a jövő iránt táplált vágyait és édes reményeit a lefolyt év sikere egy évgyűrűvel ismét megnövelte; akik tisztában vannak azzal, hogy mivel tartoznak saját jövőjüknek s munkásságuk által örömmel állanak annak szolgálatába: fogadják e tanintézet bucsuüdvözlését. Nem azt a bucsut, mely örökre elszakaszt egymástól, hanem azt, mely a viszontlátás tudatával tölti el a lelkeket. E tudat az az erő, mely a tanulót jövő hivatásához láncolja, s én meg vagyok győződve arról, hogy a jelen, befejezett tanévet a jövőtől elválasztó respirium, az ugynevezett nagy vakáció, nem lesz hivatalosan elvesztegetett idő, hanem igazi hasznos pihenő, mely után a lélek, a szellem teljesen felfrissülve lát ismét az életpálya alapozó munkálatához. És meg vagyok győződve, hogy ezt a frisseséget nem a semmittevéstől, hanem attól a tápláléktól fogja nyerni, melyet a pihenő lélek önmagának nyújt.

»Legyen Isten áldása e munkásságnak még szándékán is!«

»Ezzel az 1909—10.-ik tanévet bezárom.«

A) Kormányzás.

Tanintézetünk a két protestáns felekezettől, még pedig a Tiszai ág. h. ev. és a Tiszánieneni ref. egyházkerületek főhatósága alatt áll — s e két főhatóság a paritás elve szerint választott tagokból alkotott Igazgató-Tanács útján kormányozza az iskolát. Igazgató Tanácsunk az iskolai év folyama alatt 5 ízben tartott ülésein elintézte a tanintézet fenntartására vonatkozó összes folyóügyeket, gondoskodott az iskola anyagi szükségleteiről s minden illetékessége alá tartozó ügyben jogérvényes határozatokat hozott. A lefolyt év legfontosabb intézkedését azok, az iskolánk jövőjére messze kiható, lépések képezték, melyeknek célja az állami szerződés revíziójának kérdését a megoldás stádiumába juttatni.

Ugyanis az 1904.-ben befejezett építkezés, melyre az állam 200.000 kor. kölcsönt — s a modern felszerelés, melyre ugyan csak az állam 40.000 kor. segélyt nyújtott, a 3%-os visszatérítési kamat kötelezettségével annyira megterhelte iskolánk évi költségvetését, hogy rendes szükségleteinket csak abban az esetben fedezhettük, hogyha a 7200 koronát kitevő 3%-ot töröljük. Miután az állam ez összeg törlésére nem volt hajlandó: kénytelenek voltunk költségvetésünket több éven át ez összeg híjjával, zárni le. Ennek következtében már a mult polgári év elején négy és fél évi 3 százalékos kamattal, vagyis 32.400 koronával maradtunk adósai az államnak.

E körülmény tette Ig.-Tanácsunknak sürgős és fontos feladatává azt, hogy a deficit eltüntetését az államsegélynek felemelése illetőleg új szerződés kötése által kísérelje meg. A Nm. közokt. Ministeriumhoz intéztt s a súlyos anyagi körülményeket leplezetlenül feltáró felterjesztésnek annyiban foganatja is lett, hogy a Ministerium az évi dotáció felemelését kilátásba helyezte s az erre vonatkozó tárgyalások megejtésére, esetleg egy új szerződés részleteinek megállapítása céljából, Jurkovich Emil, kir. tanker. főigazgatót kormánybiztosi minőségben, iskolánkhoz kiküldötte. Az 1909. ápr. 8-án megtartott tárgyalás a kormánybiztos és igazgató-tanács kölcsönös megegyezésével azon megállapodással végződött, hogy az iskola anyagi ügyeiben beállott differenciák magasabb államsegélyt biztosító új szerződés által egyenlitéssenek ki. E szerint az eddigi államsegély 18.000 koronát kitevő újabb dotációval évi 50.000 koronára emeltetnék föl, — mely összegből nemcsak a fentebb említett 3 százalékos kamatvisszatérítés fedeztetnék, de rendeztetnék a vallástanári tanszékek is — sőt egy egészen új tanszék felállítása által segítve volna a minimális létszámú tanári kar túlterhelésén s lehetővé válnék legalább egy párhuzamos osztály felállítása is.

Azonban az új szerződés még nem került a tanügyi kormány elé, s ennek oka egyfelől az, hogy a szerződésnek egyik pontját a ref. konvent határozott kívánságára át kellett alakítani, másfelől a hosszan tartó politikai válság ideje alatt maga a tanügyi kormány sem vállalkozott megfelelő felhatalmazás nélkül az állami költségvetést érintő ügyek elintézésére. Az ügy mai stadiumában reményünk lehet arra, hogy az egyházi főhatóságok által jóváhagyott és megerősített szerződést a közoktatásügyi

kormány a maga részéről is elfogadja s ez esetben tanintézetünkre új korszak virradna s nemzeti kulturánknak e missiót teljesítő intézménye rövid idő alatt hivatásának teljes magaslatára emelkednék.

Másik szintén fontos intézkedése volt Igazgató-Tanácsunknak az, hogy a *Dr. Zehery István* lemondásával megüresedett pénztárosi állást *Kerekes Dezső* questorral töltötte be. Dr. Zehery István ez előtt 9 évvel lépett néhai Nagy Ferencz örökébe. E 9 év alatt a nagy gondot s még nagyobb fáradtságot igénylő pénztárosi állást puritán lelkiismeretességgel töltötte be. Ő vezette és kezelte iskolánk bonyolult anyagi ügyeit az évekig tartó új építkezés és belső berendezés folyama alatt általunk alig méltányolható sikerrel, melynek a legteljesebb elismerésre méltó eredménye az, hogy egyfelől iskolánk vagyoni helyzetét tisztázta, másfelől a pénztári kezelésben útmutatást adott arra, hogy a terhektől miként lehet az előre kiszámított időnél is jóval hamarabb megszabadulni. Nem hiába ragaszkodott Igazgató-Tanácsunk ahhoz, hogy nagy érdemi pénztárosát továbbra is tagjai sorában üdvözölhesse, mert Dr. Zehery Istvánban nemcsak a puritán lelkű pénztárost, hanem az iskola iránt melegen érdeklődő tanügy barátot is felismerte, de midőn a lemondásra kényszerítő okok előtt meghajolt, hogy az Ig.-Tanács e jeles tagját továbbra is megtartsa: felmentette ugyan a pénztári kezelés teendői alól, de felkérte a sokkal kevesebb gonddal és fáradtsággal járó iskolai tőkék gondozására és kezelésére s ez alapon Dr. Zehery I. állását továbbra is megtartotta. Kerekes Dezsőben pedig tanintézetünk minden tekintetben szakértő pénztárost nyert, kinek sikeres munkásságára questori minőségben eltöltött sok évi szolgálata nyújt garantiát.

Az iskola belső ügyeinek vezetése s az erkölcsi és fegyelmi törvények megtartása feletti örködés: az igazgató és tanári kar feladatát képezi. E tekintetben örvendetes tényként megállapítható az, hogy a lefolyt iskolai évben tanári fegyelmi szék tartására a tanuló ifjuság egyetlen esetben sem adott okot, — sőt igazgatói megrovásban is, mint másodfoku büntetésben, mindössze 6 tanuló részesült.

Tanári konferencia az év folyama alatt 14 tartatott, — ezeken kívül novemberben és áprilisban ellenőrző konferenciákat tartottunk, melyeken a magaviseletben kifogás alá eső s az elő-

menetelben hanyag tanulók szülőit figyelmeztettük fiaik hanyagságának következményeire.

Jurkovich Emil kir. tankerületi főigazgató 1910. febr. 22—24. napjain látogatta meg hivatalosan iskolánkat s az általa tartott értekezleten megelégedésének adott kifejezést a tanintézetben tapasztalt rend, tisztaság és tanulmányi előmenetel felett. Az imitt-amott tapasztalható egyes hiányokra vonatkozó észrevételei azokhoz való alkalmazkodás céljából jegyzőkönyvbe vétettek.

B) Ünnepek, felolvasások.

A valláserkölcs és hazafias érzelmek ápolására a lefolyt évben a következő iskolai ünnepeket tartottuk meg:

Október 6-án, az aradi vértanúk emlékeztétét a Tompakör Dr. Wallentinyi Dezső, — a Pószakör Bodor István tanárelnökök vezetése alatt ünnepelte meg.

Október 31-én, a reformáció emlékünnepe vasárnapra esvén, a két prot. felekezet tanulói a templomokban tartott egyházi ünnepeken vettek részt.

Március 15-én a szabadságharc örökre emlékeztető ünnepnapját az egész ifjuság különféle egyesületei közösen rendezett ünnepélyvel ülték meg. Ez alkalommal Dr. Wallentinyi Dezső tartott, a nagyszámban összegyülekezett díszes közönség előtt tartalmas felolvasást, — a Pásztori Gyula szakavatott vezetése alatt álló ifj. ének- és zenekar pedig hazafias dalok előadásával gyönyörködtette és lelkesítette a közönséget. Az ünnepély végén 262 koronát osztottunk ki tanulóink között pályá- és ösztöndíj címen.

Április 8-án, Széchenyi István halálának 50-ik évfordulóján szépen sikerült ünnepély keretében Dr. Veress Samu igazgató és Dr. Wallentinyi Dezső tanár méltatták a legnagyobb magyar soha el nem muló hazafias érdemeit.

Ez iskolai ünnepeken kívül 1910. febr. 5-én ifjuságunk *hangversenyt* rendezett, melynek különös érdeket adott azon körülmény, hogy e hangverseny keretében ünnepeltük meg az akkor még élő legnagyobb írónknak, iskolánk világhirre emelkedett egykori tanítványának, *Mikszáth Kálmánnak* 40 éves írói jubileumát. A hangversenyen közreműködött Laffersz Sándor áll.

tanító úr is, ki Pásztori Gyula pompás zongorakiséréte mellett, művészi hegedű játékával vivta ki közönségünk elismerését. A hangverseny tiszta jövedelmét egy harmonium beszerzésére fordítottuk.

A tanári kar tagjai a tanulóifjuság ismereteinek kibővítése céljából, a szülők és a művelt közönség lelki gyarapodását is szem előtt tartva: a természettudományok, történelem, földrajz és képzőművészetek köréből vetített képekkel kísért *felolvasásokat* tartottak. E felolvasásokon a tél folyama alatt bemutattuk: a *geysirek* és hőforrások keletkezését, *Aegyptom* őskori művészetét, *Vatikán* kincstárát, az *olasz partvidéket*, a francia *Rivierát*, a *Pireneusokat*, *Nápolyt* és környékét, a *csillagos eget* és *Spanyolországot*. Felolvasásokat tartotta Dr. Veress Samu igazgató, Kerekes Dezső, Loysch Ödön, Pásztori Gyula, Márton István és Schwalm Nándor. Két ízben *Harmatzy* Loránd belügyminiszteri titkár ur tartott tartalmas és vonzó előadást, kinek a tanári kar ez uton is szíves köszönetét nyilvánítja. — Ezekon kívül Dr. Veress Samu igazgató és Horváth Zoltán a városi társasegyesületekben is tartottak felolvasásokat.

C) Alapítványok és adományok.

Iskolánk jóltevői ez évben is meghozták anyagi áldozataikat a tanügy oltárán. Így a Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű R.-T. az idén is 100 koronát adott az iskola folyó kiadásaira. Ezen kívül a következő alapítványi összegek folytak be:

1. A rimaszombati takarékpénztártól milleniumi alapítványának gyarapítására ... .. 600 kor.
2. Soós Ferencz úr és neje, a néhány nap előtt elhunyt Gyulay Hermin úrnő ... .. 1000 kor.
3. Dr. Löcherer Tamás korh. igazgató urtól ... .. 200 kor.
4. Bodor István a jelenlegi tanítványai által tett nevét viselő 400 koronás alaphoz 600 koronát csatolva 1000 kor.

Összesen : 2800 kor.

A tanulók közvetlen segélyezésére a következő adományok folytak be:

1. A gömörmezei közm. egyesülettől	60 K
2. A rimaszombati polg. olvasókörtől	20 «
3. A rimaszombati róm. kath. olvasó egyesülettől	20 «
4. A tamásfali Petőfi egyesülettől	10 «
5. Basilidesz János urtól	20 «
6. Karácsonyi Zsigmond késmárki igazgató urtól... ..	20 «
7. Az orsz. gr. Teleky-Róth Johanna-féle ö. d. alapból	70 «

Összesen: 220 K

Az 1—5. pont alatti adományok a márc. 15-iki hazafias ünnepen osztattak ki. Karácsonyi Zsigmond úr adományát pedig az érettségi vizsgálat befejezése után Dezső Lajos VIII. o. tanuló kapta a rajzkiállításon bemutatott sikerült festményeiért.

Jutalomkönyveket adtak: Sztehló Kornél, Lévai Izsó, Rábely Miklós és az ifj. gyámegyesület mintegy száz korona értékben. A tanulók által nyert ösztöndíjakról és jutalmakról részletesen külön fejezetben számolunk be.

Süteő István rimaszombati ügyvéd úr, ki gimnáziumunk iránt táplált jóindulatának ezelőtt két évvel az által adott kifejezést, hogy Norvégiában szerzett néprajzi és ásványtani gyűjteményét iskolánk természettajzi muzeumának ajándékozta, — ez évben délvidéki és aegyptomi utazásának gyönyörű emléktárgyával, egy ritka szép és értékes tengeri csiga, kagyló és korall gyűjteménnyel, a hozzávaló szekrényvel és asztallal együtt szintén természettajzi muzeumunkat tette gazdagabbá.

Dr. Veress Samu.

II.

Tanulmányi kirándulások.

Főösleges szószaporítás volna manapság különösen hangsúlyozni a tanulmányi kirándulások hasznát. Annyit beszéltek és írtak pár évtized óta erről a kérdésről, hogy általánosságban mindenki meg van győződve a kirándulások szükségességéről. Inkább azok rendezésének módja és a belőlük vonható tanúságok azok, a mik e tekintetben leginkább kérdésbe jöhetnek. Mert a kirándulást sem szabad csak úgy ex abrupto: terv és cél nélkül rendezni, hanem ha azt igazán hasznossá akarjuk tenni a nevelés céljaira nézve, akkor jóelőre válaszszuk meg a helyet és az időt, készítsük elő a tanulókat arra, hogy mit fognak ott látni és tanulni, hívjuk föl a figyelmüket mindarra, a mit értékesíthetnek ismereteik gyarapítására és úgy rendezzük, hogy változatos legyen: a hasznost kellemes váltsa föl és ne legyen egy irányban kizárólagosan egyoldalú, vagy fárasztó, sem pedig ne maradjon nagyon kényelmes színvonalon, hanem emelkedjék túl a nyársalás szalonnasütés és inycsiklandozó multságán. Utólagosan pedig könnyed módon igyekezzünk összefoglalni a kirándulás tanúságait, hogy azokat az összes résztvevőkre hasznossá tegyük.

Nagyobb kirándulásunk mindössze kettő volt az idén, mindakettőt ősszel tartottuk, mert a tavaszi időjárás bizonytalan és esős jellege nem engedte ilyenek rendezését. A legnagyobb volt az, a melyet szept. 12—14-én tervezett és vezetett

a Magas Tátra vidékére Loysch Ödön, a Tátravidék alapos ismerője. Rajta kívül 2 tanár és 16 tanuló vett rész a tanúságos kirándulásban. Megnézték a Zöld-tót, a Csorbai-tavat és környékét, Tátra-Széplakot, a Tarpataki-vizesést, a fürdőhelyeket és kellemes emlékekkel tértek haza a vadregényes fenyvesi tájakról.

Ugyanakkor szept. 14-én e sorok írója vezetett egy kirándulást 3 tanár kíséretében 80 tanulóval Ajnácsköre, a hol sok érdekes látnivaló van. Megnézték a régi szikla vár romjait, végimentek az egyik csontárok szakadécai közt, a hol fogalmat szereztek az őszállatok csontjainak elhelyezéséről. Fenn jártak a Ragucs-hegyen, a melyen a harmadkori bazaltvulkán típusa szemlélhető és szép kilátás nyílik a Rima-völgyéig s a Mátráig. Valamivel alább látták a bazaltkő fejtését és lapos kockakövé kidolgozását. Majd Almágy-felé bemenve megnézték a volt fürdőhely savanyuvizforrásait s pihentek kies erdős tájékán s este tértek haza. A résztvevők IV–VIII. oszt. tanulói voltak.

Ezenkívül több kisebb természetrajzi vagy földrajzi célú, vagy helyi érdekű kirándulást tettek az egyes osztályok a szaktanár vezetése alatt, — nem említve azt, hogy a lehetőséghez képest hetenként egy természetrajzi órát a szabadban tanulmányozással töltöttek az őszi és tavaszi időszakban.

Szeptember 4-én a IV. osztály volt növényeket gyűjteni a pokorági hegyeken.

Szeptember 11-én a II. osztály vonult ki a szenttornyai-pusztára, az erdőségeken növényt és rovarot gyűjtve. A pusztán a birtokos Lang Károly úr vendégszerető házában pihentek és uzsonnáztak és Bakostörékre gyalogolva, vonaton tértek haza.

Szeptember 16-ikán az I. osztály volt a szabatkai és a szibokori erdőben.

November 3-ikán a IV. osztály botanizált a szőlőhegyeken. Április 22-ikén a IV. és II. osztály a pokorági erdőségeken rovarot és növényt gyűjtött.

Május 11-én a II. osztály volt a Kis erdőben.

Május 21-én az V. osztály vonult ki a cserencsényi erdőbe növényt és rovarot gyűjteni.

A délutáni kirándulásokon kívül alkalmat adtunk tanulóinknak a helyi gyárak megismerésére is. A konzervgyárat nem tekinthettük meg, mert az igazgatóság nem adott erre engedélyt; hanem az idén behatóbban tanulmányozták az agyagipargyár munkáit és az acélgyár működését, a hol mindenütt szíves kalauzolásban és magyarázatokban részesültünk. Ezeken a helyeken a VI. osztály tanulói egészítették ki ismereteiket.

Horváth Zoltán.

IV.

Tanári személyzet.

Nyugalmazott tanárok: Polnicsek János, tanított 27 évig.
Zachar Gusztáv, tanított 40 évig.

Sorszám	A tanár neve	Szolgálati éveinek száma	Tantárgyak:	Heti óráinak száma	
1	<i>Bodor István</i> okl. tanár	más intézetben 2. össz. 41.	Tört. III. 3. IV. 3. VIII. 3. Magy. VI. 3. Latin VIII. 4.	16	A Pósa-kör elnöke.
2	<i>Czinke István</i> ref. vallástanár	14	Ref. vallás I—VIII.	16	A Bethlen-Gábor-kör elnöke.
3	<i>Cs. Gyürky Pál</i> ág. h. ev. vallástanár	14	Ág. h. ev. vallás I—VIII.	16	
4	<i>Horváth Albert</i> okl. tanár	14	Latin III. 6. VII. 5. Magy. I. 5. III. 4.	20	O. f. a III. o.
5	<i>Horváth Zoltán</i> okl. tanár	m. i. 2. össz. 13	Term. rajz I 2. II, 2. IV. 3 VI. 3. Földrajz II. 3. [VIII 3. Gör. pótló VIII. 3.	19	A term.-rajzi szertár öre. Tápiint. gondn.
6	<i>Kerekes Dezső</i> okl. tanár	m. i. 8. össz. 21	Számt. II. 4. IV. 4. V. 3. VIII. 2. Fizika VIII. 4.	17	Quaestor, a fiz. szertár öre O. f. VIII.
7	<i>Komáromy Géza</i> okl. tanár	m. i. 5. össz. 12.	Latin I. 6. V. 6. Magy. II. 5. V. 3.	20	O. f. V.
8	<i>Lenner Gyula</i> okl. tanár	m. i. 29. össz. 45	Gör. V. 5. VI. 5. VII. 5. VIII. 5.	19	
9	<i>Loysch Ödnő</i> okl. tanár	13	Tört. V. 3. VI. 3. VII. 3. Földr. I. 3. Német III. 4. Gör. pótló VI.	19	A földrajzi szertár öre. O. f. VI.
10	<i>Marton István</i> okl. tanár	5	Német IV 3. V. 3. VI. 3. VII 3 Latin II. 6. (VIII 3	21	Ifj. dal és zenekör elnöke. O. f. VII.
11	<i>Pásztori Gyula</i> okl. tanár	m. i. 2. össz. 11.	Számt. I. 4. III. 3. V. 3. VII. 3 Fizika III. 2. VII. 4.	19	A rajzszertár öre. O. f. I. o.

III.

A főgimnázium kormányzata.

Főhatóság:

A tanintézet feletti hatóságot a Tiszáninneni ref. és a Tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület, illetőleg ezeknek püspökei évenként felváltva gyakorolják. Az 1909.—10-ik tanévben a Tiszai ág. h. ev. egyházkerület főhatósága alá tartozunk.

Az állami felügyeletet *Jurkovich Emil* beszteczébányai kir. tankerületi főigazgató gyakorolja.

Igazgató-Tanács:

Tagjai:

Elnök: *Kubinyi Aladár*, kuriai bíró, a rimaszombati kir. törvényszék elnöke.

Társelnök: *Bornemisza László*, udv. tan. Gömör-Kis-hontvármegye főispánja, a gömöri ref. egyhm. főgondnoka.

Igazgató-tanácsosok:

Ág. h. ev. részről: *Badinyi Gyula*, városi főkapitány, *Cs. Gyürky Pál* kishonti főesperes, helybeli lelkész, *Kemény Lajos* osgyáni lelkész, *Medveczky Sándor* kir. közjegyző és *Zachar Gusztáv* nyug. főgimn. tanár.

Ref. részről: *Czinke István*, helybeli ref. lelkész, *Samarjay János* a helybeli ref. egyh. főgondnoka. *Csizi Molnár József* ügyvéd, *Dr. Kovács László* rimaszombati polgármester és *Lukács Géza* Gömörvármegye alispánja.

Hivatalból tagjai: *Kubinyi Ferenc* (ág. ev.) vármegyei főügyész, a főgimn. ügyésze, *Dr. Zehery István*, (ref.) törvényszéki orvos, a főgimn. pénztáros, *Dr. Veress Samu*, (ref.) főgimn. igazgató és *Loysch Ödnő*, (ág. h. ev.) ig. tan. jegyző.

A tanári testület képviselői: *Kerekes Dezső*, (ref.) és *Horváth Zoltán*, (ág. h. ev.)

Sorszám	A tanár neve	Szolgálati éveinek száma	Tantárgyak:	Heti óráinak száma	
12	<i>Schwalm Nándor</i> okl. tanár	8	Méttan I. 3. II. 3. III. 3. IV. 3. Rajz V. 2. VI. 2. VII. 2. VIII. 2	20	A rajzszerár őre. O. f. I. o.
13	<i>Dr. Veress Samu</i> okl. tanár	26	Magy. VII. 3. Philos. VIII. 3. Gör. pótló V. 3. VIII. 2.	11	Igazgató.
14	<i>Dr. Wallentinyi Dezső</i> okl. tanár	14	Magyar IV. 4. VIII. 3. Latin IV. 6. VI. 5.	18	Tompakör el- nöke. A köl- csönkönyvtár őre. O. f. IV.
15	<i>Sz. Benedek Gyula</i> okl. tornatanár	más inté- zetben 10 össz. 17.	Torna I.—VIII. 16. Játék I.—VIII. 4.	20	A tornaszertár őre.

V.

Bevégzett tananyag az 1909—1910. tanévben.

I. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: *Schwalm Nándor*.

Vallástan. Bibliai vallástan. Kovácsi Sándor. Heti 2 órán tanította a ref. növendékeknek Czinke István; az ágh. ev.-nak bibliai ismertetés I. Az ó-szövetség. Kk. Bereczky Sándortól, tanította: csetneki Gyürky Pál.

Magyar nyelv. Helyes írás, értelem- és beszédgyakorlatok. Mesék, elbeszélések előadása. A hun-és magyar mondák. Vezérek és magyar királyok. Leírások a magyar föld és magyar faj jellemző sajátosságairól. Megtanultak 15 költeményt. Az olvasmánnyal kapcsolatban nyelvtani alapismeretek: a hangok, a mondat és részei, beszédrészek, igeragozás, határozók. Kéthetenként írásbeli dolgozat. Kézikönyv: Császár—Váczy Magyar Olvasókönyv; Szinnyi J. Magyar nyelvtan. — Tanította heti 5 órán: Horváth Albert.

Latin nyelv. A latin nyelv haszna és fontossága. A latin nép és Róma alapításának mondái. A görög mondavilágból Ulixes bolyongása. Mesék. Ezek alapján tanulták a latin nyelv hangjait, helyesírást és olvasást, az öt névragozást, melléknevek fokozását, névmásokat, számneveket, elüljárókat, a négy igeragozást a cselekvő formában. Fordítottak gyakorlatokat magyarról latinra. Kéthetenként írásbeli dolgozat. Kézikönyv: Roseth Arnold: Latin olvasó és gyakorlókönyve s alaktana. Tanította heti 6—6 órán: Komáromy Géza.

Földrajz: Földrajzi alapismeretek és tüzetesen Magyarország földrajza. Kézikönyv: dr. Némethy Károly Földrajz I. kötet. Kogutovitz; Magyarország kézi atlasza. Tanította heti 3 órán: Loysch Ödön.

Természetrész. Ősszel a következő gyümölcsök leírása:

szilva, őszi barack, som, kökény, dió, mandola, mogyoró, gesztenye, alma, körte, birsalma, naspolya, berkenye, galagonya, szőlő, narancs, citrom, füge, datolya. — A házi állatok közül: kutya, macska, ló, szarvasmarha, juh, kecske, sertés. — Télen a fenyők s az ember lakása közelében, erdön és mezőn élő emlős állatok leírása. — Tavasszal a következő növények szemléltető leírása: hóvirág, kökőrcsin, hérics, gólyahir, ibolya, árvácska, kankalin, tüdőfű, boglárka, árvacsalán, gyöngyvirág. Salamon pecsétje, nőszirm, tulipán. Ezek alapján a növények szerveinek leírása. — Házi szárnyas állatok. Több alkalommal növénygyűjtés a szabadban s a gyűjtötték meghatározása. Kézikönyv: Sztéryni Természetráaj I. Horváth Z. Növényhatározó és növénygyűjtő. Heti 2 órán tanította: Horváth Zoltán.

Mennyiségtan. A tizes számrendszer. Mértékrendszerek. A négy alapművelet egész számokkal, közöséges- és tizedes törtekkel. Oszthatóság, törzstényezőkrebonrás. Legnagyobb közös osztó és legkisebb közös többes. Tankönyv: Dr. Lévy E.: Szám-tan. Heti 4 órán tanította: Pásztori Gyula.

Rajzoló geometria. Geometriai elemek. A pont és vonal keletkezése. Egyenes és görbe vonalak. A szög keletkezése. Szögek nemei. Szögpárok. A háromszögek. A négyszögek és sokszögek. A kör. Kerületmérés és területmérés. Az összeillőség és hasonlóság. *Rajzgyakorlaton:* Spontán rajzolás, később felolvasott mesék nyomán. Kézikönyv: Dr. Horti Henrik Rajzoló geometria I. rész. Planimetria. — Heti 3 órán tanította: Schwalm Nándor.

Szépírás. Magyar kis és nagy betűkkel. Heti 1 órán tanította: Schwalm Nándor.

Torna. Rendgyakorlatok: Állások különböző nemei. Sorakozás arc- és oldalsorba. 8-ad, 4-ed és fél fordulatok. Igazodás. Nyitódás, fejlődés és kanyarodás 3-as 4-es sorokba. Köralakítás. Szakaszképzés. Rendes és kettősrendek képzése helyben. Mene-telés arc- és oldalsorban.

Szabadgyakorlatok: Láb-, törzs-, nyak- és kargyakorlatok összekötve 2-ös, 3-as és 4-es ütemben svéd rendszer szerint társas erőgyakorlatok.

Szergyakorlatok: Mászás rudon és kötélén, rézsutos és függélyes létra, körhinta, ugrózsámoly, bak.

Szabadbani gyakorlatok: magas- és távolugrás, futás 50 méterre. Tornajátékok. Heti 2 órán tanította Sz. Benedek Gyula.

II. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: *Marton István.*

Vallástan. Ref.: Kovácsi Sándor. Bibliai vallástan. Jézus élete. Megfelelő énekszövegek és vallásos költemények. Heti 2 órán tanította: Czinke István. Ág. ev.: Biblia ismertetés II. Kk. Bereczky Sándortól, tanította: Cs. Gyürky Pál.

Magyar nyelv. Olvasmányok (tanító mesék, magyar történelmi és mondai elbeszélések, leírások, a magyar földről és népéről) alapján a magyar nép-lélek behatóbb megismerése, a történelmi összetartozás érzésének erősítése, a föld- és fajszeretet fejlesztése. Tanító mese, a monda, a leírás és az elbeszélés. A költeményeket megtanulták könyv nélkül is. Olvasmányaikról naplót is vezettek, melyekbe az iskolai utmutatás nyomán önálló fogalmazványokat is irtak. — Elemezés alapján a határozók, a szórend és az összetett mondatok a nyelvtanból. Kk: Császár — Váczy M. Olvasókönyve és Szinnyei J. M. nyelvtana. — Heti 5 órán át tanította: Komáromy Géza.

Földrajz. Európa, Ázsia és Afrika részletes leíró földrajza s az egyes országok és gyarmatok tárgyalása. Térképvázlatok rajzolása az iskolában és otthon. Kézikönyv: Némethy Földrajz II. rész. — Heti 3 óra. Tanította Horváth Zoltán.

Természetráaj. Ősszel viritó növények leírása és néhány-szor gyűjtés a szabadban. — Télen és Tavasszal, az emlősök közül a majmok, tengeri és erszényes emlősök, továbbá a ház körül élő mezei, erdei és vízi madarak leírása. Csuszó-mászó és két életű állatok, halak. Puhatestűek. A rovarok közül néhány bogár, lepke, hártýás, egyenes, reczés és kétszárnyu leírása. Néhány gyümölcsfa virágzásban. Többször növény- és rovargyűjtés és meghatározás a szabadban. Kézikönyv: Sztéryni Természetráaj II. rész. Horváth Z. Növényhatározó és növénygyűjtő. — Heti 2 óra. Tanította Horváth Zoltán.

Mennyiségtan. A közöséges és tizedes törtek összefüggése. Számolási rövidítések; Számműveletek korlátolt pontossággal. Régi és új mértékek és ezek átszámítása. Az arányosság fogalma. Egyszerű hármasszabály. Százalék számítás. Arányok és arány-párok s azok alkalmazása. Írásbeli feladatok óráról-órára. Tankönyv: Dr. Lévy Ede: Szám-tan. Heti 4 órán tanította Kerekes Dezső.

Rajzoló geometria. A pont és vonal, a sík, az egyenes és a sík, több sík kölcsönös helyzete a térben. A kocka, hasábok, gulák, hengerek, kupok és a gömb szemléltetése, felszínök és köbtartalmuk kiszámítása, hálózatuk készítése. *Rajzgyakorlatokon*: Rajzolás emlékezetből, felolvasott mesék és elbeszélések nyomán. Kézikönyv: dr. Horti Henrik. Rajzoló geometria II. rész. Stereometria. — Heti 3 órán tanította Schwalm Nándor.

Szépírás. Német kis- és nagy betűkkel. — Heti 1 órán tanította: Schwalm Nándor.

Torna. Mint az I. osztályban. Heti órák száma 2. Tanította: Sz. Benedek Gyula.

III. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: *Horváth Albert.*

Vallástan. Ker. hittan és erkölcsstan. Kk: Bereczky Sándortól. — Heti 2 órán az ev. növ.-nek tanította Cs. Gyürky Pál. — Ref. ker. hittan Kovácsi Sándortól. A ref. növ.-nek heti 2 órán tanította: Czinke István.

Magyar nyelv. Olvasmány: Élet és jellemkép, rajzok, történeti elbeszélések és mondák, Török világ Magyarországon, Zrinyi, Pázmány, Bethlen G., II. Rákóczy F., Mária Terézia, gróf Széchenyi, Kossuth, Deák F. és a kiegyezés. A magyar föld és népe. Megtanultak 14 verset. — Rendszeres magyar nyelvtan. Nyelv járások, hangtan, szótan, mondat, mondat-szerkesztés, helyesírás. Két hetenkint írásbeli dolgozat. Kk: Császár—Váczy Magyar olvasókönyv III. rész. Szinnyei Rendszeres magyar nyelvtan. — Heti 4 órán tanította: Horváth Albert.

Latin nyelv. Cornelius Nepos életrajza és művei. Fordították Miltiadest, Themistoclest és Homilcat. Az életrajzok jellemzése. Az aesopusi mese története, fejlődése. Phaedrus élete, meséi, jellemzéseik. Fordítottak 34 mesét s 12-öt könyv nélkül is megtanultak. Az életrajzok és mesék fordítása közben átisméltették a nyelvtant és megismerkedtek az egyszerű latin mondat-tal és a mondatrészekkel, ezek kifejezésével. Két hetenkint írásbeli dolgozat. Kézikönyv: Roseth Olvasókönyv Cornelius Neposból. Latin nyelvtan II. rész. Mondattan. Szemelvények Phaedrus meséiből. — Heti 6 órán tanította: Horváth Albert.

Német nyelv. Írás, olvasás, hangsúly, a szavak elválasztása, helyesírás. A főnév, melléknév, névmások ragozása, az igék ragozása cselekvő módban, a melléknevek fokozása, a fő és sor-szám nevek, megfelelő olvasmányok, beszéd és fordítási gyakorlatokkal. Nehány költemény emlékelese. 2 hetenként zárt iskolai írásbeli dolgozat. Kézikönyv: Endrei Ákos német nyelvkönyv I. kötet. Tanította heti 4 órán Loysch Ödön.

Történelem. Magyarország története a legrégebb időtől a mohácsi vészig. A középkori cultura főbb vonásai. Kk: Szádeczky Lajos tkve. Heti 3 órán tanította: Bodor István.

Földrajz. Amerika és Ausztrália. A fiz. és math. földrajz alapismeretei. Tankönyv: Dr. Némethy K.: Földrajz és Kogutovicz: Atlasz III. r. — Heti 2 órán tanította: Pásztori Gyula.

Mennyiségtan. Összetett hármasszabály. Egyszerű és összetett kamatszámítás s arányos osztás. Középszázalék- és határidő-, keverési és vegyítési számítások. Arany- és ezüsttárgyakra vonatkozó számítások. Külföldi pénzegységek. Állampapírok, részvények, váltók. — Tankönyv: Dr. Lévy E.: Számtan. Heti 3 órán tanította: Pásztori Gyula.

Rajzoló geometria. Pont és vonal szerkesztése. Adott távolságok szerkesztése. A kör és a reá vonatkozó alapszerkesztések. Szögek mérése és másolása. A háromszögek összeillőségi esetei. Háromszögek, négyszögek és sokszögek szerkesztése adott alkotó részekből. A háromszögek hasonlósága és hasonló háromszögek szerkesztése. *Rajzgyakorlatokon*: Kézügyesítő gyakorlatok színes krétával, összekötve önálló tervezési kísérletekkel. Kézikönyv: Dr. Horti Henrik: Rajzoló geometria III. rész. Konstruktív Planimetria. — Heti 2 órán tanította: Schwalm Nándor.

Torna. Rendgyakorlatok: mint az I. és II. osztályban pontosabb és szabatosabb kivitelben. Menetelés közben igazodás és irányváltoztatás.

Szabadgyakorlatok: mint a II. osztályban, csak változatosabb összetételben, gyakran súlyzókkal és fabotokkal.

Szergyakorlatok: mint a II. osztályban. Lengési gyakorlatok a gyűrűhintán és nyújtón, nyújtott és hajlított karu függésben. Egyszerűbb összetételű gyakorlatok. Ugrások a lovon és bakon, mély ugrás.

Szabadbani gyakorlatok: magas- és távolugrás, versenyfutás. Játékok. Heti 2 órán tanította: Sz. Benedek Gyula.

IV. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: *dr. Wallentinyi Dezső.*

Vallástan. A ker. egyház rövid története Bereczkytól. Heti 2 órán az ev. növ.-nek tanította Cs. Gyürky Pál. — Ref. hittan Kovácsi Sándortól, a ref. növ.-nek heti 2 órán tanította Czinke István.

Magyar nyelv. I. Olvasmány: Arany: Toldija I—XII. ének. Nyelvi, tárgyi fejtegetés alapján tartalma, szerkezete, alapeszméje, nyelve, stílusa, verselése, műfaja, forrásai, keletkezése és hatása. Arany életrajza. Olvasták továbbá a stilisztika példáit, mintáit. A Toldiból az I—VI. éneket megtanulták mind könyv nélkül. Sokan a többi énekekből is többet, 3-an az egész Toldit. II. *Stilisztika:* Az olvasmányok alapján a stílus főbb tulajdonságai, fajtái. A verstan. Ügyiratok. Kéthetenként írásbeli dolgozat. Kk. Góbi I.: *Stilisztika és Lehr Arany Toldija.* Heti 4 órán tanította: dr. Wallentinyi Dezső.

Latin nyelv. I. Olvasmány: a) Julius Caesar: *Commentarii de bello Galico:* I. b. 1. c., VI. l. 11—30 c., VII. l. 79—90 c. — Caesar élete és kora. Művei. stílusa stb. A gallok és germánok szokásai. A római hadügy. — a) P. Ovidius Naso: *Metamorphoses:* I. l. 5—88. vv., 89—160., VIII. l. 183—238 vv., 618—702. vv. Könyv nélkül 150 sor. Ovidius élete, művei, kora; nyelve, stílusa. Verselése: a hexameter és általában a klasszikus verselés prozódiaja. — II. Nyelvtan: az olvasmányok alapján az alaktani ismeretek felújítása. kibővítése és a latin mondatban főbb törvényeinek rendszerezése. Dolgozatírás 2 hetenként. Kk. Cserép J. Személv. P. Ovidius Naso műveiből és Hittrich Ö. Személv. Heti 6 órán tanította: dr. Wallentinyi Dezső.

Német. A harmadik osztály tananyagának átisméltése és az alaktannak teljes kibővítése képezte az osztály tananyagát. A főnévi, melléknévi, névmási és igeragozást, a mellékneveknek rendes és rendhagyó fokozását, az elválaszthatatlan igekötőket, a számneveket és előjárókat tüzetesen átvették, ugyszintén a szórendet és főbb mondatnani szabályokat. Átvették a tankönyv XIV—XXV. leckéit olvasmányokkal, beszéd és fordítási gyakorlatokkal együtt. Néhány költeményt emlékeltek. Iskolai írásbeli

dolgozatok száma 12. Kézikönyv: Endrei Ákos Német nyelv-könyv I. kötet. — Heti 3 órán tanította; Marton István.

Történelem. Magyarország története a mohácsi vésztől napjainkig. Hazánk politikai földrajza és alkotmánya. Kk. Szádeczky Lajos tankönyve. Heti 3 órán tanította Bodor István.

Természetrajz. Őszi növények leírása s a leirtak alapján a növények általános részének ismertetése. A növény vegytani összetétele, a vegytan elemeinek kísérleti ismertetésével. Belső szerkezet, sejtek, a szövetek mikroskopi vizsgálata, beszöve a megfelelő helyeken. A virágtalanok, nyitott magvúak, egy és kétszikűek ismertetése s a rendszer elemei. A látottak leírása és rajzolása otthon. Több alkalommal növény gyűjtés volt a szabadban s a gyűjtöttöket meghatároztuk. Kézikönyv: Szerényi Növénytan. Horváth Z. Növényhatározó és növénygyűjtő. — Heti 3 óra. Tanította: Horváth Zoltán.

Mennyiségtan. Bevezetés az Alg-brába. Algebrai számokkal való alapműveletek. A hatványozás értelmezése, polynomok és különös számok négyzete és köbe. Az oszthatóság ismertető jelei. Legnagyobb közös osztó és legkisebb közös többes. Algebrai törtkifejezésekkel való műveletek. Elsőfokú egy ismeretlenű egyenletek. Írásbeli feladatok óráról-órára. Tankönyv: Fr. Kiss Károly Algebraja. Heti 3 órán tanította: Kerekes Dezső.

Rajzoló geometria. A kör főbb tulajdonságai. A kör osztása. Két kör kölcsönös helyzete. Érintők szerkesztése. Érintkező körök. Az ellipsis, Hyperbola, parabola szerkesztési módjai és tulajdonságai. *Rajzgyakorlatokon:* Ecsetgyakorlatok összekötve tervezési feladatokkal. Kézikönyv: dr. Gervich Emil Rajzoló geometria III. rész. Konstruktios Planimetria. — Heti 2 órán tanította Schvalm Nándor.

Torna. Rend-, szabad- és szergyakorlatok. Játékok mint a III. osztályban. Heti 2 órán tanította Sz. Benedek Gyula.

V. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: *Komáromy Géza.*

Vallástan. Egyháztörténet a reformációig. K. k. S. Szabó József. Heti 2 órán tanította: Czinke István. Ag. h. ev.; Bibliái ismertetés: Batizfalvi—Bereczky. Tanította: Cs. Gyürky Pál.

Magyar nyelv. Olvasmányok alapján az írásművek szerkesztésének szabályai: anyaggyűjtés, elrendezés, kidolgozás. Próza műfajok, leírás, elbeszélés, történetírás, értekezés. szónoki beszéd, levél. Havonként egy írásbeli dolgozat. Kk.: Góbi: Rhetorika. Heti 3 órán tanította: Komáromy Géza.

Latin nyelv. Cicero élete, kora s működése. Tárgyi, nyelvi és szerkezeti magyarázat kíséretében fordították De imperio Gnaei Pompei s Pro Archia című műveit. — Ovidius élete, művei s ezek alapján a verstan, főtekintettel a hősi és elegiai versformákra. Fordították a »Fasti«-ból Janust. Hercules legyőzi Cacust, Romulus és Remus kitétele, Róma alapítása, Romulus halála, Terminalia, a Fábiosok hősi vállalata. A régiségstanból az államrégiségek és a vallásügy. A szöveg magyarázata mellett figyelmet fordítottunk a nyelvtan és syntaxis szabályainak ismétlésére. Kk.: Kapossy Lucian M. Tullii Ciceronis pro (Archia) oratio és Zsámboki De imperio Gnaei Pompei oratio ad Quirites. Szemelvények Ovidius műveiből; Wagner—Horváth: Római régiségek, Fordítása latinból magyarra és viszont. Tanította heti 6 órán: Komáromy Géza.

Német nyelv. Az alaktant rendszeren átismételték és a mondatlan lényegesebb részeit elsajátították. Lefordították a tankönyv 2, 3, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 17, 19, 20, 25, 28, 34, 41 és 42. olvasmányát és költeményét. Néhány költeményt emlékeltek. 12 iskolai dolgozatot irtak. Kézikönyv: Endrei Ákos Német nyelv-könyv II. kötet. — Heti 3 órán tanította: Márton István.

Görög nyelv. A görög nyelv fontossága, szójárásai, jellemzése. Dóci D. Görög nyelvtana, gyakorló- és olvasókönyvének (I. r.) megfelelő olvasmányai s fordítandó gyakorlatai fonalán: a görög nyelv, hang- és alaktana, a »mi«-be végződő igék tanáig. Mythológiai és ethnographiai adatok rövid közlése. Írásbeliek előírt módon. — Tanította heti 5 órában Lenner Gyula.

Görögpótló irodalom: A görögök hitélete. Magánrégiségek. A művészet történelemből az építészet és szobrászat. Olvasmány: Homér Iliásza. Kk.: Szerellemhegyi. Görög hitélet és magánrégiségek. Kemenes: Homer Iliásza. Tanította heti 3 órán Dr. Veress Samu.

Történelem. A keleti népek története, Görögország és a római birodalom története a római birodalom kettészakadásáig. Kézikönyv:

Mika Sándor Világtörténelem I. kötet Ókor. — Tanította heti 3 órán: Loysch Ödön.

Természetrajz. Az állati test alakja. A csontváz részei és szerkezete. Bőr és bőrképződmények. A belső szervek. A gerincesek leírása és osztályozása. Puhatestűek, izeltlábuak, férgek, tüskebőrűek, tömlős és őssallatok leírása. A megfelelő helyeken mikroskopi szemléltetés. A látottak leírása és rajzolása otthon. Néhány kiránduláson rovarokat gyűjtöttünk s azokat meghatároztuk. Kézikönyv: Sztérényi Állattan. — Heti 3 óra. Tanította: Horváth Zoltán.

Mennyiségtan. Algebra: Arányok. Elsőfoku egyenletrendszerek. Négyzet- és köbgyök. Másodfoku- és irratioualis-egyenletek. — Geometria: Planimetria a Körtanig. Tankönyvek: Fr. Kiss K. Algebra és Dr. Sárkány: Geometria. — Heti 3 órán tanította: Pásztori Gyula.

Szabadkézi rajz. Geometriai testek és testcsoportok rajzolása és árnyékolása természet után, ceruzával és krétával. — Heti 2 órán tanította: Schwalm Nándor.

Torna. Rendgyakorlatok, mint a IV. osztályában, kivéve a katonai rendgyakorlatokat, melyek menetelés közben is végeztettek. — Szabadgyakorlatok, mint a IV. osztályban, 6-os és 8-as ütemben egyirányu és ellenirányu mozdulatokkal. Sulyzókkal és fabottal. — Szergyakorlatok: több erőt és egészséget igénylő gyakorlatok a nyújtón, korláton, gyűrűhintán, mászás és függeszkedés rudon és kötélén. Támaszgyakorlatok a bakon és lovon. Szabadtéri gyakorlatok: magas-, távol- és mély ugrás, sulydobás. Játékok, mint az alsó osztályokban, azonkívül rugólabda és füleslabdajáték kapukkal. — Heti 2 órán tanította: Sz. Benedek Gyula.

VI. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: Loysch Ödön.

Vallástan. A ker. egyház története a reformációból máig. — Kézikönyv: Ref.: Kovácsi Sándortól. Ág. h. ev.: Pálffytól Heti 2—2 órán tanították: Czinke István és Cs. Gyürky Pál.

Poetika. Megfelelő költői művek olvasása és magyarázása alapján a költői művek sajátosságai, osztályozása és viszonya egymáshoz. Olvassuk több kisebb lírai és epikai művek mellett,

melyeknek legnagyobb részét könyv nélkül is betanultuk, a következő nagyobb munkákat: Moliere: Tudós nők, A Zrinyiasz, Katona József, Bánkbán, Arany János, Katalin, Elfrida, Vojtina Ars poetikája, A nagyidai cigányok, Tompa, Arokháti Lőrincz, Divatos költő, Sirboltban, Petőfi, Szeptember végén, István öcsémhez, Vörösmarty M., Cserhalom, Zalánfutása, A vén cigány, Kisfaludy K. Csalódások, Töredékek a külföld jelesebb eposaiból. stb. Kk. Góbi Imre Poetikája. Tanította heti 3 órán Bodor István.

Latin. I. *Olvasmány:* a) *T. Livii Ab urbe condita libri XXI—XXX.* A II. Pún háború összefüggő szemelvényekben a Saguntumtól — Zámáig. — Livius élete, művei, nyelve, stilusa. A II. Pún háború előzményei, hatása. — b) *P. Vergilii Maronis Aeneidis* I. I., II. et IV. — Vergilius élete, művei. Az Aeneis I—VI. énekének részletes tartalma. II. *Nyelvtan.* Ismétlésül heti 1 órán a latin mondattan. — III. *Régiségtanból* a hadügy és a vallásügy összefoglalása. — Kéthetenként dolgozat. Kk.: Kalmár: Szemelv. Liviusból; Cserép: Szemelv. Verg. Aeneiséből és Wágner — Horváth: Római régiségтана. — Heti 5 órán tanította: dr. Wallentinyi Dezső.

Német nyelv. Az alaktan ismétlése után az egész mondatant és a verstant átvették. Lefordították a tankönyv 52, 53, 54, 59, 61, 67, 68, 69, 70, 79, 81, 95. olvasmányát, néhány hosszabb költeményt emlékeltek, 12 iskolai dolgozatot irtak. — Kézikönyv: Endrei Ákos Német nyelvkönyv, II. kötet. Heti 3 órán tanította: Marton István.

Görög nyelv és irodalom. A tavalyi tananyag beható átismétlése után Maywald görög gyakorló- és olvasókönyv II. része és Dóczi görög nyelvtana fonalán: fordítások Xenophon Anabásisából és Kyropaediájából. Ezek alapján a nyelvtanból a »mi«-be végződő igék hajlítása, idő és módképzése, az ezeknek hason szabálya szerint képezett más aorisztosi és csel. perfectumi igealakok. A négy felső osztályu igék idő- és módképzése. Sajátosságok az igeidők alakjainak jelentéseiben. — A szóképzés tan és a mondattan főtanai. — Irodalomtörténeti adatok. Xenophon életviszonyai, művei, nyelvezete, irálya. A többi görög történeti író s műveik ismertetése. — Számos elégia, epigramma, iambos paródia s anakreóni dal fordítása s magyarázata alapján: a görög költészet; a lyra fajainak fejlődése s főképviseelőinek ismertetése

és jellemzése. — Megfelelő számú írásbeli dolgozat Xenophon irataiból. — Tanította heti 5 óraban Lenner Gyula.

Görögpótló irodalom. A görög lírai költészet fejlődése. A magyar klasszikus költészet története a XVI—XIX. század elejéig. Olvasmányok: Antigone és a leláncolt Prometheus. Ugy a görög, mint a magyar írók költeményeiből szemelvényeket könyv nélkül is tanultak. Kézikönyv: Badics. Tanította heti 3 órán: Loysch Ödön.

Történelem. A középkor története a népvándorlástól és az Újkor története a westphaleni békekötésig. Kézikönyv: Mika Sándor: Világtörténelem II. kötet. Középkor. Tanította heti 3 órán Loysch Ödön

Természetrajz. Kémiai és fizikai jelenségek. Az ásványok fizikai tulajdonságai. A kristályok alaki tulajdonságai rendszeres összefoglalásban. Egyéb fizikai sajátságok. — Kémiai ismeretek a víz és levegő alkotó részeiről. Egyszerű és összetett test. Vegyület-, elegy és keverék. Oxidáció, égési tünetmények. Chlór, sósav. — Atóm és molekula. A súlyviszonyok és azok törvényei. Kémiai egyenletek és számítások. Némfemes elemek és vegyületeik csoportonként. Fémek és vegyületeik csoportonként. Lángreakciók, színképelemzés. Savak és azok sói. Agyagipar, üvegyártás. Az ásványok megváltozása a természetben. — Analitikai kémia: minőségi és mennyiségi elemzés. Organikus vegyületek s azok osztályozása. — A föld anyag és keletkezése. Geológiai tényezők. A kőzetek. Metamorf kőzetek. A föld története korok és korszakok szerint rövid vázlatban. — A látottak leírása és rajzolása otthon feladatokban. Kirándultunk a helybeli agyagipar gyárba és az acéláru gyárba s az ajnácskői csontárokba és a Ragácshegyre. Kézikönyv: dr. Reichenhaller Kálmán: Chémia és Mineralógia. — Heti 3 órán tanította: Horváth Zoltán.

Mennyiségtan. A hátványozás és gyökvonás általánosítása. Műveletek zero, negatív és tört exponensű hatványok és gyökmenyiségekkel. — Irrationalis és imaginaris gyökök. Irrationalis egyenletek. — A számrendszer fogalma, átmenet egyik számrendszerből a másikba, alpműveletek különböző számrendszerekben, véges és szakaszos alaptörtek s ezek átalakítása közönséges törttekké. Logarithmus értelmezése, kiszámítása és alkalmazása. Exponentialis egyenletek. Geometria: A kör és egyenes, szögek a körben; a körbe és a kör köré irt sok szögek. A Ludolph-féle

szám kiszámítása, a kör kerülete és területe. — Goniometria- és trigonometria. Különböző háromszögek és szöszögek trigonometriai feloldása. A trigonometria alkalmazása távolság és magasság mérésnél. Tankönyv Dr. Sárkány Lajos: Geometria. Heti 4 órán tanította Kerekes Dezső.

Szabadkézi rajz. Rajzolás és festés természet után. (Famodellek, kitömött madarak, lepkék, bogarak.) Magyar stílusú minták rajzolása és festése. — Heti 2 órán tanította: Schwalm Nándor.

Torna. Mint az V. osztályban. Heti 2 órán tanította Sz. Benedek Gyula.

VII. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: *Pásztori Gyula.*

Vallástan. Ker. vallás és erkölcs tudomány. Kézi K. Szöcs Farkastól. A ref. növendékeknek heti 2 órán tanította Czinke István. A magyar prot. egyh. története. Pálffytól. Az ev. növendékeknek heti 2 órán tanította Cs. Gyürky Pál.

Magyar nyelv. A magyar nemzeti irodalom története a legrégibb kortól Csokonaiig, megfelelő olvasmányok alapján. Kötelező olvasmányok voltak: Tinódi és Balassy költeményei, Zrínyi és Gyöngyösy művei, Mikes Törökországi levelei, Gvadányi Nótáriusa. Havonként egy írásbeli dolgozat. Kk. Beöthy Zsolt Irodalom története. Heti 3 órán tanítottak Dr. Veress Samu.

Latin. A nyelv és mondattan folytonos ismétlése mellett olvastuk: Vergil Aeneisének VI-ik és VIII-ik énekét kivonatolva. C Sallustius Crispus: De bello Jugurthino; Cicero. Orationes in Sej. Cat. műveket tárgyi és nyelvészeti magyarázatokkal. Magánrégiségek. Megfelelő írásbeli gyakorlatok. — Tanította heti 5 órán Horváth Albert.

Német nyelv: A német irodalom lényegesebb részeinek ismertetésére szolgáltak a tankönyv 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 9a, b, c, d, 10, 14. a, b, c, d, e, g, i, olvasmánya, továbbá a jegyzetek, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18, 19, 20 számú fordítási gyakorlata. Iskolai dolgozatok havonként és több házi dolgozat. Kk: Hirn — Paulai: Német irodalmi olvasókönyv I. kötet. — Heti 3 órán tanította: Marton István.

Görög nyelv és irodalom. Homéros Odysseája Kempf József

szemelvényei fonalán: I. és III. éneke. — A görög remekirodalom korszakai, főképviseleői s műveik. Homéros korának s nevezetesen az Odysseának közelebbi ismertetése: tartalma, szerkezete, műveszi alkotása, nyelvezete, előadási modora. — Homér világa, világnézete, ethnographiai ismeretei; hatása; a világirodalomban elfoglalt helye. — Méltatása, — Herodotos történeti műve dr. Geréb József szemelvényei szerint: a marathoni, salamis és plataecaci ütközetek leírása. A görög remekirodalom aranykora: főképviseleői s műveik. Herodotos életviszonyai: történeti nagybecsű műve: tartalma, nemzeti iránya, nyelvezete, stílusa; hitelessége, Herodotos nézete az istenségről s az emberi dolgokról. Méltatása. Az epikai és prózai műfajok fejlődésének főbb vonásai. — Megfelelő alak- és mondattani, metrikai és régiség-tani magyarázat. Havonta 1 írásgyakorlat Herodotosból. — Tanította heti 5 órában: Lenner Gyula.

Görögpótló irodalmi olvasmányok. Thukydides élete és kora, II. VI. és VII. könyvének tartalma. Szemelvények magyar történetírók és szónokok műveiből. Virág, Kazinczy, Jászay, Teleky József gr., Horváth Mihály, Szalay, Salamon. — Kölcsey, Széchenyi, Eötvös, Kossuth, Deák. — Demosthenes életéről és műveiről; olynthosi beszédei és philippikái. A görög irodalomtörténetből: vallásos és époszköltészet. Homérosz művei. Elegiai, jambusi és lantos költészet. Tanító költészet: Hesiodos. Drámaírók: Aischylos, Sophokles, Euripides. Vigjáték: Aristophanes. Prózairók. Történetírók. Herodotos. Thukydides. Xenophon. — Közikönyvek: Szilasi: Szemelvények Thukydidesből. Földi Demosthenes válogatott beszédei. Schill: Gör. irod. tört. Badics: Irodalmi olvasmányok III. Heti 3 órán tanította: Horváth Zoltán.

Történelem: Az ujkor története a westphaleni békétől a berlini kongresszusig kézikönyv: Mika Sándor: világtörténelem. III. kötet Ujkor. Tanította heti 3 órán: Loysch Ödön.

Természettan: Mechanika: Akusztika. Optika. Tankönyv: Dr. Kovács Z. Phisika. Heti 4 órán tanította: Pásztori Gyula.

Mennyiségtan. Algebra: Számműveletek a trigonometria alakban adott komplex számokkal. Másodfokú függvények elmélete. Szám-tani- és mértani sorok. Kamatos-kamat számítás.

Geometria. Stereometria. Tankönyvek! Td. Kiss K. Algebra és Dr. Sárkány: Geometria. Heti 3 órán tanította: Pásztori Gyula.

A felsőbbmennyiségtan elemzinek elsajátítása céljából átvettem még — kísérletképen — az osztály jobb tanulóival a következő anyagot. A függvény fogalma és felosztása. Racionalis függvények ábrázolása s az egyenletek grafikus megoldása. A differenciál — hányados geometria jelentése. Racionalis és irracionális függvények differencial-hányadosának meghatározása. A trigonometriai függvények ábrázolása s differencial — hányadosa. — Segédkönyvül használtam Dr. Habán M. „A differencial- és integrálszámítás elemei“ cz. nagy tudással megírt munkáját, valamint Dr. Suták J. „A diff. és integr. számítás elmélete“ cz. művét.

Szabadkézi rajz. Rajzolás és festés természet után, a különböző technikákra való tekintettel. Zománczozott és üvegedények, valamint kisebb csendéletszerű csoportok rajzolása és festése. — Heti 2 órán tanította Schwalm Nándor.

Torna. Rend-, szabad- és szerygyakorlatok-továbbá szabadtéri gyakorlatok és játékok mint a VI. osztályban. Heti 2 órán tanította Sz. Benedek Gyula.

VIII. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: *Kerekes Dezső.*

Vallástan. Keresztyén hit- és erkölcsstan. K. k. Zsilinszky Mihálytól. Az ev. növ.-nek heti 2 órán tanította Cs. Gyürky Pál. Ker. egyháztörténet. Kk. Szöcs Farkastól. A ref. növendékeknek heti 2 órán tanította Czinke István.

Magyar. A magyar irodalom története Kazinczytól napjainkig megfelelő iskolai és kötelező házi olvasmányok alapján. Stilisztikai, retorikai és poetikai összefoglaló ismételés. — Havonként dolgozat, még pedig 5 házi és 3 iskolai. Kk. Beöthy: Irodalomtörténete és Kistükre: — Heti 3 órán tanította: dr. *Wallentiny Dezső.*

Latin nyelv: Horatius élete és műveinek méltatása. A verstan. Odák: I. 1, 2, 6, 7, 12, 22. II. 1, 3, 6. III. 1, 2. IV. 3, 7. Epodon L. 1, 2, 5, 7. Satyra 1, 6, s az „Ars poetica. — Taciti Annales 1—32. feje. A nyelvtan, mondattan és verstan ismételése és begyakorlása mellett extemporalek más szerzők műveiből is. Kéthetenként írásbeli dolgozatok. Kk. Wirt Szemelvények Horatius műveiből, Gyomlay Taciti Annales, Horváth Wagner Római régiségtan és irodalom történet. Tanította heti 4 órán *Bodor István.*

Német nyelv. A VII. osztály anyagának ismételése után a német irodalom másodvirágzásával és az ujkor főbb mozzanataival ismerkedtek meg a tankönyv I. B. C. D. E. F. G. a) 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. b) 1—6, e) c) 1—3 II. A. B. C. D. E. F. a) 1, 3, 4, 6. III. V. VI. A. B. a) 1, 2, 3, 4, 5, 9, 7, 8, 9. VII. A. B. 1, 2. jelzésű olvasmány alapján és a jegyzetek 1, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14. fordítási gyakorlata alapján. Iskolai dolgozatok havonként. Kk. Hirn—Paulay Német irodalom olvasókönyv II. kötet, — Heti 3 órán tanította Marton István.

Görög nyelv és irodalom. Homéros Iliásának I. éneke egészen, II. és III. éneke szemelten. Az Ilias tartalma, szerkezete. A hom. Olympos: Homéros istenei és hősei. A hadügy és a patriarhális államszervezet Hom. korában. A hom. idők kulturviszonyai és ismeretköre. — A hom. hasonlatok, s ezek szerkezete. A hom. olvasmányok egybefoglalása s megvilágítása. — Platon és kora, művei, nyelvezete és irálya. A görög bölcselkedés korai. A sophisták s tanaik, Sokrates s tanítványai. Platon mint ember és író, elévülhetetlen érdemei. Platon Kritója egészen, Phaedonjából szemelvények. Ezen utóbbi rendkívül fontos művének tüzesebb ismertetése. — Homér és Platon helye a világirodalomban Írás-gyakorlatok Plátó Phaedonjából, — Az év vége felé a gymn. gör. irod. tananyag összefoglalása s méltatása: a görög oktatás fontossága s megbecsülhetetlen érteke. Kézikönyv: Teubner-féle szövetkiadások. — Heti 4 órában tanította Lenner Gyula.

Görögpótló irodalmi olvasmányok. A görög bölcsészet története a legrégebb kortól kezdve a római korszak bevégeződéséig, különös tekintettel Sokrates, Platon és Aristoteles működésére; a két utóbbi műveiből is olvastunk részleteket. Olvasmányok Széchenyi, Wesselényi és Eötvös társadalmi és politikai műveiből. — A képzőművészetek fejlődése különös tekintettel a bevégezett stílfajok kialakulására (építészet, szobrászat, festészet). Kézikönyvek. Schill. A görög irodalom története. Alexander: Szemelvények Platon és Aristoteles műveiből. Jancsó: Irod. Olvasmányok. Morvay—Gerecze: A művészetek története. — Heti 2 órán tanította Dr. Veress Samn.

Történelem. Magyarország oknyomozó története. Kk. Kis Lajos tankönyve. Heti 3 órán tanította Bodor István.

Természettan. Hőtan. Mágnesség és elektromosság. Pysikai

egységek az. abs. és gyakorlati rendszerben. Kosmographia. Tankönyv. Dr. Kovács Zoltán. Physika. Heti 4 órán tanította Kerekes Dezső.

Mennyiségtan. A kapcsolástan elemei permutatio, combinatio, Variacio — Newton binomi tétele. Az algebrai és geometriai tananyag ismétlése. — Tankönyv Dr. Suták Algebra és Dr. Sárkány L. Mértan. Heti 2 órán tanította Kerekes Dezső.

Philosophia propedeutika. Lélektan: a lelki élet jelenségei és törvényei. Logika: a rendszeres gondolkodás törvényei és formái. Kk. Szitnyay E. lélektan és logika. Heti 3 órán tanította. Dr. Veress Samu.

Szabadkézi rajz. Több rajzból összeállította csendéletszerű csoportok rajzolása és festése, (Gyümölcsök és virágok), — Heti 5 órán tanította Schwalm Nándor.

Torna. Rend-, szabad- és szergyakorlatok, továbbá szabadtéri gyakorlatok és játékok, mint a VII. osztályban. Heti 2 órán tanította Sz. Benedek Gynla.

Rendkívüli, de intézetünk négy alsó osztályának protest. vallásu növendékeire **kötelező** tárgyként tanított az egyházi ének az I—IV. osztályig heti 2—2 órában.

Az ág. h. ev. 1909|10. évben tanult egyházi dallamok jegyzéke: A nap immár elenyészett, Mennyből jövök most hozzátok, Szivem keserőségét, Kegyes Jézus itt vagyunk, Mennynek földnek teremtője, Bizzad . . minden utadat, Uram hallgass meg, Most nyugosznak az erdők, Jézus életemnek, Oh siralom, Keresztyének örvendjete, Erős várunk az Úr Isten, Jövel szent Lélek Úr Isten, A nap elment oh Jézus, Az én időm mint a szép nyár, Az éj im érkezik, Jehova csak néked éneklek, Magyar gályarabok éneke, Isten felséges adománya. Tanította: Halász József.

Ref. egyh. 157. — XXXVIII. — 74. — V. — 153. — XXIII. — XC. — CXXXVII. — LXXXI. — LXV. — 37. — 163. — LXXXIV. — 5. — LXVI. — XLII. — 64. — 19. — 3. v. 162. — XXIV. — 158. — XXXIV. — XXV. — XXXIII. zsoltár. Tanította: Szücs György, ref. énekvezér.

Nem kötelezett tantárgyak.

Német társalgási órákat tartott heti 2—2 órán külön a III—IV. osztályu és külön a VI—VIII. osztályu tanulókkal Marton István. — Résztvevő összesen 26 tanuló. — A részvételi díj havi 2 korona.

Szabadkézi rajz. A szabadkézi rajzi külön órákra járt az I—VIII. osztályból összesen 40 tanuló. — Heti 2 órán tanította: Schwalm Nándor.

Chemiai gyakorlatok. A különösen érdeklődő tanulók részére hetenként 2 órán egyfolytában kémiai gyakorlatokat tartottunk s a tanulók a szaktanár vezetése alatt maguk is foglalkoztak kísérletezéssel. Járt 4 fizető és 3 ingyenes növendék. — Vezető: Horváth Zoltán tanár.

Latin társalgás. Hetenként 1 óra. Tanár dr. Wallentinyi Dezső. Tanulók száma 6.

Vivó-cursus. Nov.-tól márciusig. Heti 4 óra. Tanár Sz. Benedek Gyula. Tanulók száma 38.

Írásbeli dolgozatok a magyarból.

V. OSZTÁLY.

1. Az én vakációm. 2. Példák a definitio, inductio és deductióra. 3. A városkert. 4. A történelmi források jelentősége. 5. Karácsonyi népszokások. 6. Szabadon választott tört. esemény. 7. Egy szónoki beszéd tartalma és vázlata. 8. Beszéd egy elhunyt iskolatárs fölött. 9. Kossuth mint szónok.

VI. OSZTÁLY.

1. Az ősz (Leírás). 2. Emlékbeszéd egy elhunyt pályatárs felett. 3. A tragédia és komédia hőse. 4. Áldozatkészség nélkül mint valódi hazafiság. 5. A karácsony jelentősége. 6. A fenség a Zrinyiászbán. 7. Igérni nehéz, megadni könnyű. 8. Csokonay és Dorottyája. 9. Bucusu a tanévtől.

VII. OSZTÁLY.

1. Az ősmagyarok műveltsége az Árpádház kihaltáig. 2. Tinódi méltatása. 3. A protestantismus hatása az irodalomra. 4. Tudomány és műveltség a XVIII. században. 5. A testőr írók érdemei. 6. A felujulás nemzeti irányai. 7. A dráma fejlődése a XVI—XVIII. században.

VIII. OSZTÁLY.

1. Kazinczy mint a modern Magyarország előkészítője. 2. Kisfaludy K. és Kazinczy. 3. A Hymnus és a Szózat. 4. Jósika és Kemény. 5. Tompa, Petőfi és Arany lírája. (Iskolai). 6. A Csikós és a Kegycenc. 7. A legújabb tudományos irodalom jelme. (Iskolai.)

Érettségi írásbeli tétel:

Széchenyi Hitele és Vörösmarty Szózata.

VI.

Ifjusági körök és egyesületek.

I. A »Tompa«-önképzőkör, melynek a lefolyt iskolai évben Wallentinyi Dezső dr. tanár volt az elnöke, tagjai pedig a VIII. és VII. osztály rendes tanulói valamennyien, 1909. szept. 18-án tartotta alakuló ülését, amikor is tisztikarát a következőképen választotta meg: ifj. elnökke: Kovács Kálmán VIII. o. tanulót, titkárrá: Hoffmann Gyula VIII. o. tanulót, pénztárossá: Kerekes Tibor VIII. o. tanulót, főjegyzővé: Bátky Dezső VIII. o. tanulót, aljegyzővé: Tóth Kálmán VII. o. tanulót és ellenőrré: Mihály István VII. o. tanulót, és pedig ez utóbbit kivéve valamennyit egyhangulag.

Ez alakuló ülésen kívül tartott a kör 12 rendes, 2 rendkívüli és 4 diszülést, összesen tehát 19-szer ülésezett. A rendes üléseket hetenként egyszer, vasárnap délelőtt 11 órakor szokta megtartani, amikor is a kör tagjai szavaltak avagy az írásban beadott eredeti műveket bírálták. A két rendkívüli ülésen megalkotta a kör elvesztett alapszabályait. A diszülések pedig a kör hazafias érzésének és igaz lelkesedésének legszebb bizonyítékai.

Hogy mennyit munkálkodott a kör, azt leghivebben jellemzik a számok.

A rendes üléseken elhangzott 16 szavalat, felolvasott 15 mű és 15 írásbeli bírálat; ezenkívül számításba kellene venni a sok szóvitát, amelyek a kör üléseinek érdekességét és eleven-ségét még növelték.

Az elhangzott 16 szavalat közül, emlékkönyvében megörökített a kör 2-öt, (Nagy Pál VIII. o. tan.: Ábrányi: »Mi a haza?« és Tomcsányi István VIII. o. tan.: Coppée: »Kovácsok sztrájkja« Radó Antal fordításában); megdicsért 3-at; jó fokra ítelt 7-et és tudomásul vett 4-et.

A beérkezett 15 eredeti mű közül a kör egyet vett be emlékkönyvébe (Meskó Barna, VIII. o. tanulótól. »Költemények. prózában)«; megdicsért 5-öt, jó fokra ítelt 5-öt, tudomásul vett 4-et

E munkák írásban beadott bírálatait a kör a következőképen ítélte meg: 3-at megdicsért, 7-et jó fokra, 5-öt pedig tudomásul vett.

E számok is amellet tanuskodnak, hogy a kör minden egyes tagjának mindennemű munkássága megállotta a helyét.

A kör legnagyobb sikereit a díszüléseken aratta. A tornateremben tartott díszüléseken kivette a kör a maga részét az egész nemzet ünnepeiből; vele együtt sirtunk, vele együtt örültünk.

Első díszülésünket 1906 szept. 26-án tartottuk a helybeli *Ferenczy-szobor leleplezésekor*, amikor is a tanári kar nagy érdeklődése mellett lefolyt ünnepély műsora a következő volt:

- 1., Hymnus, éneklék a megjelentek.
  - 2., Elnöki megnyitó; tartotta Kovács Kálmán, ifj. elnök.
  - 3., Horváth Zoltántól: „Ferenczy emléke“, felolvasta Nagy Pál VIII. o. tanuló.
  - 4., Ferenczy Teréz: „Szobrász bátyámkoz“ szavalta. Dezső Lajos VIII. o. tanuló.
  - 5., Záró beszéd; tartotta: Wallentinyi Dezső dr. tanárelnök.
  - 6., Szózat; éneklék a megjelentek.
- Második díszülésünkön leróttuk a hálás kegyelet adóját az *okt. 6-ik aradi vértanúk emlékével* szemben; a fájdalom ez ünnepét a következő műsorral tartottuk meg:
- 1., Hymnus; éneklék a jelen voltak.
  - 2., Elnöki megnyitó; tartotta: Kovács Kálmán, ifj. elnök,
  - 3., ifj. Csabay Pál: „Az aradi 13.“ Szavalta: Dezső Lajos VIII. o. tanuló.
  - 4., Okt. 6. Irta és felolvasta: Hoffmann Gyula titkár.
  - 5., Ábrányi: okt. 6-án „Szavalta: Nagy Pál VIII. o. tanuló.
  - 6., Záró beszéd: tartotta: Wallentinyi Dezső dr. tanár — elnök.

7., Szózat; éneklék a jelen voltak.

A nemzettel együtt ünnepelte még körünk azt, akit már a temető néma hantjai borítanak, kinek halandóságát csupán ama csendes rög bizonyítja mely alatt alussza az örök álmot, halhatatlanságát ellenben elismeri az egész nemzet, az egész világ.

1910 febr. 5-én tartotta meg körünk az ifj. dal — és zenekörrel egyetemben *Mikszáth estélyét*, amikor is a nagy íróhoz méltóan ünnepeltük 40 éves írói jubileuma alkalmából a jeles író, iskolánk egykori növendékét, körünk volt tagját. Az estélyi műsorából a következőket töltötte be körünk:

1., „Mikszáth, mint író“; írta és felolvasta: Kovács Kálmán, ifj. elnök.

2., „A furfangos nyitraiak“ Mikszáth Kálmántól. előadta: Arday Dezső VII. o. t,

3., Mikszáth Kálmán: „Máter Dolorosa“ előadta Nagy Pál VIII. o. tanuló.

4., Mikszáth K. Egy a magyaroktól elválaszthatatlan szív kitérősei 1861. be. Szavalta Dezső Lajos VII. o. tanuló.

Mély és igaz hazafias érzésének adott magasztos kifejezést a kör 1910. *már 15-iki ünnepélyével*. A nagy nap délutánján ugyanis a diákság 400 főre menő serege — a Tompa körrel élén — végig vonult a város utcáin nemzeti dalokat énekelve, majd a Tompa-szobor megkoszorúzása után a következő műsorral tartotta meg hazafias ünnepélyét körünk:

- 1., Hymnus. Énekli az ifj. énekkar.
- 2., Elnöki megnyitó. Tartotta: Wallentinyi Dezső dr. tanár elnök.
- 3., Nemzeti dal „Petőfitől. Szavalta Dezső Lajos VIII. o. tanuló.
- 4., Marsallése. Énekli az ifj. énekkar.
- 5., Van a szegénynek hazája, Ábrányitól. Szavalta: Ferencz István VII. o. tanuló.
6. Alkalmi beszéd. Tartotta: Kovács Kálmán VIII. o. tanuló.
7. Mi a haza? Ábrányitól. Szavalta Nagy Pál VIII. o. tanuló.
8. Elnöki jelentés a pályázatok eredményéről és az ünnepély berekesztése.
9. Szózat. Énekli az ifj. énekkar.

1910. ápr. 8-án róttuk le a kegyelet hálás adóját, amikor is a legnagyobb magyar, *Széchenyi István gr. 50 éves évfordulóján* díszülést tartottunk. A műsor a következő volt:

1. Hymnus. Éneklék a jelen voltak.
2. Megnyitó. Tartotta: Veress Samu dr. főgimn. igazgató.

3. Berzsényi. A magyarokhoz. Szavalta Hudiczius István VIII. o. tanuló.

4. Széchényi munkássága; írta és felolvasta: Wallentinyi Dezső tanár-elnök.

5. Arany. Szécsényi haláláról. Felolvasta: Nagy Pál VIII. o. tanuló.

6. Szózat: Éneklék a megjelentek.

Még meg kell emlékeznünk a kör egy igen szép ténykedéséről.

A Tompa-önképzőkör ugyanis a losonci „Sorompó“ tavalyi buzdítására és az „Országos Magyar Iparvédő Egyesület“ átiratára 1909. dec. 5-én a „Sorompó“ tagjának nyilvánította magát és hozzálátott kötelességének teljesítéséhez.

Nehéz kötelesség! Fáradtságos munka! De a hazafias lelkesedés mindenható ereje győzedelmeskedik a nehézségeken. Így sikerült nekünk is nemcsak a könyvkereskedőket, hanem csaknem valamennyi helybeli kereskedőt arra bírunk, hogy boltjában csupán magyar gyártmányt tartson és hogy így megkönnyítse a vevőközönségnek is magyar ipar vásárlására irányuló törekvését.

A pályázatok eredményéről a tanár-elnök következő jelentésben számolt be:

Szívbeli örömmel jelentem, hogy — miként a múltban, úgy ez évben is — Ifjusági *Tompa-körünk* szokásos önképzőköri pályázataira és szavadataira szép számú és mennyiségű pályadíjat és adományt nyertünk.

Ilyenek a *régibb* nemes *alapítványok*: 1. Az immár sirban pihenő *Baksay István* és neje, sz. *Süteő Teréz* által aranylakodalmuk alkalmából adományozott takarékpénztári 1000 K ért. részvény. 2. *Bodor István* által fia, *Dezső* emlékére tett 400 koronás alapítvány. 3. *Özv. Káposztás Józsefné* által leánya, *Szabó Erzsike* nevére tett 200 koronás és 4. a *Soós Ferenc* úr és neje *Gyulay Hermin* úrnőnek fiuk iskolánk volt kedves tanítványának *Jenő* emlékére tett 1000 koronás új alapítvány.

Ezekhez csatlakoznak: 5. a *Gömörmegyei Magyar Közművelődési Egyesületnek* évi 60 korona. 6. A *Rimaszombati Polgári Olvasókörnek* 20 korona. 8. *Basilides János* úrnak ismét 20 korona. 9. A *Tamásfalvi Petőfi-egylet* évi 10 koronás adományai.

Fogadják a nemesszívű alapítók és adományozók tanári karunk nevében is legforróbb köszönetünket, hálás elismerésünket!

Beérkezett összesen 12 jelíges pályamunka. Még pedig: 5 ünnepi beszéd, 1 Petőfit, 1 Tompát, 1 Aranyt méltató és 1 szabadon választott irodalomtörténeti értekezés; továbba 3 vers.

A versenyszavlatokon heten (7) vettek részt 10 költemnyel. Jutalmat nyertek:

1. A Közművelődési Egyesület adományából 20 koronát nyert: *Kovács Kálmán* VIII. o. t. a Tompa-kör ifj. elnöki beszédével.

2. Ugyanabból 10 koronát: *Kósik Gyula* VIII. o. t. „1848. márc. 15“ c. alkalmi beszédeért.

3. A Polgári Olvasókör 20 koronáját nyerte: *Braun Géza* VIII. o. t. Petőfi élete és költészete c. értekezéseért.

4. A Katholikus Olvasókör adományából 10 koronát kapott: *Freisinger Vilmos* VIII. o. t. „Arany János élete és költészete“ c. irod. tört. tanulmányért.

5. Basilides János adományát, 20 koronát kapta: *Dezső Lajos* VIII. o. t. „A magyar nép költészete“ c. irod. tanulmányért.

6. A Bodor Dezső emlék-alapítvány kamatát 16 koronát: *Meskó Barna* VIII. o. t. „Holnap-dalok“ c. verseiért.

7. A Szabó Erzsike alap kamatát, 8 koronát: *Gömöri Béla* VII. o. t. Tompa Mihályról írt dolgozatáért.

8. A Tamásfalvi Petőfi-egylet díját 10 koronát: *Ferencz István* VII. o. t. „1848 márc. 15“ c. alkalmi beszédével.

9. Az ifj. Tompa-kör márciusi alapjából 10 koronát kapott: *Meskó Barna* VIII. o. t. „Est-szonett c. költeményért.

10. A Közműv. Egylettől sikerült *szavalatért* 10—10 korona jutalomban részesültek: *Dezső Lajos* VIII., *Nagy Pál* VIII. és *Ferencz István* VII. o. tanulók.

11. Az ifj. Tompa-kör márciusi alapból 10—10 koronát haptak: *Nagy Pál* VIII. és *Arday Dezső* VIII. o. tanulók.

12. A Kath. Olvasókör adományából 10 koronát kapott: *Stolcz Zsigmond* VII. o. tanuló.

13. A Baksay István-féle alapítvány 48 korona osztalékát ezuttal a megállapított sorrendszerint *Veress Samu* V. o. tanuló kapta.

14. A Soós Jenő Ferenc emlékére, Soós Ferenc és neje által adományozott 1000 koronás alapítvány kamataiból: 20 koronát kapott: *Kovács Kálmán* VIII. o. tanuló.

Összesen 25 jutalom 312 korona értékben. E felsorolt dija-

kon kívül az ifjusági Pósa-kör is 50 korona pályadíjat osztott ki, ugyancsak a mai napon tartott reggeli ünnepélyen.

Az ifjuság márciusi alapjára kitett perselyekben 37 korona gyűlt be.

Ismételten is hálás szívvvel mondok köszönetet iskolánk és ifj. T. ö. körünk régibb és újabb alapítóinak, pártfogóinknak nemes áldozatkészségükért, mellyel minket komoly törekvéseinkben hathatósan megsegítettek. Ifjuságunkat komoly munkára, szemes vetélkedésre buzdították.

És hálás szívvvel köszönöm meg a m. t. egész nagyközönségnek szíves megjelenését, mellyel szerény ünnepélyünknek fényt és sulyt kölcsönözni szíves volt.

Azzal a forró óhajással zárom be jelentésemet és mai ünnepélyünket: Vajha azok a közös szent és nagy nemzeti ideálok, melyek mindnyájunk szívében, lelkében egyenlő erővel állnak és a tavaszi napként hevitenek s a melyeknek születését ünnepeljük ma: vajha a mai nappal ez ünnepéllyel is legalább egy kicsiny lépéssel, egy araszttal kor közelcbb jutottak volna a megvalósulásához! A teljesüléshez!

Dr. Wallentinyi Dezső,
tanár-elnök.

II. Pósa-kör. Az V-ik és VI-ik osztály növendékei, hogy magukat az előszóval való előadásban és érzelmeiknek, gondolataiknak magyaros kifejezésében gyakorolják az 1909—10-ik tanévben megalakították az u. n. „Pósa-kört“ Bodor István tanár-elnök vezetése alatt. — Az alakuló gyűlés 1909. szept. 15-ikén volt, melyen megválasztották a kör tisztviselőit.

1. Ifjusági elnök lett: Csernay László;
2. Titkár: Faluba Gusztáv.
3. Főjegyző: Eisele Lajos.
4. Pénztárnok: Plech Aladár.
5. Aljegyző: Angyal Kálmán.
6. Ellenőr: Eisele Otto.

A lefolyt évben a kör 18 rendes egy alakuló és 2 diszülést tartott.

A titkári hivatalhoz beérkezett 23 dolgozatot ugyanannyi bíráló. Emlékkönyvbe vett a kör 1 dolgozatot, megdicsért 4-et,

jónak talált 6-ot, a többieket egyszerüen tudomásul vette. — A bírálókat közül 2 érdemkönyvbe jutott, 6 dicséretben részesült, 2-öt jó fokra érdemesített, míg a többieket tudomásul vette.

Szavaltak 61 műdarabot. Dicséretben részesült 7, jó fokra érdemesített 33, a többi mint a melyeknek előadói a kezdet nehézségeit legyőzni nem bírták, tudomásul vétetett.

Az első diszülés 1909. október 6-ikán volt az aradi vértanuk emlékére, míg a második 1910. márcz. 15-ikén a magyar alkotmányos szabadság emlékének szenteltetett. Ez utóbbinak műsora a következő volt:

1. Hymnus.
2. Elnöki megnyitó, tartotta Csernay László ifj. elnök.
3. „Nemzeti dal“ Petőfitől, szavalta Frenyo Dezső.
4. „A honvédszázad gyermeke“ pályanyertes mű Stech Gézától.
5. „Márczius 15.“ Szuhay Benedektől szavalta Eisele Ottó.
6. „Marcsi bácsi“, pályanyertes költemény Faluba Gusztáv-tól, szavalta Veres Bálint.
7. „Mi a haza?“ Ábrányi Emiltől, szavalta Friedman Ernő.
8. Bezáró beszéd. tartotta: Bodor István tanár-elnök.
9. A szózat.

A kör az évfolyamán 50 koronát tüzött ki pályadíjak gyanánt részint szavatra, részint pályaművekre. A bíráló bizottság a következőket jutalmazta Faluba Gusztáv nyert alkalmi költeményeiért 12 koronát, Angyal Kálmán 10 kor.-át, Stech Géza 8 kor.-át. — Szavalatért nyertek: Frenyo Dezső 10 kor.-át Friedman Ernő és Eisele Ottó 5—5 koronát.

Tagsági díjából befolyt 54 korona, mely összegből pálya és versenydíjakra 50 korona irodai szerekre 80 fillér fordított Pénztári maradvány 3 kor. 20 fillér.

III. Bethlen Gábor-kör. A vallásos buzgóság ápolására és a ref. öntudat öregbitésére a négy felső osztály növendékei maguk közt »Bethlen-kör« elnevezéssel, vallásos egyesületet tartanak fenn.

A kör Czinke István vallástanár vezetése alatt áll. Kúratora volt a lefolyt iskolai évben Bátky Dezső VIII. o. t. S minden osztályból 2—2 presbiter.

A tagok minden hét szombatján délután 5 órakor össze-

gyülekeztek, a mikor is énekeltek, imádkoztak, bibliát olvastak, vallásos vagy hazafias tárgyú felolvasást és ugyanolyan tárgyú szavalatot tartottak. Ez utóbbiakat önkéntes ajánlkozás útján. Az egyesület, mint a fentiekből kitetszik, gyülekezeti mintára van berendezve, pappal, kurátorral, énekvezérrel, presbiterekkel és diakónusokkal.

IV. *Ifjúsági sakk- és olvasókör.* Elnök: Kerekes Dezső tanár, ifj. elnök Bátky Dezső és Huditiusz István. A kör tagjai voltak a VII. és VIII. osztály tanulói és az V. és VI. osztályból az önként vállalkozók. Tagsági díj egy évre 2 kor. A kör a következő lapokat járatta: Vasárnapi Ujság, Ország-Világ, Uj Idők, Hét, Tolnai Világlapja, Borszem Jankó, Budapesti Hírlap, Pesti Hírlap, Pesti napló, Ujság. Az olvasó terem nyitva volt este 4—6 óráig külön napos felügyelete alatt.

V. *Ifjúsági dalkör.* Főgyimnasiununk ifj. énekkarában az elmúlt tanévben 70 tanuló vett részt, mint működő tag. Az énekkar nyilvánosan a következő alkalmakkor szerepelt: 1909. nov. 10-én a Bodor I. tanári jubileumán; az 1910. márc. 15-iki hazafias s az 1910. ápr. 8-án megtartott Széchenyi emlékünnepe-lyen; azonkívül 1910. febr. 5-én rendezte szokásos »Hangver-
seny«-ét Mikszáth K. tiszteletére az alábbi műsorrall:

1. Bellman: Induló. Előadja: Az ifj. énekkar.
2. Mikszáth K.: Egy magyaroktól elválhatatlan sziv méltányos kitörései 1860-ban; a szerzőnek a »Tompakör« Emlékkönyvében megörökített diákkori verse; Szaválja: Dezső L. VIII. o. t.
3. Erkel F.: Bortal »Bánk-bán«-ból; Előadja: Az ifj. énekkar.
4. Mikszáth mint író. Irta és olvassa: Kovács K. VIII. o. t.
5. a) Dancsa: Resignation. b) Ch. de Blériot: Air varié. Hegedűn előadja: Laffersz S. áll. tanító, zongorán kíséri: Pásztori Gy. főgimn. tanár.
6. Mikszáth K.: »Az én kortársaim« c. munkájából: a) A furfangos nyitraiak. Előadja: Arday D. VIII. o. t. b) A királyné a trónon. Előadja: P. Nagy Pál VIII. o. t.
7. Lindblad F.: Gőzhajón. Előadja: Az ifj. énekkar.
8. Részlet az »Erdészleány« c. operettéből. Előadja: Az ifj. zenekar.

Az énekkar minden fellépése rokonszenves fogadtatásban

részesült az énekművészet iránt érdeklődő közönség részéről s ez szolgált méltó elismerésül a tagok lelkiismeretes, önzetlen, nemes munkásságának. — Heti 2 órán vezette: Pásztori Gyula.

VI. *Ifjúsági zenekar.* Ifjúsági zenekarunknak az 1909-10. tanévben 8 tagja volt, akik a helybeli első cigányzenekar primásának vezetése mellett heti 2 órában gyakorolták magukat a zenekari összjátékban. Nyilvánosan az ifjúság febr. 5-iki hangversenyén léptek fel figyelemreméltó sikerrel. — Ifjúsági elnök volt; Kerekes Tibor VIII. o. t., pénztáros: Kapitány Sándor VIII. o. t. — Az ifjúság zenei kiképeztetését nagyban akadályozta eddigelé ama körülmény, hogy alkalmas tanterv hiányában nem részesülhettek kellő hegedű — oktatásban. A jövő iskolai évtől kezdve azonban megszűnik e nehézség, mert igazgatóságunknak sikerült megnyernie az ifjúság zenei kiképeztetésének vezetésére Laffersz Sándor áll. el. isk. tanító urat, akinek elismert zenei jártassága, készsége s mély pedagógiai érzéke teljes biztosítékot nyújt arra nézve, hogy ifjúságunk zenei oktatása a jövőben minden követelményeknek megfelelő lesz.

Pásztori Gyula tanár-elnök.

VII. *Tornakör.* A tornakörnek a lefolyt tanévben 130 tagja volt. A tagok csapatokra osztva hetenként egyszer 2 órán át az iskolai tananyag köréből vett gyakorlatokat gyakorolták a tornatanár felügyelete mellett.

A kör ifjúsági elnöke Lukács Béla VIII. o. t., alelnöke Stolcz Zsigmond VII. o. t., háznagya Dern Lajos VIII. o. t., pénztárosa P. Nagy Pál VIII. o. t., jegyzője Eisele Lajos VI. o. t. voltak.

VIII. *Vívőkör.* A vívőkörbe a lefolyt tanévben 38 tag iratkozott be, kik közül az évfolyamán 4 tag kilépett. A kardvívásban 30-an, a vitörvívásban 18-an vettek részt.

A kardvívók 3 csoportba osztva heti 2 órában gyakorolták az olasz rendszerű kardvívást. A lábtechnikán kívül a vágások, szúrások és védések neveit, az egyszerűbb penge és testtámadásokat, azok védését, az elő- és közbevágásokat, feltartó szúrást, a tempó támadást és mindezek kellő alkalmazását.

A vitörvívók ugyancsak a lábtechnikát, a szúrások különböző neveit helyből és rohammal, penge és testtámadásokat

egyszerű és contravédéseket és incontrot, heti 2 órán. Tanította Sz. Benedek Gyula.

VII. Ifjusági gyámintézet. Ifjusági gyámintézetünk ez évben is megfelelt szép hivatásának, nemes rendeltetésének. Jóra fogékony ifjuságunkat serkentette, szoktatta a jótékonyság gyakorlására, a mások bajával törődő emberszeretetre.

Az alakuló közgyűlést szeptember, az évváró és lezároló gyűlést pedig június 19-én tartottuk meg az ifjuság élénk érdeklődése mellett.

Mint 300 tanuló lépett be tagul az elmúlt éven át 1—10 fillér havi járulékkal. Voltak olyanok is, a kik 10 hó alatt összesen 3 koronát fizettek be! Az évi gyűjtés végösszege 141.29 koronára rug. Ebből az I-ső osztályban begyűlt 9.09 kor., a II-ban 12.07 kor., a III-ban 15.73 kor., a IV-ben 11.59 kor., az V-ben 30.12 kor., a VI-ban 11.64 kor., a VII-ben 18.93 kor., a VIII-ban 32.03 kor. Külön is ki kell emelnem, hogy az elmúlt évben az V. és a VIII. osztály járt legelől a jótékony adakozásban és hogy a maturánsok még külön 23 kor. 50 fillért raktak össze *Bohus Jenő* társuk felhívására.

A gyűjtés eredménye mindenesetre az egyes pénztárosok buzgóságától is függ. Legelől járt ebben is a VIII. osztálybeli *Lukács Béla* titkár és *Kubinyi Aladár* VII. o. osztálypénztáros. Osztálypénztárosok voltak továbbá a VIII-ban a VII-ben *Kubinyi Aladár*, a VI-ben *Piech Aladár*, az V-ben *Kriston Kálmán*, a IV-ben *Löcherer Géza*, a III-ban *Mondada Kornél*, az I-II-ben *Urszinyi Bandi*.

Az egybegyűlt pénzt a tanári kar beleegyezésével így osztottuk szét: A gömörmezei ev. ref. gyámintézetnek: küldöttünk 20 koronát, a magy. ág. e. gyámintézetnek 18 koronát és a Leopoldianumnak 2 koronát; a rozsnyói protestáns árvaháznak 30 koronát. Több osztályban egy-egy kiváló szorgalmu tanulóknak vettünk alkalmas jutalom könyveket 21.36 koronáért, jutalomdíjúl kiosztottunk 10 kor. s az ifjusági kölcsönkönyvtárra adtunk 50 koronát. A maradék pénzt a postaköltségek levonása után a jövő iskolai év javára takarékettkönyvben helyeztük el.

Ez esztendő ifjusági gyámintézetünknek immár a 36-ik esztendeje volt. Mint tanulságos és biztató adatot említem fel, hogy egyesületünk megalakulása óta 2,653 koronát osztott szét külön-

böző egyházi és világi jótékony célokra. Ime, az 1874-ben elvetett kicsiny mag 36 év alatt mily szép, mily gazdag gyümölcsöket termett! Jól esik megemlítenem azt is, hogy 1900-tól az ifjuság gyűjtése állandóan meghaladta az előtti évek összegeit és évről-évre örvendetes emelkedést mutat.

Az idei emelkedés pedig felülmulta az eddig elért legszebb eredményeket is. Ezt egyrészt az ifjuság jóban és az altruizmusban való haladásának, másrészt különösen a VIII-ik osztály áldozatkészségének *Lukács Béla* titkár példás és lelkiismeretes buzgóságának tulajdonítom.

Kísérje a nemes szellem valamennyiöket továbbra is!

Dr. Wallentinyi Dezső,
a gyámintézet elnöke.

VII.

Tanesszközök.

A tanári könyvtár állománya a lefolyt iskolai évben 59 művel 60 kötetben gyarapodott. Még pedig:

Ajándék után: *S. Szabó József*: Kálvin élete és reformációja Debrecen, 1989. Hegedűs és Sándor Szerző ajándéka *Gaál Mózes*: A jövő iskolája. Elmékedések. Budapest, 1909. Athenaeum, *Vikár Béla*: Kalevala Budapest, M. T. Ak. 1909. V. és k. miniszterium ajándéka. *Gömöry János*: Az orsz. ág. h. ev. tanáregy. évkönyve 1908—1909. Eperjes, Kósch 1909. szerző ajándéka. *Borsos István*: A pápai ref. főiskola éremgyűjteményének leírása I. Magyar érmek. Pápa főiskolai nyomda 1909. Szerző ajándéka. *Kolozsvári Ferenc József egyetem* kiadványa: Libellus Joannis Bolyai in memoriam Claudiopoli 1902. Kerekes Dezső ajándéka. *D. Wartha Vince*: Beszámoló és megnyitó beszéde Budapest Pesti Leyord, 1909. *M. kir. József Műegyetem*: Programja az 1909—10. tanévre Budapest Pesti Llyoyd, 1909. Műegyetem ajándéka. *Éber László*: Művészettörténeti olvasmányok, Budapest, Singer és Wolfner 1909. Szerző ajándéka. *Heyse—Lyon*: Deutsche Grammatik vd. Lebrbuch der deutschen Sprache 25 Auflage. Hanover-Leipzig 1893. Hahn. *R. Koenig*, Deutsche Litteraturgeschichte 17. Aufl. Bielefeld Leipzig, Velhagen Klasing 1885. Böhm János ajándéka. *Harmatzy Loránt*: Vizen és szárazon. orsz. irod. részvénytárs. kiadása, Budapest, Szerző ajándéka. *Kolosváry Aladár*: Arany János élete. Török Ignác Mezőtur.

Vétel utján: A magy. tud. Akadémia illetményei *Dr. Mráz Gusztáv*; A dobsinai német nyelvjárás. Magyarországi német nyelvjárások 7-ik füzet. *Kállay Béni*: A szerb felkelés története 1807—19. *Mahler Ede*: Ókori Egyptom. *Raleigh Walter*: Shakespeare. *Pável Agost*: A vashidegkuti szlovén nyelvjárás hang-

tana. Magyarországi szláv nyelvjárások I. füzet. *D. Mauritz Béla*: A Mátra hegység eruptív közetei. *Gáti Béla*: Gyorsváltakozású gyenge áramok méréséről. *Kégl Sándor*: Bhagavadgita. *Hegedűs István*: Menander redivivus. *Geyza Némethy*: De ovidio elegiae in Messalam auctore. *Váczy János*: A nyelvújítás győzelme. *Berczik Árpád*: Emlékbeszéd Vadnay Károly felett. *Frröhlich Izidor*: E Sir William Thomson, Lord Klevin fölött. *Gaál Jenő*: E. Fair Miksa felett. *Dr. Dézsi Lajos*: E. Széchy Károly felett. *Csengeri János*: E. Boissier Gaston felett. *Ortvay Tivadar*: E. Bubicz Zsigmond felett. *Nagy Ferenc*: E. Hegedűs Sándor felett. *Schäfarzik Ferenc*: E. Schmidt Sándor felett. *Dr. Szentkláray Jenő*: Mercy Clandius Florimund kormányzata a temesi bánságban. *Nagy Géza*: A skythák. *Finkey Ferenc*: A jogtalanság mint a büntetendő cselekmény ismérve. *Platz Bonifác*: Az ősember kritikai méltatása. *Böhm Károly*: A megértés mint a megismerés középponti mozzanata. *Dr. Kiss Géza*: Interpretatio és szakásjog a római magánjogban. *Medveczky Frigyes*: Tanulmányok Pascalról. *Gaál Jenő*: Gr. Széchenyi István és a pesti hengermalom társaság. — A magyar protestáns irod. társaság illetményei: *Szóts Farkas*: Emlékezés Kálvinról. A reformator születésének 400-ik évfordulójára. *Pokoly József*: Magyar protestáns egyháztörténeti adattár VIII. évf. *Pokoly József*: A protestantizmus hatása a magyar állami életre. Budapesti Hornyánszky Viktor 1910. — orsz. monografiai társaságtól *Dr. Borovszky Samu*: szerkesztésében: Bács-Bodrog vármegye II-ik rész. és Pest Pilis Solt Kiskun vármegye I. rész. — *A magyar földtani intézet* melléklete: Évi jelentés 1907-ről Budapest. Franklin 1910. — *Rácz Miklós*: A három Villani krónikája középkori krónikások VIII.—IX. k. Budapest, Athenaeum 1909. Remekirók képes könyvtárának illetménye: *Molière* Remekei. *Bajza József* Munkái *Shakspere*: Remekei IV-ik kötet. — *Dr. Hajnóczi József*: Az első löcsei kalendérium az 1626. évre. Lócse, Reiss József, 1909. *Bodor Aladár*: Zátanyon Új versek 1906—1909. Budapest, Franklin 1910. — *Képes szent biblia* Károly Gáspár fordításában és Tóthfalussy József szerkesztésében. — *Dr. Henne, am Rhyn*: kulturgeschichte des deutschen Volkes. Berlin Grote 1886. *Jurkovich Emil*: Történeti tárcák. Besztercebánya, Hungária könyvnyomda 1910. — *Malonyay*

Dezső: A fiatalok. Művészeti könyvtár. Budapest, Lampel 1906.
Divald Kornél: Budapest művészete a török hódoltság előtt
 Műv. k. Budapest, Lampel. *Leipnik L. Nándor*: A barbizoni
 művészek. Műv. K. Budapest Lampel.

Azonfelül 189 az 1908–1909. tanévről szóló értesítővel
 szaporodott könyvtárunk.

Marton István
 könyvtáros.

II. Érem és Régiségtár. Az érem és régiségtár a nagy
 könyvtárban van elhelyezve. A könyvtárnak az év egész folya-
 mán tartó rendezése szükségessé tette az érem- és régiség gyűjte-
 mények újabb rendezését is. E munkálatok azonban csak a nyári
 szünet alatt fognak befejezteni.

Ifjusági könyvtár. Az I. csoport állománya 218 kötet.
 Használta az I–II. osztály. A tanév folyamán rendezés alá ke-
 rült e csoport, a régi, rongált könyvek helyébe 112 korona
 értékű új könyvek szereztettek be. Őre: Marton István.

A II. csoport őre: Horváth Albert kinek felügyelete mellett
 e csoportból a III–IV. oszt. tanulói kaptak megfelelő olvasmá-
 nyokat hetenkint egyszer. E csoport állománya 128 kötet.

A III. csoport állománya 272 kötet. Szaporodás 11 kötet.
 Használták az V. és VI. osztály tanulói, a kik a tanév folyamán
 366 kötetet vettek ki. A kiosztásnál segédkezett Eisele Lajos VI.
 oszt. tan. Könyvtárőr: Komáromy Géza.

A IV. csoport állománya 550 kötet, ebből gyarapodás 50
 kötet. Használta a VII. és VIII. osztály. Őre: Loysch Ödön.

IV. Az ifjusági kölcsönkönyvtár ez évben a következő
 iskolai könyvekkel szaporodott; az ifj. gyámintézet adományából:
 Szterényi: Növénytan (IV. o.), Hittrich: Jul. Caézár (IV. o.),
 Szterényi: Termrajz (II. o.), Suták: Algebra (2. p.) (IV. o.), Ro-
 seth: Lat. olv. (II. o.), Cserép: Ovidius (V. o.), Szterényi: Állat-
 tan (V. o.), Zsániboki: Cic. Pomp (V. o.), Mika: Világtört. (V. o.)
 Dr. Wallentinyi Dezső tanár úr adományából Schambach: Cic.
 De imp. Gy. Pomp. (V. o.), Kont—Schm. Cic. De imp. Gy.
 Pomp (5. o.), Kontratovich Elemér V. o. t. adományából Lehr
 —Arany Toldi (IV. o.), Csere Istók Barna VIII. o. t.-tól: Kiss:

Magy. tört. (VIII. o.), Lévai Izsó könyvkereskedő úr adományá-
 ból: Góbi: Rhet (V. o.), Kempf: Hom. Iliász. (V. o.), Kovács:
 Physika (VIII. o.), Sall: Jugurtha (VII. o.), Csász.—Váczy: Magy.
 Olv. (II. o.), Szimnyey: Magy. Nyelv. (II. o.), Szterényi! Ter-
 mészettan (I. o.), Csász.—Váczy: Magy.-olv. (II. o.). Badics: Ir.
 Olv. (V. o.), Goethe: Hom. Odysseája (V. o.), Vágner: Geom.
 (VII. o.).

Fogadják a nemes szívü adományozók ez uton is hálás
 köszönetünket!

A kölcsönkönyvtár állománya jelenleg 316 drb. iskolai
 könyv, melyből minden szegénysorsú és törekvő tanuló kap-
 hat könyvet 1 évi használatra, ha bélyegtelen folyamodványt
 nyújt be — minden melléklet nélkül — szeptember 4-ig dr.
 Wallentinyi Dezső könyvtárörhöz.

Egy-egy könyv után az év végén 10—10 fillér kötési és
 kopási díj fizetendő.

Az ifjusági kölcsönkönyvtárból ingyen könyveket kaptak
 egy évi használatra:

Az I. osztályból:	Binder Béla . . .	8 db könyvet	17.10 kor.
	Linzeboíd Károly . . .	8 db könyvet	15.70 kor.
A II. osztályból:	Balogh Dezső . . .	6 db könyvet	12.70 kor.
	Fejes János . . .	4 db könyvet	9.50 kor.
	Komáromy Géza . . .	7 db könyvet	15.30 kor.
	Szücs János . . .	5 db könyvet	10.10 kor.
A III. osztályból:	Dobos Béla . . .	8 db könyvet	18.60 kor.
	Soós István . . .	8 db könyvet	9.40 kor.
A IV. osztályból:	Gyurové János . . .	9 db könyvet	21.80 kor.
	Major Sándor . . .	1 db könyvet	3.40 kor.
	Sztohlár Miklós . . .	10 db könyvet	24.80 kor.
	Szabó László . . .	1 db könyvet	2.60 kor.
	Török Árpád . . .	6 db könyvet	16.60 kor.
Az V. osztályból:	Angyal Kálmán . . .	6 db könyvet	8.30 kor.
	Frenyó Dezső . . .	2 db könyvet	4.80 kor.
	Hizsó János . . .	1 db könyvet	2.80 kor.
	Honéczy Gyula . . .	7 db könyvet	15.90 kor.
	Marton Kálmán . . .	6 db könyvet	21.20 kor.
	Zapotoczky Miron . . .	1 db könyvet	2.40 kor.
A VI. osztályból:	Faluba Gusztáv . . .	8 db könyvet	25.89 kor.

A VII. osztályból: Dzúrik Gyula . . . 5 db könyvet 14.50 kor.
 A VIII. osztályból: Bodon Gyula . . . 6 db könyvet 28.80 kor.
 " Honéczy Árpád . . . 8 db könyvet 37.40 kor.
 " Mikula Zoltán . . . 8 db könyvet 25.90 kor.
 " Veszlovszky József 1 db könyvet 5.— kor.
 " Putra Ede magántanuló 6 db
 könyvet 18.20 kor.

Az I—VIII. osztályból: összesen 26 fiú 137 darab. könyvet
 369 kor. 40 fillér értékben.

V. Természetráji múzeum. *Állattani rész gyarapodása:*
 Fehérszemű cigányréce, ajándékozta Kubinyi Aladár kuriai bíró
 úr. Egy halfarkast is küldött, de míg Budapestre tömés végett
 beküldtük, elpusztult. Fekete harkály, ajándékozta Lovas Aladár
 úr. vércse, örvös galamb, Lang Károly úrtól. Az utóbbi még
 tömés alatt Budapesten van 2 koponyadarab a helybeli temető-
 ből, Kriston Kálmán V. oszt. tanulótól. Több V. oszt. és II.
 oszt. tanuló a múzeumnak adta rovargyűjteményét, ezekből 2
 nagy dobozt töltöttünk meg. Különösen értékes lepkéket adott
 Marton Kálmán V. oszt. tanuló, köztük külföldi fajokat is. —
 Tengeri csigák, kagylók, korallok pompás gyűjteményét ígérte
 Munkácsi Süttető István úr, külön készített szekrényben.

Növénytani rész: Száritott növények Rimaszombat környé-
 kéről, a szaktanár és tanítványai gyűjtése.

Botanikus kertünket műtrágyával javítva a termesztési ki-
 sérlet gyakorlati céljaira is befogtuk, az ifjúsággal oltási gyakor-
 latokat végeztünk s a meglevő növényzet gondos ápolása mel-
 lett néhány ujat is telepítettünk.

Ásvány, kőzet-geologiai rész: Termés réz Dél Amerikából,
 Chilének Aconcagna tartományából, üvegben ajándékozta Loysch
 Ödön megyei múzeumi igazgató úr. Pyrit kristályok Gy-
 rove János IV. oszt. tanuló Feketés, átalakult pyrit Vörösvágás-
 ról, Makovics Jenő IV. oszt. tanulótól. Vasérccek Bencsik Sándor
 hittanár úrtól Vashegyről. 2 csontkővület Nógrád megyéből
 Hüvösy Lajos lelkész úrtól. Nagyobb őszállat izületi csontja és
 térdkalács kővület, Ajnácskőről hoztuk kirándulásunk alkalmából.

A vegytani rész gyarapodott káliummal, calciumphosphiddal,
 kali causticummal, natrium hydrooxydatummal, szénkénnel,
 barnakővel és 2 gummicsővel.

A szertáröre: *Horváth Zoltán.*

VII. Földrajzi szertár. E szertár a szükséges taneszkö-
 zökkel fel lévén szerelve, a folyó évben nem gyarapodott. Öre:
 Loysch Ödön.

VIII. Rajz szertár. Rajzszertárunk a rajztanítás újabb mód-
 szerének megfelelőleg már az előző években szereltetett föl. A
 szertár öre: Schwalm Nándor.

IX. Tornaszertár. A tornaszertár a már meglevő felszere-
 lésen kívül az év folyamán a következő szerekkel gyarapodott!

2. football-labda és a hozzá való, szerelék, (4 gummi.
 fűző szíjak — fuvó stb.) 2 drb. kapuszallag 35 kor. 50 fillérért.

A tornaszertár öre:

Sz. Benedek Gyula.

X. Szemléltető képek. Az iskola összes folyósói szem-
 léltető képekkel vannak felszerelve. E képek a föld- és termé-
 szetráji, történelem és philologiai oktatás céljaira szolgálnak.

A falakra erős fakeretekben kifüggesztett képek száma 145):
 A gyűjtemény beszerzési értéke 500 korona.

VI. Fizikai muzeum. — A physika tanítására 4 terem s
 egy zárt folyosó áll rendelkezés alatt. Előadó terem, laborato-
 rium, szertár méreteinél és berendezésénél fogva a követelmé-
 nyeknek megfelel. A kísérletekre villamos áram szolgál. A nő-
 vendékek közül azok, a kik realis pályára készülnek, vagy a
 physika iránt nagyobb érdeklődéssel viseltetnek, külön teremben
 végezhetnek. fizikai gyakorlatokat, hogy ezáltal megfigyelő ké-
 pességüket élesítsék.

Szertári ör: *Kerekes Dezső.*

VIII.

Házi tornaverseny.

A szokásos házi tornaversenyt az idén jun. hó 15-én tartottuk meg igen szűk keretek között, mert a szép programmot az idő a második terminuskor is alaposan eláztatta.

A két oszlopban álló ifjuság éppen a felvonulást kezdette meg, a mikor az idén oly ismeretes zápor eső a közönséget és ifjuságot a tornacsarnok fedele alá űzte, a hol az össz-szabadgyakorlatokat a IV. osztály mutatta be. Majd az egyéni mászóversenyek következtek, melyek befejeztével a főverseny folyt le élénk éreklődés mellett. A főverseny egy a helyszínen bemutatott 8 ütemű szabadgyakorlatból, egy előírt nyújtógyakorlatból és magasságugrásból állott. Sajnos az idei eredmény nem mutat haladást az előbbi évekéhez képest a mely körülménynek egyik oka abban keresendő, hogy az ifjuság verseny kedvét az elmaradt országos verseny bizonyos mértékig mecsapantotta. A másik ok azt hiszem a szokatlan helyzet volt, mert a bár nagy teremben, az ifjuság és a nagy számú közönség némi akadályul szolgált a nagyobb eredménynek.

Hogy azonban a játékkedv és a testedzés iránti szeretet nem csappant meg, azt az ifjak a zápor elállta után egy hevenyészett Foot-ball matchben mutatták be. (Mást nem is lehetett volna bemutatni!) Mert azt hiszem kevés küzdelem folyt le ilyen bokáig érő vízben és rossz pályán, ilyen jó kedvel mint ez a mienk. És a közönség is dacára az alkalmatlan néző térnek az utolsó pillanatig a legélénkebb érdeklődéssel és lelkes éljenekkel honorálta a jókedvű küzdőket.

Ezzel be is fejeződött az ünnepély és fájó szívvel kellett lemondanunk a többi versenyszámokról, mert a következő napokban is lankadatlanul szakadt az eső. A bemutatott versenyszámokban győztes ifjak neveit az ösztöndíjak és jutalmak című fejezetben közöljük.

Sz. Benedek Gyula.

IX.

Ösztöndíjak, jutalmak és segélyek.

1. A Baksay István-féle takarékpénztári részvény 44 kor. osztalékát kapta Veress Samu V. o. t.
2. A Baksay István-féle 2000 kor. családi alapítvány kamatát, 80 koronát kapta Veress Loránd VIII. o. t.
3. A Baksay István jubileuma alkalmából tett 2000 korona alapítvány kamatát 80 kor. kapta Kerekes Tibor VIII. o. t.
A Bodor István féle 1000 koronás jubileumi alapítvány kamatát, 40 kor. kapta Kovács Kálmán VIII. o. t.
5. A Dapsy Vilmos-féle egyik 2000 kor. alapítvány kamatát 80 kor. kapta Lukács Béla VIII. o. t., a másik ugyancsak 2000 kor. alapítvány kamatát, 80 kor. kapta Vályi Kálmán VII. o. t.
6. A Huszt József-féle 2000 kor. alapítvány kamatából 80 kor. Hoffman Gyula VIII. o. t.
7. A Nagy Lajos-féle alapítvány kamatát, 80 koronát kapta Korányi Zoltán II. o. t.
8. A Káposztás Józsefné szül. Nagy Julia-féle 2000 korona alapítvány kamatát, 80 kor. kapta Tóth Kálmán VII. o. t.
9. A Piskálszky Endréné szül. Kovács Julia-féle 2000 kor. alapítványból kapott 40 kor. Csernay Dezső VI. o. t. és 40 koronát Benkó Barna VIII. o. t.
10. A Lichárd Károly-féle 2000. kor. nagyobb alapítvány kamatát 80 kor. kapta Lusztig János VIII. o. t.
11. Ugyanannak kisebb 400 kor. alapítványa kamatát, 16 kor. Plech Aladár VI. o. t.
12. A Soós Ferenc és neje Gyulay Hermin urnő által fiok emlékezetére tett 1000 kor. alapítvány kamatából 20 kor. Kovács Kálmán 10 kor. Hoffman Gyula, 10 kor. Tomesányi István VIII. o. tanulók kaptak a márc. 15-iki ünnepélyen.

13. A Huszt Andrásné szül. Barkassy Lidia-féle 1200 kor. alapítvány kamatát, 48 kor. kapta Angyal Kálmán V. o. t.

14. A Csider László emlékére, özvegye Dapsy Emma által tett 2000 kor. alapítvány felének, 1000 koronának kamatát, 40 kor. kapta Borbély Gyula VII. o. t.

15. A Csider Károly emlékére tett 600 kor. alapítvány kamatát, 24 kor. kapta Vitalis István III. o. t.

16. Ij. Hanvay Zoltán emlékére atyja által tett 1000 kor. alapítvány kamatát, 40 kor. kapta a magyar nyelvben tanúsított előmeneteleért Kovács Kálmán VIII. o. t.

17. A Hamvay Zoltán által tett 300 kor. alapítvány kamatát, 12 kor. kapta a magyar nyelvben tanúsított előmenetelért Németh Pál IV. o. t.

18. Káposztás József emlékére özvegye Zehery Julia által tett 400 kor. alapítvány jövedelmét, 20 kor. kapta Pongó Mihály III. o. t.

19. A Stelkovics István emlékére özvegye Miks Anna által tett 400 kor. alapítvány jövedelme ez évben nem volt kiadható.

20. Reguly Péter emlékére nővére Félix Pálné sz. Reguly Johanna által tett 400 kor. alapítvány kamatát, 16 korona, kapta Szabó László IV. o. t.

21. A Fábry János által iskolánk fennállásának 50 éves évfordulója alkalmából tett 200 kor. alapítvány kamatát, 8 kor. kapta Fejes János II. o. t.

22. A zeherjei ev. ref. egyház 200 kor. alapítványának kamatát, 8 kor. kapta László Géza II. o. t.

23. A Pelsőc—Szentpétery-féle 200 kor. alapítvány kamatát kapta László Géza II. o. t.

24. Zehery István emlékére édes anyja, előbb Zehery Istvánné, majd Káposztás Józsefné sz. Nagy Mária által adományozott 4 drb. Gömörm. Nép- és Iparbanki részvény osztalékát, 40 kor., kapta Hudicius István VIII. o. t.

25. A Káposztás József által adományozott 84 koronának kamatát, 3 kor. kapta Jánosdeák István I. o. t.

26. A tornaegyesületi-alap tőkéjének jövedelmét, 8 koronát kapta Eisele Lajos VI. o. t.

27. A gróf Forgách Gyuláné 1000 kor. alap kamatából — 40 kor. Faluba András VI. o. t.

28. A rimabrézó—likéri alapítvány kamata szintén a tőkéhez csatoltatott.

29. A koszoru-alap jövedelméből 27 koronát Bátky Dezső VIII. o. t.

30. Az ifjúsági segély-alapból kaptak: 10 kor., Dobos Béla III. o. és 8 k. Hizsó János V. o. t.

31. A Löcherer Tamás-féle 600 kor. alapítvány kamatait, 24 kor. kapta Gyurovics János IV. o. t.

32. Az új iskolaépület felavatása alkalmából rendezett ünnepély 500 kor. jövedelméből a tanári testület ifjúsági segély-alapot létesített, melynek kamatát, 20 kor. Gondkievics Ferenc V. o. t. kapta.

33. A Szathmáry József-féle 200 kor. alaptőke kamatát, 8 koronát kapta Hizsó János V. o. t.

34. A Baksay István-féle 200 kor. mellékösztöndíj kamatát, 6 koronát kapta Misecska Bernát V. o. t.

35. A Kohn Adolf-féle 100 kor. kamatát, 4 koronát kapta Klein Samu V. o. t.

36. A Terray Károly emlékére tett 1 drb. 4 százalékos 1000 kor. értékű koronajáradék jövedelmét 40 koronát, mint utazási segélyt, 10—10 koronájával: Dezső Lajos, Dutkay Lajos, Hudicius István és Kerekes Tibor VIII. o. t. kapták a kirándulások alkalmával.

37. A Róth—Teleky-féle ösztöndíjat 70 kor. Tóth Géza VII. o. t. kapta.

38. A Jánosdeák Andrásné féle alapból 20 kor. megtoldva 10 kor. névtelen adománnyal, összesen 30 kor. Tomcsányi István.

39. A Szabó Márton-féle 8 kor. továbbá a

40. Fülep Béla emlékére tett alapítv. kamatát, 8 kor. megtoldva 4 kor. névtelen adománnyal, összesen 20 koronát, Bohus Jenő VIII. o. t.

II. Könyvjutalmak. a) *Sztehló Kornél ur ajándékából:*

1. Lusztig János VIII. o. t. «Kétszáznegyven esztendő az egyház szolgálatában».

2. Meskó Barna VIII. o. t. «Kétszáznegyven esztendő az egyház szolgálatában».

b) *Az ifj. gyámintézet ajándékából:* 1. Marton Kálmán V. o. t. Tóth Béla: «Mende-mondák».

2. Varga Lajos V. o. t. Madách: «Az ember tragédiája».

3. Tóth Béla VI. o. t. Tompa M. «Költeményei».
4. Bárczy László VIII. o. t. Petőfi «Költeményei».
- c) *Ifj. Rábély Miklós ur adományából:* 1. Braun Arthur I. o. t. «Münchhausen br. kalandjai».
2. Szombath György I. o. t. Abonyi: «A történelem hősei».
3. Eisele Ottó II. o. t. Ábrányi E.: «Költeményei».
4. Bradofka Károly II. o. t. Donászi: »Egy magyar diák élete».
5. Német Ágost II. o. t. Twain M.: «Koldus és királyfi.»
6. Ráróssy Gyula II. o. t. Balogh: «Három székely diák.»
7. Komjáthy Zoltán III. o. t. «Robinson».
8. Pékh Gyula IV. o. t. Vaszary: «Tört. életrajzok».
9. Kolozsy Zoltán VII. o. t. Kardos: «Petőfi».
10. Singer Arthur VII. o. t. Mikszáth: «Apró gentry és a nép».

d) *Lévai Izsó ur adományából:* 1. Kerekes György I. o. t. Benedek: «Régmúlt idők».

2. Sailer Károly III. o. t. «Rejtélyek a történelemből».
3. Löcherer Géza IV. o. t. Tóth Sándor: «A legnagyobb magyar».
4. Uhlyár Gyula IV. o. t. Papp D.: «Délutáni csevegések».
5. Jellinek Ferencz IV. o. t. Petőfi: «Költeményei».
6. Stech Géza VI. o. t. «Költők lugasa».
7. Kubinyi Aladár VII. o. t. Dóczi: «Karmela».
8. Bátor Dezső VIII. o. t. Dóczi: «Beszélyek».

*

A rajzolásban tanusított kiváló szorgalmukért és előmenetelükért jutalmat nyertek: 1. Gábris Zoltán VIII. o. t. R. M. Reviczky Gy. összes költeményei.

2. Dezső Lajos VIII. o. t. Diener Dénes: «Lionardo».
3. Keményfy Béla VI. o. t. Olajfesték szekrény.
4. Strobb Mihály VI. o. t. R. M. Vízfesték szekrény.
5. Marton Kálmán V. o. t. R. M. May Károly: «A Kordillerákban».
6. Gyurove János IV. o. t. Vázlatkönyv.
7. Németh Pál IV. o. t. Vázlatkönyv.
8. Ternóczki Tibor III. o. t. Vízfesték szekrény.
9. Fejes János II. o. t. Rákosi V. «A császárok sirja».

III. A f. hó 15-én megtartott **házi tornaversenyen ezüst érmet nyertek:** Mászó versenyben: Valent Gyula IV. o. t.

Az összetett versenyben: Dezső Lajos VIII. o. t., Dzurik Gyula VII. o. t., Eisele Lajos VI. o. t., Geduly Árpád VI. o. t. Sulydobásért: Diószeghy Pál VI. o. t.

Magasugrásban: Goldberger Győző VII. o. t.

Bronzérmet nyertek: Mászásban: Németh Ágost II. o. t., Kolos Iván V. o. t.

Az összetett versenyben: Kerekes Barna VII. o. t., Pékh Gyula IV. o. t., Török Árpád IV. o. t., Básthy László VI. o. t., Strobl Mihály VI. o. t., László János VI. o. t.

*

IV. Tan- és tápdijengedményben részesültek:

1910.

1. Ablonczy Ernő I. oszt. tan. .	—	kor. tandij	20	kor. tápdij.	
2. Jánosdeák István I. oszt. tan.	16	»	»	—	»
3. Varga Sámuel I. oszt. tan. .	—	»	»	20	»
4. Balogh Dezső II. oszt. tan. .	30	»	»	30	»
5. Korányi Zoltán II. oszt. tan. .	10	»	»	—	»
6. Laszló Géza II. oszt. tan. .	40	»	»	40	»
7. Dobos Béla III. oszt. tan. .	15	»	»	—	»
8. Surányi Károly III. o. tan. .	—	»	»	15	»
9. Szokolay Nándor III. o. t. .	15	»	»	—	»
10. Vitalis István III. o. tan. .	30	»	»	—	»
11. Vjerk Pál III. oszt. tan. . .	—	»	»	—	»
12. Árvay György IV. o. tan. .	30	»	»	—	»
13. Gyurove János IV. o. tan. .	60	»	»	151	»
14. Német Ágost II. oszt. tan. .	35	»	»	40	»
15. Német Pál IV. oszt. tan. .	35	»	»	70	»
16. Pósa Lajos IV. oszt. tan. .	30	»	»	80	»
17. Szabó László IV. oszt. tan. .	60	»	»	90	»
18. Sztolár Miklós IV. o. tan. .	20	»	»	—	»
19. Uhlyár Gyula IV. oszt. tan. .	—	»	»	40	»
20. Urbányi Béla IV. o. tan. .	—	»	»	80	»
21. Angyal Kálmán V. o. tan. .	60	»	»	—	»
22. Hízó János V. oszt. tan. .	60	»	»	—	»
23. Marton Kálmán V. o. tan. .	30	»	»	75	»
24. Misecska Bernát V. o. tan. .	15	»	»	—	»

25. Pollacsek Gábor V. o. tan.	15 kor.	tandij	— kor.	tápdij
26. Bella Gyula VI. oszt. tan.	— »	»	20 »	»
27. Csernai László VI. o. tan.	30 »	»	75 »	»
28. Faluba Gusztan VI. o. tan.	60 »	»	150 »	»
29. Tóth Béla VI. oszt. tan.	30 »	»	— »	»
30. Borbély Gyula VII. o. tan.	45 »	»	60 »	»
31. Kolozsy Zoltán VII. o. tan.	30 »	»	80 »	»
32. Komlossy Géza VII. o. tan.	30 »	»	— »	»
33. Rác Kálmán VII. o. tan.	— »	»	20 »	»
34. Tóth Géza VII. oszt. tan.	15 »	»	— »	»
35. Tóth Kálmán VII. o. tan.	30 »	»	— »	»
36. Bodon Gyula VIII. o. tan.	— »	»	66 »	»
37. Lustig János VIII. o. t. (senior)	30 »	»	151 »	»
38. Kerekes Tibor VIII. o. tan.	60 »	»	— »	»
39. Veress Loránd VIII. o. tan.	60 »	»	— »	»
40. Veress Samu V. oszt. tan.	60 »	»	— »	»
41. Komáromy Géza II. o. tan.	60 »	»	— »	»
42—47. Hat ref. templ. énekes	360 »	»	— »	»

Összesen: 1505 kor. tandij, 1499 kor. tápdij

A tan- és tápdijengedmények összege: 3004 korona.

X.

Érettségi vizsgálat.

Folyó évi érettségi vizsgálatokra ez évben 50 tanuló jelentkezett, ezek közül 49 teljes érettségire, egy pedig felsőbb engedély alapján a görögnyelből kiegészítő javítóvizsgálatra. Az írásbeli vizsgálat május 18., 19. és 20-án folyt le, a következő eredménnyel:

Írásbeli vizsgálatot tett 49 tanuló.

1. A magyar nyelv és irodalomból a következő tételt: «Széchenyi István élete és Vörösmarty szózata»

Jeles eredménnyel kidolgozta	8
Jó » »	20
Elégséges eredménnyel kidolgozta	18
Elégtelen » »	3
	49

2. A latinnyelv és irodalomból: Livius L. XXX. 36—37. magyarra fordítása.

Jelesen dolgozott	9
Jól »	12
Elégségesen dolgozott	26
Elégtelenül »	2

3. A mennyiségtanból a következő tételeket: a) Megállapítandó a föld potentialjának formulája. Ennek alapján kiszámítandó, hogy mekkora munkát végezne a föld vonzóereje, ha a Halley-féle üstökösből egy 10 kgros meteoritot magához ragadna s ez a földre esnék. Ha esése közben összes energiája hővé alakulna, hány gr. caloria hő fejlődne?

Mily sebességgel kellene egy ágyugolyót függőlegesen fölfelé löni, hogy kijusson a föld vonzó köréből? Mily sebességgel vízszintesen kilöni, hogy a föld körül keringjen?

XI.

A tanulóifjuság névsora és általános osztályzata.

Rövidítések: j. = javíthat, p. e. j. = püspöki engedéllyel javíthat, o. i. u. = osztálméltésre utasított, n. i. = nem ismételt, ism. = ismétlő, ö. d. = ösztöndíjas, t. m. = tandíjmentes, f. t. m. = féltandíjmentes.

I. Osztály.

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Megjegyzés
Albonczy Ernő ref....	jó	elégséges	
Barber Ferencz izr....	jó	1 elégtelen	j.
Barnóczky Bertalan r. kath.	jó	jó	
Barnóczky Imre r. kath....	jó	több elégt.	v. i. u.
5 Bartha János r. kath. ...	jó	2 elégtelen	p. e. j.
Bartha Tibor r. kath. ism...	jó	1 elégtelen	j.
Bárdos László r. kath. ...	jó	elégséges	
Binder István r. kath. ...	jó	elégséges	
Bokor Manó izr. ...	jó	jó	
10 Bottó János ág. ev., ism....	jó	2 elégtelen	p. e. j.
Braun Arthur izr. ...	jó	jeles	
Bruoth Gyula ág. ev. ...	jó	elégséges	
Császár Mihály ág. ev. ...	jó	2 elégtelen	p. e. j.
Demcsik Vilmos r. kath....	szab.	több elégt.	o. i. u.
15 Demeter Gyula ref....	jó	jó	
Feller Frigyes izr., ism....	k i l é-	p e t t	
Friedmann Árpád izr. ...	jó	elégséges	
Gaál Béla r. kath. ...	jó	több elégt.	o. i. u.
Gaskó Pál ref., ism....	szab.	2 elégtelen	p. e. j.
20 Glatter Dezső izr. ...	szab.	elégséges	
Greiner Zoltán izr....	jó	elégséges	
Halasi Andor ág. ev. ...	k i l é-	p e t t	

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Megjegyzés
Hoffmann Zoltán izr. ...	k i l é-	p e t t	
Hrecska István r. kath. ...	jó	több. elégt.	o. i. u.
25 Hrecska László r. kath. ...	jó	2 elégtelen	p. e. j.
Huszka István r. kath. ...	jó	2 elégtelen	p. e. j.
Istók Elemér ág. ev. ...	jó	elégséges	
Jánosdeák István ág. ev....	jó	jeles	ö. d.
Kapczy Tamás ref. ...	jó	jeles	
30 Kerekes György izr....	jó	jeles	
Klein Nándor izr. ...	jó	elégséges	
Koczka Pál ág. ev....	jó	1 elégtelen	j.
Kohn Gyula izr. ...	jó	elégséges	
Koncsek István ág. ev. ...	jó	elégséges	
35 ifj. Kovács János ref. ...	jó	több. elégt.	o. i. u.
Kovács János r. kath. ...	jó	elégséges	
Kovács Lajos ref. ...	jó	1 elégtelen	j.
Kovács István ref. ...	jó	több. elégt.	o. i. u.
Krejsik Kálmán r. kath....	k i l é-	p e t t	
40 Laczkovics Lajos r. kath....	jó	2 elégtelen	p. e. j.
Laczkovics Béla r. kath....	jó	2 elégtelen	p. e. j.
Lábos Zoltán ref. ...	jó	1 elégtelen	j.
Linczenbold Károly r. kath.	jó	elégséges	
Liptovszky József r. kath....	jó	több. elégt.	o. i. u.
45 Lobstein Géza izr. ...	jó	elégséges	
Lovas László r. kath....	jó	elégséges	
Lukovics Olivér r. kath....	kev. szab.	több. elégt.	o. i. u.
Makovits Lajos r. kath....	jó	elégséges	
Marci Ervin ág. ev....	jó	elégséges	
50 Marton Géza ref., ism. ...	jó	2 elégtelen	p. e. j.
Mészáros János ref....	jó	jó	
Mihály Gyula ref. ...	jó	elégséges	
Misnith József r. kath. ...	jó	elégséges	
Orbán Zoltán r. kath. ...	jó	2 elégtelen	p. e. j.
55 Pellei Rál ref. ...	jó	több. elégt.	o. i. u.
Philippovics Béla ref. ...	jó	jó	
Plessinger Jenő r. kath. ...	jó	jó	
Pongrácz Tibor r. kath. ...	jó	több. elégt.	o. i. u.
Róth László izr....	jó	több. elégt.	o. i. u.
60 Róth Tivadar ref. ...	jó	elégséges	
Szeidner Győző izr....	jó	elégséges	
Steiner János izr. ...	jó	elégséges	
Szilágyi Sándor ref. ...	jó	elégséges	

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Megjegyzés
Szombath Andor ág. ev....	jó	jeles	
65 Temják Pál r. kath. ...	jó	2 elégtelen	p. e. j.
Tóth József ref....	jó	elégséges	
Tóth János ref....	jó	több. elégt.	o. i. u.
Urbányi Ernő r. kath. ...	kev. szab.	1 elégtelen	j.
Varga Sámuel ref. ...	jó	jó	
70 Vaskó Gyula r. kath. ...	jó	elégséges	
Visnyai István r. kath. ...	szab.	több. elégt.	o. i. u.
Visnyai Elemér r. kath. ...	szab.	több. elégt.	o. i. u.
73 Zsuffa László r. kath., ism.	szab.	elégséges	
Magántanulók:			
Bobok Zoltán r. kath. ...	jó	jó	
Gracza Lajos ág. ev....	jó	1 elégtelen	j.
Grünmann Alfréd izr. ...	jó	jó	
Zsarnay Zoltán ref. ...	jó	1 elégtelen	j.

II. Osztály.

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Megjegyzés
Balazsik György ág. ev....	k i l é-	p e t t	
Balogh Dezső ág. ev. ...	jó	jeles	f. t. m.
Baltazar Dezső ág. ev. ...	jó	elégséges	
Baranyai István ref....	jó	elégséges	
5 Barcza Tibor ág. ev....	szab.	elégséges	
Barta Bertalan r. kath. ...	jó	elégséges	
Bradofka Károly ág. ev ...	jó	jeles	
Braun Sándor izr. ...	jó	elégséges	
Cseh Miklós ref. ...	jó	1 elégtelen	j.
10 Czekman Ferencz ...	szab.	2 elégtelen	p. e. j.
Enyedi György izr. ...	szab.	2 elégtelen	p. e. j.
Fejes János ref....	jó	jeles	ö. d.
Feller Béla izr....	jó	több elégt.	o. i. u.
Fráter Imre izr....	jó	1 elégtelen	j.
15 Gedeon Tihamér r. kath....	jó	elégséges	
Gocsó Emil ág. ev....	jó	elégséges	
Hámos Endre ág. ev. ...	jó	elégséges	
Jellinek László izr. ...	jó	2 elégtelen	p. e. j.
Kardos László r. kath. ...	jó	2 elégtelen	p. e. j.
20 Klein Jenő izr. ...	k i l é-	p e t t	
Komáromy Géza ref. ...	jó	elégséges	t. m.
Korányi Zoltán ág. ev. ...	jó	jó	ö. d.
Kuna István r. kath....	jó	2 elégtelen	p. e. j.
Lang Gyula ref....	jó	2 elégtelen	p. e. j.
László Géza ref....	jó	jeles	öd.ft.m.
25 Lévai Jenő izr. ...	jó	jó	
Lichtschein Miklós izr....	jó	2 elégtelen	p. e. j.
Lipcsey József ref. ...	jó	elégséges	
Lusztig Miklós izr. ...	szab.	2 elégtelen	p. e. j.
Márkus Imre izr. ...	jó	2 elégtelen	p. e. j.
30 Morgenbesser Miklós izr....	jó	jeles	f. t. m.
Németh Agost ág. ev. ...	jó	elégséges	
Pál Béla ág. ev....	jó	elégséges	
Péter Béla izr. ...	k i l é-	p e t t	
Polesznyák Aladár r. kath.	k i l é-	p e t t	
35 Ponghó László ref. ...	jó	elégséges	
Porthera Gyula r. kath., ism.	jó	elégséges	
Rárossy Gyula r. kath. ...	jó	jó	

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Megjegyzés
Remenyik István r. kath....	szab.	1 elégtelen	o. i. u.
Rónai Béla ref....	kev. szab.	több elégt.	j.
40 Rónai László ref. ...	szab.	jó	n. i.
Schlosz Imre izr. ...	jó	jó	
Schlosz László izr. ...	jó	1 elégtelen	
Seidner Béla izr. ...	szab.	elégséges	j.
Szücs János r. kath....	jó	elégséges	
45 Szük Lehel ref. ...	jó	jó	
Sztanó Pál ág. ev. ...	jó	1 elégtelen	
Urbanecz Pál ág. ev....	jó	2 elégtelen	j.
Vajda István ref....	szab.	elégséges	p. e. j.
Vargha Béla ref. ...	jó	elégséges	
50 Veress László ref. ...	jó	2 elégtelen	
Vörös László gör. kath. ...	jó	jó	p. e. j.
Zmeskál Zdenkó r. kath....	jó	több elégt.	
Magántanulók			
Dimitrovics Tivadar ref....	nem vizs-	gázott	
Dobisz István ág. ev. ...		jó	

III. Osztály.

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Megjegyzés
Bartók Dániel ref. ...	szab.	több elégt.	o. i. u.
Brehovenszky Lajos ág. ev.	jó	2 elégtelen	p. e. j.
Csencsik Sándor r. kath....	szab.	elégséges	
Christély Gyula ág. ev....	jó	elégséges	
5 Dobos Béla r. kath. ...	jó	jeles	öd. f.t.m.
Ferenczy József ág. ev....	jó	2 elégtelen	p. e. j.
Gaal Iván ág. ev. ...	jó	elégséges	
Grosinger László izr. ...	jó	elégséges	
Hoselitz Zoltán izr....	szab.	2 elégtelen	p. e. j.
10 Jellinek Ernő izr. ...	jó	2 elégtelen	p. e. j.
Jurányi Károly ág. ev. ...	jó	1 elégtelen	j.
Kishonthy Zoltan ev. ref....	jó	elégséges	
Kohn Jenő izr. ...	jó	elégséges	
Kohn Lajos izr. ...	jó	több. elégt.	o. i. u.
15 Komjáthy Zoltán ref. ...	jó	jó	
Kovács Gyula ref. ...	jó	elégséges	
Kriska Béla ág. ev. ...	jó	elégséges	
Kroó Ferencz izr. ...	jó	2 elégtelen	p. e. j.
Langhoffer Pál ág. ev. ...	szab.	2 elégtelen	p. e. j.
20 Lóska Károly r. kath. ...	jó	1 elégtelen	j.
Missuth Ignác r. kath. ...	jó	1 elégtelen	j.
Mondada Kornél r. kath....	szab.	2 elégtelen	p. e. j.
Müller Iván r. kath., ism.	jó	elégséges	
Ponghó Mihály ref. ...	jó	jó	ö. d.
25 Reichel Gusztáv r. kath....	jó	elégséges	
Rentka Gyula r. kath. ...	szab.	több. elégt.	o. i. u.
Sailer István ág. ev....	jó	jeles	
Soós István ref....	jó	elégséges	
Szabó Géza r. kath....	k i-	l é-	p e t t
30 Szokolay János ref....	szab.	elégséges	f. t. m.
Szük Szilárd ref. ...	jó	2 elégtelen	p. e. j.
Takács Lajos r. kath. ...	jó	elégséges	
Ternóczky Tibor r. kath....	jó	elégséges	
Ursinyi Endre ág. ev. ...	jó	elégséges	

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Megjegyzés
35 Visnyai Zoltán r. kath. ...	jó	2 elégtelen	p. e. j.
Vitális István ref.	jó	jó	öd. f.t.m.
Vjerk Pál ág. ev.	jó	jó	
Weisz Győző izr.	jó	elégséges	
39 Zólyomy László ág. ev. ...	jó	jó	
Magántanulók:			
Bobok István r. kath. ...		elégséges	
Frank Dezső izr.		jó	

IV. Osztály.

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Megjegyzés
Adorján Viktor ref.	jó	elégséges	
Árway György r. kath. ...	jó	jó	f. t. m.
Bodor László ism. ref. ...	szab.	elégséges	
Braun Tivadar izr.	jó	elégséges	
5 Burger Elemér izr.	jó	1 elégtelen	j.
Cziper Dezső r. kath. ...	jó	jó	
Csapó Barna ref.	jó	1 elégtelen	j.
Cseh János ref.	jó	elégséges	
Csemiczky Gábor r. kath.	jó	1 elégtelen	j.
10 Csorba Kálmán ref.	jó	elégséges	
Enyedi Artúr izr.	szab.	2 elégtelen	p. e. j.
Escher Vilmos ism. r. kath.	szab.	2 elégtelen	p. e. j.
Galambos Géza izr.	jó	jó	
Gyurové János ág. h. ev.	jó	jeles	ö. d. t. m.
15 Jellinek Ferencz izr. ...	jó	jeles	
Kintzig Dénes ism. r. kath.	jó	elégséges	
Lobstein László izr.	szab.	2 elégtelen	p. e. j.
Löcherer Géza r. kath. ...	jó	jeles	
20 Major Sándor ref.	jó	elégséges	
Makovics Jenő r. kath. ...	jó	elégséges	
Marton Lehel ref.	szab.	2 elégtelen	p. e. j.
Máthé Dezső ág. h. ev. ...	jó	elégséges	
Német Pál ág. h. ev.	jó	jó	öd. f.t.m.
25 Pékh Gyula r. kath.	jó	jeles	
Plech Dezső ág. h. ev. ...	jó	2 elégtelen	p. e. j.
Pólya László izr.	jó	jó	
Pósa Lajos ref.	nem vizs-	gázott	f. t. m.
Ragályi Jenő ref.	jó	elégséges	
30 Sáfrány Béla ref.	jó	elégséges	
Schiller Ferencz izr.	jó	1 elégtelen	j.
Seidner Róbert izr.	jó	elégséges	
Simon Sándor ág. h. ev. ...	jó	elégséges	
Soós Zoltán ref.	jó	elégséges	
35 Szabó István ref.	jó	elégséges	
Szabó László ág. h. ev. ...	jó	jeles	ö. d. t. m.
Szigeti Zoltán ág. h. ev. ...	szab.	1 elégtelen	j.
Sztolár Dezső ág. h. ev. ...	szab.	elégséges	
Sztolár Miklós ág. h. ev. ...	jó	elégséges	f. t. m.
40 Tóthy János ref.	jó	elégséges	

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Megjegyzés
Török Árpád r. kath. ...	jó	elégséges	
Trunkó István r. kath. ...	jó	elégséges	
Uhjár Gyula ág. h. ev. ...	jó	jó	
Urbányi Béla r. kath. ...	jó	elégséges	
45 Urszínyi Gyula ág. h. ev. ...	jó	elégséges	
Valent Gyula ág. h. ev. ...	kev. szab.	elégséges	
Magántanulók:			
Erdélyi József r. kath. ...	nem vizs-	gázott	2697.sz p.o.
Mácsanszky János ág. h. ev. ...		elégséges	össz.v m, v.

V. Osztály.

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Megjegyzés
Angyal Kálmán ev. ref. ...	jó	jeles	ö. d. t. m.
Beelik Viktor r. kath. ...	jó	jó	
Benedek István izr.	jó	2 elégtelen	p. e. j.
Blau Aladár izr.	jó	elégséges	
5 Czeglédy Béla ev. ref. ...	jó	elégséges	
Eisete Ottó ág. ev. ...	jó	jeles	
Farkas Attila ev. ref.	jó	2 elégtelen	p. e. j.
Feller Kálmán izr. ...	jó	jó	
Frenyó Dezső ág. ev. ...	jó	elégséges	
10 Friedmann Zoltán izr., ism.	jó	elégséges	
Gondkievics László r. kath.	jó	jeles	ö. d.
Hizsó János ág. ev.	jó	jeles	ö. d., t. m.
Hanéczy Miklós ág. ev. ...	jó	1 elégtelen	j.
Hosszufalussy Imre ev. ref.	jó	elégséges	
15 Hudiczius Ferencz ...	jó	elégséges	
Kalas Iván ev. ref. ...	szab.	több elégt.	o. i. u.
Klein Samu izr.	jó	jeles	ö. d.
Konratovich Elemér g. kath	jó	elégséges	
Koos Győző ev. ref.	jó	elégséges	
20 Kovács Bertalan ev. ref. ...	jó	elégséges	
Kres Dezső r. kath. ...	jó	elégséges	
Kriston Kálmán ev. ref. ...	jó	elégséges	
Marzs Lőrincz ...	jó	elégséges	
Marton Kálmán ...	jó	jeles	f. t. m.
Miscecska Bernát ág. ev. ...	jó	jó	ö. d. f. t. m.
25 Orosz Károly r. kath. ...	jó	elégséges	
Péter Zoltán izr.	jó	jó	
Pogány István ev. ref. ...	jó	elégséges	
Pollacsek Sándor izr. ...	jó	jó	f. t. m.
Postha Gyula ág. ev. ...	jó	jó	
30 Steller Jenő ág. ev. ...	jó	elégséges	
Varga Lajos ev. ref. ...	jó	jó	

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Megjegyzés
Veress Samu ev. ref....	jó	elégséges	ö. d.
Vladár György ág. ev. ...	jó	több. elégt.	o. i. u.
35 Winter Adolf izr. ...	jó	több. elégt.	o. i. u.
Zapotoczky Jenő g. kath....	jó	több. elégt.	o. i. u.
Zeheri Béla ev. ref....	jó	elégséges	
Magántanulók!			
Konyha Gyula ev. ref. ...		elégséges	
Kossuth József ág. ev ...		elégséges	

VI. Osztály.

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Megjegyzés
Bachnyák Béla r. kath ...	jó	elégséges	
Balogh József r. kath. ...	jó	elégséges	
Bárczy Sándor ref. ...	jó	elégséges	
Barta Imre r. kath. ...	jó	elégséges	
5 Báthly László ref. ...	jó	elégséges	
Bella Gyula r. kath....	jó	jó	
Csernay László r. kath. ...	jó	jeles	ö.d.f.t.m.
Diószeghy Pál r. kath. ...	jó	elégséges	
Eiseler Lajos izr....	jó	elégséges	
10 Faluba Gusztáv... ..	jó	jeles	ö.d.t.m.
Friedmann Ernő izr. ...	kev. szab.	jó	
Frommer Lajos izr. ...	jó	jó	
Füzeséry Géza ref. ...	jó	1 elégtelen	j.
Geduly Árpád ág. ev. ...	jó	elégséges	j.
15 Juraskó Pál r. kath. ...	jó	elégséges	j.
Keményfy Béla r. kath. ...	jó	elégséges	j.
Koziner Imre izr. ...	jó	jó	
Kszell János r. kath....	jó	elégséges	j.
László János ref....	jó	elégséges	j.
20 Pandula Pál r. kath. ...	jó	elégséges	j.
Plech Aladár ág. ev....	jó	jó	ö. d.
Reinicz Vilmos izr. ...	jó	elégséges	
Stech Géza ág. ev. ...	jó	jó	
Strobl Mihály r. kath ...	jó	elégséges	
25 Szudor Pál ág. ev. ...	jó	elégséges	
Tóth Béla ref. ...	jó	jó	f. t. m.
Trunkó Tibor r. kath. ...	jó	elégséges	
Valovics Ferencz r. kath....	jó	elégséges	
Veress Bálint ref. ...	jó	jó	
Magántanulók			
Hrvol Anna ág. ev. ...		elégséges	
Markus Miklós izr. ...	nem vizs-	gázott	
Lobstein István izr. ...	2 elégtelen		n. i.

VII. Osztály.

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Megjegyzés
Arday Dezső ref.	jó	elégséges	
Beélik Elemér r. kath.	jó	jó	
Borbély Gyula unit.	jó	jó	ö. d. t. m.
Dzúrik Gyula ág. ev.	jó	elégséges	
5 Farkas Balázs ref.	jó	elégséges	
Farkas Zoltán ref.	jó	elégséges	
Fazekas József ref., ism.	jó	elégséges	
Ferencz István r. kath.	jó	1 elégtelen	j.
Füry Gyula ref.	jó	elégséges	
10 Gaál Andor ág. ev.	jó	jó	
Goldberger Győző ág. ev.	jó	2 elégtelen	p. e. j.
Gömöri Béla izr.	jó	elégséges	
Hézsér Lajos ref.	jó	1 elégtelen	j.
Horváth Elemér r. kath.	jó	elégséges	
15 Jerem András ág. ev.	jó	1 elégtelen	j.
Juraskó Elek r. kath.	jó	1 elégtelen	j.
Kerekes Barna izr.	jó	elégséges	
Kolozsi Zoltán ref.	jó	jó	f. t. m.
Komlósy Géza	kev. szab.	jó	f. t. m.
20 Koziner Dezső izr.	jó	elégséges	
Kövér Miklós ref.	jó	több. elég.	o. i. u.
Kubinyi Aladár ág. ev.	jó	jó	
Lukács Endre ref.	jó	elégséges	
Máhr Sándor r. kath.	jó	elégséges	
25 Mándy István ref.	jó	elégséges	
Mihály István r. kath.	jó	elégséges	
Neumann Károly izr.	jó	1 elégtelen	j.
Pethő András ref.	jó	elégséges	
Rácz Kálmán ref.	jó	elégséges	
30 Sáfrány Ödön ref.	jó	elégséges	
Singer Arthúr izr.	jó	jeles	
Stolcz Zsigmond r. kath.	kev. szab.	1 elégtelen	j.
Szabó (Schneider) János	jó	elégséges	

A tanuló neve és vallása	Magaviselet	Általános osztályzata.	Megjegyzés
Szakall Andor ref.	jó	1 elégtelen	j.
35 Tóth Géza ág. ev.	jó	jeles	f. t. m.
Tóth Kálmán ref.	jó	jeles	öd. ftm.
Vályi Kálmán ref.	jó	jeles	ö. d.
Zólyomi Pál ág. ev., ism.	jó	1 elégtelen	j.
Magántanulók :			
Bobok Géza r. kath.		elégséges	
Heszki Gyula izr.		elégséges	
Kardos István izr.		elégséges	
Uzskay Károly ref.		elégséges	
Szopkó István r. kath.	nem vizs-	gázott	

VIII. Osztály.

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Megjegyzés
Altstaedter Elemér izr. ...	jó	elégséges	
Altstaedter Ernő izr. ...	jó	elégséges	
Barcza Pál ág. ev. ...	jó	elégséges	
Bárczy László ref. ...	jó	elégséges	
5 Bátky Dezső ref. ...	jó	jó	ö. d.
Benkő Barna r. kath. ...	jó	jó	ö. d.
Bernáth Gyula izr. ...	jó	elégséges	
Bodon Gyula ref. ...	jó	elégséges	
Bohus Jenő ág. ev. ...	jó	jó	ö. d.
10 Borsody László ref. ...	jó	jó	
Braun Géza izr. ...	jó	elégséges	
Dapsy Árpád ref. ...	jó	elégséges	
Dezső Lajos r. kath. ...	jó	elégséges	
Dutkay Lajos r. kath. ...	jó	elégséges	
15 Ferschin Zoltán r. kath. ...	jó	elégséges	
Freisinger Vilmos izr. ...	jó	elégséges	
Gábris Zoltán r. kath. ...	jó	elégséges	
Hanesz Pál ág. ev. ...	jó	elégséges	
Hoffman Gyula ág. ev. ...	jó	jeles	ö. d.
20 Honéczy Árpád ág. ev. ...	jó	elégséges	
Hudiczius István ref. ...	jó	jó	ö. d.
Kapitány Sándor r. kath. ...	jó	elégséges	
Kerekes Tibor ref. ...	jó	jeles	ö. d. t. m.
Kisgergely Gyula r. kath. ...	jó	elégséges	
25 Kontsek Jenő ág. ev. ...	jó	elégséges	
Kovács Kálmán ref. ...	jó	jeles	ö. d.
Kosik Gyula ref. ...	jó	elégséges	
Lengyel Elemér ref. ...	jó	elégséges	
Lukács Béla ref. ...	jó	jeles	ö. d.
30 Lustig János ág. ev. ...	jó	jó	öd. f. t. m.
Marzsó György r. kath. ...	jó	elégséges	
Meskó Barna ág. ev. ...	jó	jó	
Mikula Zoltán ág. ev. ...	jó	elégséges	
Nagy Pál ism. ref. ...	jó	jó	
35 Németh Gyula r. kath. ...	jó	elégséges	

A tanuló neve és vallása	Magaviselete	Általános osztályzata	Megjegyzés
Rácz Lajos r. kath. ...	jó	elégséges	
Roháts Pál ág. ev. ...	jó	elégséges	
Tomcsányi István ref. ...	jó	jó	ö. d.
Tudja Géza ref. ...	jó	elégséges	
40 Veress Loránd ref. ...	jó	elégséges	ö. d. t. m.
Veszeloovszky József r. kath. ...	jó	elégséges	
Magántanulók :			
Barkassy István ref. ...	nem	vizs- jó	gázott
Deutsch Loránd izr. ...		jó	
Lakatos Loránd ref. ...		elégséges	
Szentmiklóssy Kálmán ág. ev. ...		elégséges	
Szentmiklóssy Z. ism. ág. ev. ...		elégséges	
Vargha Béla ág. ev. ...		elégséges	

XII.

Statisztikai kimutatások.

1. Beirt tanulók összes száma.

Osztály	Rendes	Magán	Összesen	Kilépett	Nem osztályoztatott	Vizsgálatot tett
I.	73	4	77	4	—	73
II.	53	2	55	4	1	50
III.	39	2	41	1	—	40
IV.	46	2	48	—	2	46
V.	37	2	39	—	—	39
VI.	29	3	32	—	1	31
VII.	38	5	43	—	1	42
VIII.	41	6	47	—	1	46
Összesen:	356	26	382	9	6	367

2. Az összes beirt nyilvános és magántanulók életkora 1909. decz. 31-én.

Osztály	9												10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	több	Összesen				
	évét betöltötte:																														
I.													2	26	30	16	3														77
II.													2	19	24	9		1													55
III.														16	19	4	2													41	
IV.													2	21	10	13	1									1				48	
V.															1	16	16	5	1												39
VI.															3	12	9	6	2												32
VII.																5	15	15	5	3											43
VIII.																2	16	12	7	8							2				47
Összesen													2	28	67	80	30	48	44	42	20	10	8			3				382	

3. A vizsgálatot tett tanulók vallása.

Osz-tály	r. k.	gör. kel.	ref.	ág. ev.	unit.	izr.	Összesen
I.	30		19	10		14	73
II.	9	1	14	13		13	50
III.	13		8	11		8	40
IV.	11		12	13		10	46
V.	5	2	14	10		8	39
VI.	13		6	7		5	31
VII.	11		16	8	1	6	42
VIII.	11		15	14		6	46
	103	3	104	86	1	70	367

4. Az osztály vizsgálatot tett tanulók illetősége.

Osztály.	Helybeli	Gömör megyei	Más megyebeli.	Összesen
II.	27	18	5	50
III.	12	25	3	40
IV.	24	18	4	46
V.	11	12	16	39
VI.	5	10	16	31
VII.	13	10	19	42
VIII.	9	17	20	46
Összesen	129	139	99	367

5. Az osztály vizsgálatot tett tanulók anyanyelve és nyelvismerete.

Osztály.	Anyanyelvük		Csak magyarul tud	Más nyelven is tud
	Magyar	Tót		
I.	71	2	60	13
II.	49	1	36	14
III.	40	—	25	15
IV.	41	5	31	15
V.	39	—	31	8
VI.	31	—	19	12
VII.	42	—	26	16
VIII.	45	1	38	8
Összesen	358	9	266	101
	367		367	

6. A vizsgálatot tett tanulók előmenetele.

	Általános			Elégtelen			
	jeles	jó	elégséges	1	2	több	
I.	5	9	26	8	11	14	73
II.	6	9	16	6	11	2	50
III.	2	6	17	3	9	3	40
IV.	4	7	21	9	5	—	46
V.	6	7	18	1	2	5	39
VI.	2	9	18	1	1	—	31
VII.	4	6	22	8	1	1	42
VIII.	4	11	31	—	—	—	46
	33	64	169	36	40	25	367
	9 %	17.4 %	45.7 %	8.7 %	12.2	7 %	100 %

7. A vizsgálatot tett nyilvános tanulók óramulasztása és magaviselete.

Osztály	Mulasztott órák száma		Nem mulaszt.	jó	szab	kev. szab.	Nem oszt. magántan	Összesen
	Igazolt	Nem igazolt						
I.	640	—	39	60	7	2	4	73
II.	598	5	10	40	8	1	1	50
III.	544	1	10	32	7	—	2	41
IV.	325	—	17	35	7	1	2	46
V.	358	3	9	36	1	—	2	39
VI.	414	7	3	28	1	—	2	31
VII.	822	5	15	36	—	3	3	42
VIII.	316	—	8	41	—	—	5	46
	4017	21	111	308	31	7	21	367

A vizsgálatot tett tanulók szülei közt polgári állásra nézve volt:

Osztály	Östermelő			Iparos			Kereskedő és vállalkozó			Tisztviselő			Katona	Más értelmiségi (orvos, ügyvéd, lelkész, tanár, tanító, mérnök stb.)	Magánzó (nyugdíjas vagy tőkepénzes stb.)	Személyes szolgálatból élők (munkás, napszámos, szolga stb.)	Összesen	
	önálló	nagybirtokos és bérlő	középbirtokos é. bérlő	önálló	nagyiparos	kisiparos	alkalmazott	önálló	nagykereskedő	kiskereskedő	alkalmazott	köztisztviselő, állami, hatósági						magán és társulati
I.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	73
II.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50
III.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40
IV.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
V.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39
VI.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31
VII.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42
VIII.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46
Összesen:	16	23	24	2	43	12	1	42	12	49	9	7	1	81	35	10	367	

XIV.

A rimaszombati áll. segélyezett egy. prot. főgimnázium vagyona 1909. december 31-én.

Vagyon:

1. Alaptőke pénztárakban.....	3811 kor. 93 fill.
2. Alaptőke építkezéshez kölcsön adva.....	81097 » 58
3. Alaptőke magánosoknál kölcsön adva.....	10210 » — »
4. Alapítvány-tőke kölcsön adva.....	15300 » — »
5. Építkezési teher törlesztésre összegyűjtve	17306 » 13 »
6. Takarékpénztár milleneumi adománya	1756 » 04 »
7. Beruházási alaptőkéből még könyvbe	2578 » 71 »
8. Dapsy-féle alapítványi tőke.....	1784 » — »
9. Földek és rétek értéke becslés szerint	16200 » — »
10. Gimnáziumi épület és telek	272000 » — »
11. Gimnáziumi felszerelések értéke...	80000 » — »
12. Ösztön- és pályadíjak	30520 » 22 »

Összesen: 532564 kor. 61 fill.

Teher:

1. Az építkezésre felvett alaptőkék és alapítványi tőkék	81097 kor. 58 fill.
2. A kölcsönzött almuzeumi alaptőke	63236 » 90 »

Összesen: 144334 kor. 48 fill.

Vagyon..... 532564 kor. 61 fill.

Teher ..... 144334 » 48 »

Tiszta vagyon: 388230 kor. 13 fill.

XV.

Tápingézet.

A közélmezési intézetekre is súlyos teher gyanánt nehezedik a mindenben fokozódó drágaság, mely a kenyér, hús és zsrneműek terén eddig el nem ért arányokra emelkedett. Sok tanuló abban a nagy tévedésben van, hogy a befizetett díjkból kitelik az élmezés, pedig, ha nem volnának szives adakozóink és jövedelmező alapjaink, nem adhatnánk olyan kosztot, a milyent adunk. Minden egyes tanuló kivétel nélkül, jótéteményt élvez, mert a tápingézet minden egyesre ráfizet mintegy 66 koronát. A drágaság növekedése miatt kénytelenek voltunk a tápingézeti díjakat fölemelni.

A lefolyt iskolai évben 103 tanuló részesült tápingézeti ellátásban.

Tápdíj elengedésben 23 tanuló részesült 1499 korona értékben, a mint értesítünk más helyén részletesen fel van sorolva.

Az étkezés rendje a következő volt:

Hétfőn: Husleves rizszsel, bab tepertővel; este gyurott tészta tehénturóval.

Kedden: Husleves árpadarával, savanyú burgonya; este tejes rizs (télen káposzta kolbásszal.)

Szerdán: Husleves tésztaival, bab; este sült hús mártással és burgonya.

Csütörtökön: Husleves burgonyával, borsó tepertővel; este virsli zsiros burgonyával.

Pénteken: Rántott leves burgonyával, lekváros tészta; este lencse kolbásszal.

Szombaton: Husleves darával, burgonya; este bab kolbásszal.

Vasárnap: Husleves tésztaival, sült hús mártással és burgonyával; este összel: tökfőzelék, télen: káposzta sertés hussal tavasszal: bab kolbásszal.

Hus 6 tanulóra 1 kgr., a levest a levesben kapták, — kenyér délben és este $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{4}$ kgr.

Tápingézetünk részére adakoztak: a Rimaszombati Takarékpénztár 40 koronát, a Gömörmegyei Nép- és Iparbank 20 kor. Rimaszombati közgazd. és keresk. bank 10 kor. Miskolci ref. ker. pénztár gyűjtése 33 kor. 56 fill. Missura Jenő budapesti gyógyszerész 2 kor. Zmeskál Zdenkó II. oszt. tanuló szülei 24 koronával többet fizettek a díjon felül; a köszegi ev. gyülekezet 4 kor. a mosonyi ev. esperesség 14 kor. a pozsonyi ev. esperesség 27 kor. 64 fillért küldött szupplikáció megváltás címén, országos kéregetésből 2708 kor. 91 fillér.

Fogadják a jószívű adakozók az előljárók és az ifjak hálás köszönetét!

Végül kérjük a tisztelt szülőket, hogy a tápingézeti díjat közvetlenül a tápingézeti gondnokság címére küldjék. A tápingézeti díj 160 kor. és evőeszközökre 1 kor., a mely félévenként előre fizetendő s a tanulók belépése nem hónap-számmra, hanem félévekre szól.

Bevétel az 1909. polgári évben.

1. Pénztári maradvány	2624 korona 20 fillér
2. Kérvényezés	2708 korona 91 fillér
3. Tápdíjak	11794 korona 60 fillér
4. Adományok	141 korona 25 fillér
5. Kamatok	3212 korona 28 fillér
6. Vegyes és átmeneti	535 korona — fillér

Összesen: 21016 korona 24 fillér

Kiadás:

1. Tápszerek: Kenyér	4261 korona 64 fillér
2. Marhahus	4369 korona 93 fillér
Sertéshus és zsr	2474 korona 82 fillér
3. Bab, borsó, lencse	672 korona 62 fillér
4. Burgonya	522 korona 68 fillér
5. Liszt, fűszer	1482 korona 60 fillér
6. Tojás, túró, káposzta stb.	525 korona 11 fillér
7. Személyiek	1384 korona — fillér
8. Vegyes	1818 korona 61 fillér
9. Tökésítés	1131 korona 62 fillér

Összesen: 18643 korona 63 fillér

Maradvány az 1909-ik évről 2372 korona 61 fillér

Kiadás és maradvány együtt 21016 korona 24 fillér

A tápintézet vagyona 1910. polgári év elején:

1. A főgimnáziumnak kölcsönadva	63236 korona 90 fillér
2. Banki betétek	9175 korona 39 fillér
3. Részvények névértéke	840 korona — fillér
4. Kintlevő alapítvány	1020 korona — fillér
5. Egyeseknél kölcsönadva	998 korona 43 fillér
6. Tápintézeti hátr. 1910. jan. 2-án	561 korona 47 fillér
7. Főgimnáziumi pénztár tartozása félévi kamat	1264 korona 72 fillér
8. Pénztári maradvány 1909-ről . . .	2372 korona 61 fillér

Összesen: 79469 korona 52 fillér

és 1028 korona 85 fillér értékű bútortzat.

Rimaszombat, 1910. évi június hó 26-án.

Horváth Zoltán,
tápintézeti gondnok.

XVI.

Figyelmeztetés a jövő 1910—1911-ik iskolai évre.

1. A jövő tanév 1910. szeptember hó 1-ső napján kezdődik.
2. A javító, pótló és felvételi vizsgák 1910. évi augusztus 30. és 31. napján tartatnak meg.
3. A beiratás szept. hó 1—14-ig tart. Szeptember 5-én lesz a tanév ünnepélyes megnyitása.

4. A beiratásnál minden tanuló tartozik atyjával vagy annak helyettesével megjeleni és a múlt évi iskolai bizonyítványát, továbbá keresztlevelét, illetőleg születési bizonyítványát, a 12-ik életévüket betöltöttek újraoltási bizonyítványukat bemutatni.

A beiratásokra vonatkozólag figyelmeztetnek még a szülők a következőkre:

a) A beiratás első napján a helybeli szülők felekezeti különbség nélkül irathatják be gyermekeiket az I. osztályba.

b) A beiratás három első napján az I. osztályba csak protestans szülők irathatják be gyermekeiket akár helybeliek, akár vidékiek.

c) Nem protestans tanulók az I-ső osztályba csak a beiratás 3—4-ik napján jelentkezhetnek.

E korlátozásra az ösztönözte az iskola fenntartó testületet, hogy a gimnázium első osztályába, rendszerint a törvény által megengedett létszámon felül jelentkeznek s évről-évre megtörténik, hogy a protestans iskola a felekezetéhez tartozó tanulókat kénytelen visszautasítani az első osztály túlnépessége miatt. Magától értetődik, hogy II—VIII. osztályokba a más vallásu tanulók ezentul is minden korlátozás nélkül beiratkozhatnak.

A gimnázium alsó osztályába csak olyan növendékek vétetnek fel, a kik 9-ik életévüket már betöltötték, de a 12-ik

életévüket meg nem haladták és a kik vagy az elemi iskola IV. osztályáról szóló szabályszerűen kiállított bizonyítvánnyal, vagy a felvételi vizsgálatot igazolják, hogy van oly mérvű képzettségük, mint az elemi iskola 4 évi tanfolyamában kellett megszerezniök, a 12 évesnél idősebb növendékek felvétele csak rendkívüli esetekben engedélyezhető a tanári szék határozata alapján. A beiratás után egy hétig csakis a késedelmöket fontos okokkal igazoló tanulókat veheti fel az igazgató; szeptember 15-ig tanári kari, azontul püspöki engedély szükséges a felvitelhez. Azoknak, a kik a tanév első hónapja után lépnek be az intézetbe, az eddig végzett anyagból felvételi vizsgálatot kell tenniök. Ugyancsak felvételi vizsgálatot tesznek a reál-, vagy polgári iskolából gimnáziumba átlépő tanulók. *A felvételi vizsgálatok díja 20 korona.* A gimnázium V-ik osztályába belépő tanuló szülője vagy gyámja köteles bejelenteni, vajjon fia, lehetőleg gyámoltja a görög nyelvet vagy annak helyettesítésére rendelt tárgyakat fogja e tanulni. E tekintetben figyelmeztetjük a t. szülőket és gyámokat, hogy a IV. osztályt végzett és az idegen (latin, német) nyelvekben gyengébb (elégséges) tanulókat a görögöt helyettesítő tanfolyamba vétessék fel. Az ilyen tanulók előtt a gyakorlati pályák egész sora nyitva van: minők a jogi orvosi, mérnöki, bányászati, erdészeti, matematikai és természettudományi, a katonai, a vasuti, postai, távirdai és ezekhez hasonlók.

A görög nyelvet helyettesítő tanfolyamról a görögre és viszont való átlépést akár a tanév elején, akár annak folyamán megengedheti a tanári kar felvételi vizsgálat mellett, de csakis az illető tanulók szüleinek vagy gyámjának kivánságára.

5. A beiratásnál minden tanuló tartozik az iskolai díjakat befizetni; még pedig az első félévi tandíjat 30 kor., felvételi díjat 4 kor., iskolai alapra 2 kor., bizonyítvány, könyvtár és bélyegilleték 4 kor., országos nyugdíjalapra (az 1894, XXII. t.-cz. 3. §-a szerint) 6 kor., felszerelési illeték 2 kor., gyógyilleték 2 korona, összesen 50 koro nát. A róm. kath. vall. tanulók a külön vallástandíj fizetése alól felmentettek. Az izraeliták iskolai alapra félévenként 2—2 koronát fizetnek. A második félév tandíja 30 korona, mely összeg február 1—15. napjain fizetendő be.

A felvételi díj az iskolai alap. bizonyítvány és bélyegilleték, felszerelési illeték és az országos nyugdíj-alapra befize-

tendő összesen 20 koronányi összeg fizetése alól senki sem menthető fel.

A rendes tandíj a gimnázium quaestoránál fizetendő be. A rendkívüli tantárgyak tandíját (lásd alább) az igazgató veszi át.

6. A gimnáziummal összekötött tápintézetbe a tanulók vallás-külömbőség nélkül vétetnek fel.

A tápintézeti díj egész évre ebéd és vacsoráért 160 kor. és azonfelül evőeszközre 1 korona. A díj első fele a felvitelkor, második fele február 1—15-ig a tápintézeti gondnoknál fizetendő. Azok, a kik szegénységüket hitelesen igazolják, havonként is kifizethetik a tápintézeti díjakat, A tápintézetből kilépni csak a megkezdett félév leteltével lehet.

7. Azok, kik tan- vagy tápintézeti díj- el- vagy leengedése-re szorgalmuk és anyagi helyzetüknél fogva igényt tarthatnak, iskolai és szegénységi bizonyítvánnyal. esetleg adókönyvecskével felszerelt kérvényüket legkésőbb 1910, augusztus hó 20-ig a nagytiszt és tek. igazgató-tanács-hoz czimezve az igazgatósnál nyujtsák be. A második félév tan- vagy tápdíjának elengedéseért minden tanév február hó 8-ig ujból kell folyamodni. Ezen második folyamodványhoz csupán azok mellékelik szegénységi bizonyítványukat. a kik az első félévben kedvezményben nem részesültek, az első félév kedvezményesei az első félév értesítőjét mutatják be.

Az elkésett vagy teljesen fel nem szerelt kérvények nem vétetnek figyelembe.

8. A rendes tantárgyak mellett gondoskodtunk arról, hogy a francia nyelv, német társalgási nyelv, szabadkézi rajz, gyorsírászat és vívás az önként vállalkozóknak taníttassék. A francia és német nyelv tandíja egy iskolai évre 20—20 korona, a szabadkézi rajz 10 korona, a vívás (egy tanfolyam 6 hó) 20 korona. Mindezek a díjak félévi előleges részletekben az igazgatónál fizetendők. Rég érzett hiányon óhajtunk segíteni az által, hogy a rendkívüli tárgyak sorába felvettük a szakszerű *zenetanítást* is. A jövő iskolai év kezdetén tehát vonós hangszerek tanítására rendszeres tanfolyam nyílik meg, melyre felvitetnek kezdők és haladók. A tanfolyam tanárelnöke Pásztori Gyula, vezetője pedig *Laffersz Sándor* áll. isk. tanító ur lesz, ki hetenként 4 órán fogja a tanítást végezni. Tandíj egész évre 20 korona, mely félévi részletekben fizetendő. A tanfolyam azonban csak abban az esetben nyílik meg, ha arra legalább 20 tanuló jelentkezik.

9. A főgimnázium növendékei csak az igazgató helybenhagyása mellett fogadhatnak szállást annyival is inkább, mivel csak azon lakosok vannak jogosítva tanulók tartására, kiknek szállását az igazgató és az iskolai orvos megvizsgálta és úgy egészségügyi, mint erkölcsi tekintetben kifogástalannak találta. Azon helyekről, melyek bármi tekintetben kifogás alá esnek, a tanulók évközben is elhelyezendők. A tanulók elhelyezése tekintetében a legnagyobb óvatosságot ajánljuk a szülőknek, mert tapasztalati tény, hogy a tanulóknak a tanulmányokban való elmaradását nagyrészt a hiányos felügyelet okozza.

10. Minden tanuló az első félév végén »Értesítő« kapmelyet a szülők vagy azoknak helyettesei aláírnak és legkésőbb 30 nap alatt az osztálytanárnak visszaküldenek. Ez által hivatalosan vesznek tudomást gyermekeiknek illetőleg gyámoltjaiknak magaviseletéről és előmeneteléről.

11. Az érettségi-, pótló- és javítóvizsgálatok ág. hitv. ev. részről ez idén Iglón tartatnak meg. A rimaszombati főgimnázium részéről e vizsgálatra utasított ifjak kellőképen felszerelt folyamodványaikat augusztus hó 20-ig az iglói ág. h. ev. főgimnáziumhoz nyujtsák be

12. Olyan tanulóknak, kik egy kötelező tantárgyból kap tak elégtelen érdemjegyet, a tanári kar megengedheti, hogy a jövő iskolai év kezdetén javító vizsgálatot tehessenek, de csakis abban az intézetben, a hol tanultak. Ezen javító vizsgálat díja 2 korona. Azon tanulók, kik két tantárgyból kaptak elégtelen osztályzatot, mélt. és főtiszt. Zelenka Pál püspök urhoz címzett kérvényüket a bizonyítvánnyal együtt augusztus hó 10-ig az igazgatósághoz nyujtsák be felterjesztés végett.

E vizsgálat díja két tárgy után 4 korona.

A ki kettőnél több tárgyból kapott elégtelen osztályzatot az javító-vizsgálatra semmi esetre sem bocsátható.

Ha valamely tanuló a vizsgálatokat betegség vagy egyéb fontos ok miatt le nem tehetette, a tanári testülethez folyamodhatik a következő tanév kezdetén tartandó pótló-vizsgálati engedélyért. A betegség igazolására hatósági vagy orvosi bizonyítvány melléklendő. A pótló-vizsgálat díjtalan.

13. A testgyakorlás, mértani rajz (technikai része) és szépírás tanulása alól való felmentést kérő tanulókat az iskola orvosa fogja megvizsgálni. A felmentést az orvos véleménye alapján az igazgató adja meg.

14. Minden tanuló köteles az előirt tankönyveket, író- és rajzeszközöket beszerezni. Figyelmeztetjük a t. szülőket és tanulókat, hogy csakis az új tantervhez alkalmazott legújabb kiadású tankönyvek használhatók.

Szegénysorsu, jó tanulók a segélykönyvtárból ingyen kaphatnak könyveket, a melyek az év végén visszaadandók. Ebbeli kérvények 1910. szeptember 1-ig dr. Wallentinyi Dezső tanár úrnak adandók be minden melléklet nélkül.

15. Értesítjük a t. szülőket és gyámokat, hogy a tápintézetbe járó tanulók szállást mosással, fűtéssel, világítással, takarítással, reggelivel és uzsonnával a kívánalmak szerint havonta 16—24 koronáig kaphatnak megbízható házaknál, míg teljes ellátásért havonként 30—70 korona fizetendő.

Az eljárás egyszerűsítése és esetleges visszaélések elkerülése céljából arra kérjük a t. szülőket és gyámokat, hogy fizetésbeli kötelezettségeiknek ne gyermekeik útján tegyenek eleget, hanem a *tandijakat egyenesen Kerekes Dezső* quaestor, a tápintézeti díjakat pedig *Horváth Zoltán* ephorus címére küldjék be.

az igazgatóság.

A szülők figyelmét ezuton is felhivjuk arra, hogy szeptember hó első felében tanintézetünk *tanulói kirándulást* rendez a Balaton vidékére s akik abban részt venni óhajtanak, a beiratkozás folyama alatt jelentkezzenek a kirándulás vezetőjénél, *Loyseh Ödön* tanárnál.

TARTALOM.

	Oldal.
Mikszáth Kálmán.	3
Bodor István	17
Igazgatói jelentés.	25
Tanulmányi kirándulások.	41
A főgimnázium kormányzata	44
Tanári személyzet	44a
Bevégzett tananyag az 1909—10. tanévben	45
Ifjúsági körök és egyesületek	63
Tompai kör	63
Pósa-kör	68
Bethlen-kör.	69
Ifjúsági sakk és olvasókör	70
» dalkör.	70
» zenekar	71
Tornakör	71
Vivőkör	71
Ifjúsági gyámintézet	72
Taneszközök	74
Tanári könyvtár	74
Érem és régiségtár	76
Ifjúsági könyvtár.	76
Az ifjúsági kölcsönkönyvtár.	76
Temészetrajzi muzeum.	78
Földrajzi szertár	79
Rajzszertár	79
Tornaszertár	79
Szemléltető képek.	79
Physikai muzeum	79
Házi tornaverseny	80
Ösztöndíjak, jutalmak és segélyek	81
Könyvjutalmak	83
Tan- és tápengedmények	85
Érettségi vizsgálat	87

	Oldal.
A tanuló-ifjúság neve és érdemsorozata	90
Statisztikai kimutatások	106
Beirt tanulók összes száma	106
Beirt tanulók életkora	107
Vizsgálatot tett tanulók vallása	107
Osztályvizsgálatot tett tanulók illetősége	108
Osztályvizsgálatot tett tanulók anyanyelve és illetősége	108
Vizsgálatot tett tanulók előmenetele	109
Vizsgálatot tett tanulók óramulasztása és magaviseletei	109
Vizsgálatot tett tanulók szülőinek polgári állása . . .	110
Vagyonkimutatás	111
Tápintézet	112
Figyelmeztetés a jövő 1910—1911. évekre	115